

ANKARA
HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

HALKEVLERİNİN KURULUŞU VE TARİHSEL İŞLEVİ

Hamza Atteyeh YONIS

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Ayşe Elif EMRE KAYA

YÜKSEK LİSANS TEZİ
GAZETECİLİK ANABİLİM DALI

TEMMUZ 2021

HALKEVLERİNİN KURULUŞU VE TARİHSEL İŞLEVİ

Hamza ATTEYEH YONIS

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
GAZETECİLİK ANABİLİM DALI**

**ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

TEMMUZ 2021

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nün Tez Yazım kurallarına göre hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Hamza Atteyeh YONIS

12/07/2021

HALKEVLERİNİN KURULUŞU VE TARİHSEL İŞLEVİ
(Yüksek Lisans Tezi)

Hamza Atteyeh YONIS

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
Temmuz 2021

ÖZET

Dergilerde belirtilen bu görüşlerin yanında yine genel merkez Ankara'nın yayın organı Ülkü Dergisi diğer halkevleri dergilerini kontrol etti. Zaman zaman onları uyararak veya eleştirerek yayın politikalarını değiştirmelerini istedi. Mali açıdan çoğu Ankara'ya bağlı olan dergiler de bu isteğe uydu. Dergilerin yoğun olarak çıktığı dönem 1932-1940 yılları arasındır. Yayınlanan dergilerin %80'inden fazlası bu dönemde yayınlanmaya başladı. İkinci Dünya Savaşı yıllarında yayınlanan dergilerin önemli bir kısmı kapanmak veya yayınına ara vermek zorunda kaldı. Yaşanan kağıt sıkıntısı sebebiyle 1940-1944 yılları arasında az sayıda dergi yayınlanabildi. Çok partili döneme geçiş yılı olan 1946'dan sonra ise sadece bir dergi halkevleri dergisi olarak yayınlanmaya başladı.

Bilim Kodu : 116501
Anahtar Kelimeler : Halkevleri Dergileri, Türk Ocakları, Ülkü
Sayfa Adedi : 84
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Ayşe Elif EMRE KAYA

FOUNDATION AND HISTORICAL FUNCTION OF COMMUNITY CENTERS
(Master Thesis)

Hamza Atteyeh YONIS

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL FOR ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
Jully 2021

ABSTRACT

In addition to these views expressed in the magazines, Ülkü Magazine, the publication organ of the headquarters Ankara, checked the other People's Houses magazines. From time to time, he warned or criticized them and asked them to change their publishing policies. Magazines, most of which were financially affiliated with Ankara, also complied with this request. The period in which the magazines appeared intensively was between 1932-1940. More than 80% of published journals started to be published in this period. A significant part of the magazines published during the Second World War had to be closed or suspended. Due to the paper shortage, few magazines could be published between 1940 and 1944. After 1946, which was the year of transition to the multi-party period, only one magazine started to be published as the magazine of People's Houses.

Science Code : 116501
Keywords : Community Centers Magazines, Turkish Hearths, İdeal
Page Number : 84
Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Ayşe Elif EMRE KAYA

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
1. GİRİŞ	1
2. HALK EVLERİNİN KURULUŞU VE FAALİYETLERİ	7
2.1. Türk Ocakları ve Türk Yurdu’nun Kapatılması.....	7
2.2. Halkevlerinin Açılışı	11
2.3. Halkevlerinin Kuruluş Amaçları	14
2.4. Halkevlerinin Şubeleri	20
2.4.1. Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi	22
2.4.2. Güzel Sanatlar (Ar) Şubesi	23
2.4.3. Temsil (Gösterit) Şubesi	24
2.4.4. Spor Şubesi	25
2.4.5. Sosyal Yardım Şubesi	26
2.4.6. Halk Dershaneleri ve Kursları Şubesi.....	27
2.4.6.1. Türkçe kursları.....	28
2.4.6.2. Çeşitli kurslar	28
2.4.6.3. Güzel sanatlar	28
2.4.6.4. Yabancı diller.....	28
2.4.6.5. Köycülük şubesi.....	29
2.4.6.6. Tarih ve müzeler şubesi	30
2.5. Halkevlerinin Sosyal, Kültürel ve Eğitimsel Etkileri.....	31
3. HALKEVLERİ DERGİLERİ VE FAALİYETLERİ.....	37
3.1. Halk Evleri Dergilerinin ve Kültürel İşlevleri	37

	Sayfa
3.2. Halkevleri Dergilerinde Ele Alınan Konular	44
3.3. Farklı İllerdeki Halk Evleri ve Dergileri.....	46
3.3.1. İstanbul Halkevleri ve Dergileri	47
3.3.2. Ülkü'nün Yayın Hayatına Başlaması	51
3.3.3. Konya Halkevi ve Dergileri.....	52
3.3.4. Türk Akdeniz Halkevi ve Dergileri	54
3.3.5. Çoruh Halkevi ve Dergileri	56
3.3.6. Çorumlu Halkevi ve Dergileri	57
3.3.7. Porsuk Halkevi ve Dergileri	58
3.3.8. Taşpınar Halkevi ve Dergileri	60
3.3.9. Anafarta Halkevi ve Dergileri	62
3.3.10. Devrimin Sesi Halkevi ve Dergileri	62
3.3.11. Muğla Halkevi ve Dergileri.....	64
4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	65
KAYNAKLAR	71
EKLER.....	75
EK-1. Devrimin Sesi.....	76
ÖZGEÇMİŞ	84

1. GİRİŞ

Çalışmanın konusunu meydana getiren halkevleri ile ilgili detaylara geçmeden önce Türk milletinin yakın tarihine değinmek, konunun çok daha net bir biçimde anlaşılabilmesi bakımından gereklilik arz etmektedir.

Batı'nın karşısından kendini “mükemmel” olarak değerlendiren Osmanlı İmparatorluğu, bu zihniyet sebebiyle dünyadaki gelişmelere gerektiği gibi uyumlu hareket edememiş ve kaçınılmaz olarak zayıflamıştır. Savaşlardan ağır yenilgiler alınması sonucunda bu durumun farkına varmış ve birçok ıslahat, reform çalışması başlatmıştır ancak kaynaklardaki yetersizlikler, istikrarsızlık ve bu süreçteki hareketlilik gibi nedenlerle istenen sonuç elde edilememiş, gayrimüslim ve Müslim unsurlar milletleşme sürecine girmiş, bu süreçte ayrımcı hareketler ortaya çıkmış, alınan önlemler yeterli olmamış ve yıkılma süreci ortaya çıkmıştır. 1914 ve 1918 yılları arasında gerçekleşen I. Dünya Savaşı'na Osmanlı İmparatorluğu; Almanya, Bulgaristan ve Avusturya-Macaristan ile ittifaka katılmıştır.¹

I. Dünya Savaşı'nın bitiminde, Osmanlı İmparatorluğu'nun da içinde bulunduğu İttifak grubu yenilmiş, toprakların paylaşımına yönelik projeler doğrultusunda Osmanlı İmparatorluğu'nun toprakları da işgal edilmeye başlanmıştır. Büyük bir varoluş mücadelesi veren, uzun yıllar kanlı savaşların yaşandığı topraklar üzerinde yeni bir devlet olarak ortaya çıkan Türkiye Devleti Cumhuriyet rejimi ile varlığını Türkiye Cumhuriyeti olarak taçlandırmıştı. Türkiye Cumhuriyeti'nde bağımsızlık ve egemenlik mücadelesinin başarıyla sonuçlandırılmasından sonra çağdaşlaşma hareketine girişilmişti. Bu amacı Niyazi Berkes, Mustafa Kemal Atatürk'ün sözüyle şöyle aktarmaktadır: “savaş sonuçlandı; fakat bağımsızlık savaşı asıl şimdi başlamaktadır. Bu savaş toptan çağdaş uygarlığa katılma yolunda toplumu tümüyle yenileştirmek, çağdaşlaştırmaktır.”²

Çağdaşlaşmak, Türk milletinin medeni ve müreffeh bir toplum haline gelmesi ülküsü olarak ifade edilmektedir. Klasik ifade ile muasır medeniyet düzeyine ulaşmak ve bu düzeyi de aşabilmektir. Klasik deyimiyile, çağdaş uygarlık seviyesine yükselmek, hatta onun da üzerine çıkabilmektir.

¹ C.H.F. Halkevleri Talimatnamesi, Hakimiyet-Millîye Matbaası, 1932, s.6.

² Niyazi Berkes, Türkiye'de Çağdaşlaşma, 14. Basım, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2009, s.52.

Türkiye bu yönde yaşayacağı insanlık tarihinin en kökten, en hızlı ve kapsamlı modernleşme hareketini gerçekleştirmiştir.

Yeni kurulan bir devlet olarak Türkiye Cumhuriyeti, belli ilkelerle yoluna devam ederken, uygulamaya koyduğu inkılapları tanıtmaya, yerleştirmeye ve benimsetmeye çalışmıştı. Bunlar sağlandıktan sonra, bu inkılapların korunması ve devamlılığı bilinci de kazandırılmış olacaktı. Belirlenen hedeflerin elde edilmesi için sistemli bir eğitim politikasına gereksinim vardı. Cumhuriyet Halk Parti'sinin eğitimle ilgili görüşleri 1927 Kurultayı'nda saptanmıştı. Gazi Mustafa Kemal tarafından daha önceden yazılan programının eğitim bölümü bu kongrede tartışılarak kabul edilmişti. Gazi Mustafa Kemal, TBMM'nin kuruluşuyla oluşan hükümeti halk hükümeti, ortaya attığı siyasi öneri ve programları da Halkçılık olarak adlandırmıştı. Bu doğrultuda Halkçılık üzerine kurulan Türkiye Devleti'nde hedef kitle halktı. Gazi Mustafa Kemal'in Halkçılık ülküsü, Milliyetçilik ülküsüyle birlikte hareket etmekteydi. Türk Devrimi'nde halkı eğitmek, ekonomik refaha kavuşturmak halkçılık ilkesinin gereklerindendi. Ancak 1930'lu yıllarda Türkiye'deki okur-yazar sayısı %20'yi geçememişti. Her ne kadar Millet Mektepleri 1929'da açılmış olsa da tek başına bu kurumların ihtiyacı karşılayamadığı ortadaydı. Durumun tespiti Türkiye'de yetişkin eğitime önem verilmesinin gereğini beraberinde getirmişti.³

Yetişkin eğitimi gelişmiş ülkelerde okul eğitimi almış kişilerin kültürlerini ve bilgilerini bütünlemek, zenginleştirmek, katkı sağlamak anlamında kullanılırken, az gelişmiş ülkelerde okula gitmemiş olanların fazla olmasından dolayı klasik eğitim yanında, hızlandırılmış bir eğitimin verilmesi, çoğu kez de temel eğitim eksikliklerinin giderilmesi olarak düşünülmüştü. Türkiye'de yetişkin eğitimi temel eğitimi açığını kapatmak hatta daha da ötesinde toplumsal amaçlara ulaşmak için kullanılmıştır. Kurtuluş Savaşı sebebiyle genç nüfusu kaybeden Türkiye'de 1923 yılından sonra nüfusun büyük bir kısmını yaşlı nüfus oluşturmaktaydı. Bu sebeple resmi olarak eğitim veren kurumlar dışında okuma ve yazma yaşını geçen vatandaşlara eğitim verilmesi için yaygın eğitim kurumları bir gereksinim haline gelmişti. Bu kurumların oluşturulması amacıyla 1921'den itibaren Muallim Birlikleri, 1927-1928 yıllarında Halk Dershaneleri ve Millet Mektepleri kurulmuştu.

³ C.H.F. Nizamnamesi ve Programı, Ankara 1931, s.2.

1930'lu yıllardan itibaren yetişkin vatandaşlara okuma ve yazma öğretimi için halk okuma odaları açılmıştı.⁴ 1936'da bu odaların sayısı 500'ye yükselmişti. Türkiye'de, halk eğitime yönelik faaliyet gösteren bir başka kurum Türk Ocakları'ydı. Bir kültür kurumu olarak kökleri ikinci Meşrutiyet'e dayanan Türk Ocakları konferanslar, sergiler, temsiller, eğlenceler, spor şenlikleri düzenleyerek halkın eğitim ve kültürel ihtiyacını karşılamıştı. Kurtuluş savaşı sırasında bağımsızlığın kazanılmasına destek veren kurum, Cumhuriyet döneminde de faaliyetlerini sürdürmüştü.

Toplumun köylerde dahil olmak üzere her kesimine ulaşmaya çalışan Türk Ocakları Milliyetçilik konusunda çalışmalarını şubeler halinde devam ettirmişti. Bu dönemde Türk Ocaklarına yenileri de eklenmiş; Türk Ocakları, Gazi Mustafa Kemal'in de desteğini alarak faaliyet göstermişlerdi.

1930'lu yıllar Türkiye Cumhuriyeti için önem arz eden yıllardı. Türk devrimlerinden birçoğu gerçekleşmiş, bunların uygulamaları sürerken çok partili dönem denemesi ile Serbest Cumhuriyet Fırkası etrafında toplanan muhalif kesim Türk Ocakları ile birleşmeye başlamıştı.⁵

Muhalefet sadece düşüncelerde değildi, sistemi de tehdit ediyor, devrimleri zorluyordu. Yaşanılan Menemen Olayı, Türkiye Cumhuriyeti yetkililerini, özellikle de Gazi Mustafa Kemal'i devrimin halk düzeyinde ulaşılacak istenen amaçları doğrultusunda yeniden değerlendirmeye itmişti.

19 Şubat 1932 tarihinde açılan Halkevleri, ülkede halkın eğitiminde resmi ve gayri resmi güçlerin iş birliğini, aynı hedef doğrultusunda yoğunlaşmalarını sağlamak amacıyla kurulmuştu. Hedef, Halkevleri Talimatnamesi'nde de belirtildiği gibi Türk Devrimi'nin temel prensiplerinin egemen ve ebedi hale gelmesi için bu vasıflarda kuvvetli yurttaşlar yetiştirilmesini, ulusal karakterin, Türk Tarihinin hak ettiği düzeylere çıkarılmasını, güzel sanatların yükseltilmesini, ulusal kültürün, bilimsel faaliyet ve hareketlerin güçlendirilmesini sağlamaktı. Böylece uygarlık yolunda Türklüğün kaybettiği uzun yılları cesur, atılgan ve yorulmaz hamlelerle kazanacak

⁴ İlhan Başgöz-Howard Wilson, Türkiye Cumhuriyetinde Eğitim ve Atatürk, Ankara: Dost Yayınları, 1968, s.189

⁵ C.H.F. Nizamnamesi ve Programı, Ankara 1931, s.3.

kuşakların yetiştirilmesi, uygarlık alanında Türk'ün doğal nitelik ve yeteneklerine yaraşan onurlu yerini alması amaçlanmıştı.⁶

Türkiye'de 19 Şubat 1932 tarihinde 14 Halkevi açılmış ve ardından Halkevlerinin sayıları 1938'e gelindiğinde 209, 1950'lerde 478'e yükselmişti. Halkevleri 14 Mayıs 1950 tarihinde Demokrat Parti'nin ezici çoğunlukla iktidara gelmesinden sonra faaliyetlerini yavaşlatmıştı. Başbakan Adnan Menderes, Cumhuriyet Halk Partisi milletvekili olduğu dönemde Aydın Halkevi'ni açarken, Halkevlerinin açılmasını bir aşama, bir tarih başlangıcı olarak anmış, buna çok büyük ihtiyaç olduğunu vurgulamıştı. 7 Ağustos 1951 tarihinde ise Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'de Halkevleri ve Halkodaları kurmayı, gençlik teşkilatını ele almayı faşist vari görüş ve düşüncelerin ürünü olarak nitelendirmişti.⁷

Halkevleri talimatname ile kurulmuştu.1951 yılına kadar da talimatnamelerle yönetilmişlerdi. Bu haliyle Halkevlerine yasal bir kimlik bulmak oldukça zordu. Halkevlerinin faaliyetlerini resmen olanaksızlaştıran 5830 sayılı yasa ile Halk evlerinin tasfiye süreçleri başlamıştı.

Tezin amacı açısından değerlendirildiğinde çalışmanın, ele alınan dönemdeki Halkevleri dergilerinin durumlarını tespit ve dergilerle o dönemin Tek Parti ilişkilerini açıklayıcı bir amaca yönelik araştırma olduğunu söylemek gerekir. İncelenen dönemde kitle iletişim araçları içerisinde Halkevleri Dergilerinin yeri, dergilerin yayınlanmasında siyasal iktidarın destek, yardım ve engellemeleri çalışmada yer aldı.

Bu çalışma bir içerik araştırmasıdır. İçerik araştırmaları denince akla iletişim araçlarının ürün ya da çıktılarının içeriği gelir. Bu çalışmada Halkevleri Dergileri içerikleri açısından incelendi. Dergilerin içerikleri ele alınırken haber ve yazılarının söylemleri üzerinde ayrıntılı olarak durulmadı. Genel olarak dergilerin ne söylemek istedikleri ve yayınlarında çevre şartlarından (Özellikle siyasal iktidardan) ne derece etkilendikleri konusunda genel bir perspektif çizilmeye çalışıldı. Ayrıca dergilerin şekli özelliklerine yer verildi. Her bir derginin ayrı ayrı konuları ve bunlara ayırdıkları alanların hesaplanması bu çalışmanın boyutlarını açtığı için yapılmadı. Ancak her derginin yer verdiği konulara değinildi.

⁶ Ankara Halkevi, 1938-39 Çalışması, Ankara Basım ve Ciltevi.

⁷ Şerafettin Turan, Türk Kültür Tarihi, 5. Basım, İstanbul: Bilgi Yayınevi, 2005, s.35.

Bu araştırmanın kapsamı içerisinde yer alan dergilerin bazıları bir veya birkaç araştırmaya konu olabilecek düzeydedir. Buna rağmen bu dergilerle ilgili çok ayrıntılı bir araştırma yapılmadığı tespit edildi. Ele alınan dergiler genel çerçeveleri açısından değerlendirildi.⁷ Araştırmanın kapsamı, dergilerin genel yayın politikaları, yazarları, şekli özellikleri, içeriğinde yer verdiği konularla sınırlı tutuldu. Çünkü bu araştırma ile ele alınan halkevi dergisinin ayrıntılı bir incelemesi yapılmadı. Dergiler genel özellikleri açısından değerlendirilip bir genellemeye gidildi.

⁷ Şerafettin Zeyrek, Türkiye’de Halkevleri ve Halkodaları, Ankara: Anı Yayınevi, 2006, s.19.

2. HALK EVLERİNİN KURULUŞU VE FAALİYETLERİ

2.1. Türk Ocakları ve Türk Yurdu'nun Kapatılması

Serbest Fırka Olayı'nın ani bir şekilde ortaya çıkmış olması ve sınırlı bir muhalefet biçiminde kalması istenen partiye yerel seçimlerde oldukça ilgi gösterilmesi, partinin sonunu hazırlayan unsurlardır. Yine bu dönemde Menemen Olayı bahane edilmiş ve Serbest Cumhuriyet Fırka'sı kapatılmıştır.

Yerel seçimler esnasında Ocaklar tarafından Serbest Fırka'ya destek verildiği şeklinde çıkan haberlerin de etkisi sonucunda devlet yönetiminde yeni bir yapı oluşturulması kararı verilmiştir. Bu çerçevede Cumhuriyet Halk Fırkası'ndan bağımsız durumda olan kurumlar ile sonradan Tek Parti halini alan CHP'ye direkt olarak bağlı olmayan kurumlar teker teker kapatılmaya başlanmıştır.⁸

Ocak 1931'de Türk Ocakları Genel Başkanı görevinde bulunan Hamdullah Suphi (Tanrıöver) Çankaya'ya davet edilmiş, görüşmeye dâhil olanlar arasında yer alan Türk Ocaklı Vasıf (Çınar) söz almış ve gerçekleştirilen devrimler sonrasında ocaklara artık gereksinim olmadığını, ocaklardan beklenenlerin halihazırda parti tarafından zaten yapıldığını, aynı amaca hizmet eden iki ayrı kurum bulunmasına gerek olmadığını söyledi. Celal Bayar, Türk Ocaklı Reşit Galip ve diğer katılan kişiler bu görüşe katıldıklarını ifade ettiler ve bununla ilgili bir tutanak hazırlandı ve imzalandı. Türk Ocakları merkez binasında 20 Mart 1931'de toplanan Ankara Türk Ocağı Genel Kurulu, olağanüstü bir toplantı yaparak 10 Nisan'da ocak kurultayının toplanmasını kararlaştırdı ve Türk Ocaklarının ilgasının şartlarını görüşme ve kararı delegelerin onayına sunulmasını kesinleştirdi.⁹

10 Nisan 1931 tarihli toplantısında Türk Ocakları'ndan sonra Mason Derneği için de benzer bir uygulama yapıldı. Derneğin başkanı olan Dr. Mim Kemal (Öke) Çankaya'ya davet edildi ve derneğin sahip olduğu amaçlar kendisine soruldu. Mim kemal tarafından amaçlara yönelik yapılan açıklama sonrasında partinin de aynı amaçlara sahip olduğu belirtilerek derneğin kapatılması yönünde karar alındığı söylenerek tutanak imzalandı ve kapatma işlemi gerçekleşti.

⁸ Yusuf Akçuraoglu, (1928) Türk Yılı, Türk Tarih Kurumu Yayını, İstanbul.

⁹ Türk Ocağı Belgeseli, s.65.

Türk Muallimler Birliği, Gazeteciler Cemiyeti, öğrenci birlikleri, İhtiyar Subaylar Cemiyeti ile Türk Kadınlar Birliği de aynı şekilde kapatılan kurumlar arasındadır. 6 Ağustos 1951’de Mecliste Halk evlerinin kapatılması ile ilgili yapılan oturumda Türk Ocakları kapatılmasına yönelik detaylı bilginin bulunması mümkündür.¹⁰

CHP lideri İsmet İnönü’nün sahip olduğu görüşe göre Ocağın temsilcileri ve yetkili organlarının onayıyla CHP’ye dâhil edilmesi, Ocakların partiye katılmasının Atatürk’ün zorlaması ile ve rıza gösterilmeksizin gerçekleştiği iddialarının doğru olmaması, Atatürk ve Türk Ocağı liderlerinin Ocakların faaliyetlerine son verilmesine karar vermeleri söz konusudur ki Hamdullah Suphi Tanrıöver bu görüşe şiddetle karşı çıkmaktadır. Hamdullah Suphi mecliste bir konuşma yapar ve bu konuşmada İsmet İnönü’nün diktatör olduğuna yönelik bir suçlamada bulunur: “Bizde de (Türkiye’de) İki diktatör peyda oldu: bildiğiniz devirdir ve son mümessili bugün Meclis kürsümüzde konuşmuştur.” Bu suçlama karşısında İsmet İnönü söylediklerinin doğru olmadığını ifade eder ve Çankaya’daki sofrada Atatürk ve beraberindekilerle Türk Ocaklarının kapatılması konusunda yaşananları anlatır. Sofrada Atatürk, Vasıf (Çınar) Bey’e “Hamdullah Suphi Bey burada” der ve Türk Ocakları konusunda daha önce söylediği sözü tekrar etmesini ister. Vasıf Bey de, “Devlet millidir, her şey millidir. Türk Ocağı Osmanlılık devrinde vazife sahibi idi, lazımdı, hizmet gördü, fakat şimdi hiçbir lüzumu kalmamıştır” şeklinde konuşur. Bunun üzerine Atatürk, Hamdullah Suphi’ye ne diyeceğini sorar.¹¹

O da Atatürk’e hitaben, Milli Eğitim Bakanlığı teşkilatı ve hizmetlerinin Türk halkının ihtiyacını karşılamadığını, kendilerinin (Ocakların) de sadece konferansçılık değil aynı zamanda dil dersleri verdiklerini belirtir. Bunun yanında sergiler açıldığını, kütüphaneler kurulduğunu, milli şuur telkin ve teşvik ettiklerini, etraf köylerde ocak hekimlerinin köylüleri ücretsiz olarak muayene ettiklerini, ilaçları ücretsiz olarak verdiklerini belirtir. Seyahatleri esnasında milletvekillerinin Türk Ocakları’nda konakladıklarını, eksikleri varsa giderebileceklerini, kendisi Türk Ocakları Başkanlığı görevi için yeterli görülmemekte ise Kuzey Amerika’ya konsolosluk görevi ile gitmeye hazır olduğunu belirtir ve son derece faydalı olan bu kurumun kapatılmamasını ister.

¹⁰ Türk Ocağı Belgeseli,

¹¹ Ergün Aybars, (1982) İstiklal Mahkemeleri (1923-1927), İleri Kitabevi, Ankara

Hamdullah Suphi'nin yanı sıra İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Samih Rıfat, Yusuf Akçura ve Sadri Maksudi (Arsal) ve sabah saat dörde kadar Türk Ocaklarını savunur. Hamdullah Suphi tarafından zikredilen isimler haricinde Çankaya'daki sofrada Celal Bayar, Dr. Reşit Galip, Vasıf Çınar, Siirt Mebusu Mahmut Soydan ve Ruşen Eşref Ünaydın gibi isimler de bulunmaktadır.¹²

Sonunda fesih için imza toplanmaya başlar. Kâğıt dönüp dolaşıp yeniden Hamdullah Suphi'ye ulaşır. Israrlara rağmen Suphi kâğıdı imzalamaz ve bir konuşma yaparak bu konuşmada Mustafa Kemal'in Türk Ocakları'nın feshedilmesi ve CHP'ye devredilmesini istediğini, herhangi bir yetkisi bulunmadığını ifade eder, kurultayı davet etmeyi ve kararın kurultayda verilmesini teklif eder. Ona göre meşruiyet bu şekilde sağlanabilir. Sonuç olarak sofraya kararı ile toplanan Türk Ocakları kurultayda fesih kararı alır.

Bir konuşma yapan Hamdullah Suphi, bu konuşmada Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kuruluşunda meydana gelen bir olayı da anlatır. Buna göre Mustafa Kemal, Paris'ten parti kurması için Ali Fethi Okyar'ı çağırtmış ve Yalova'da toplantılar gerçekleştirmiştir. Bu toplantıda kurulması planlanan partide hangi isimlerin olacağına yönelik kararlar alınır. Hamdullah Suphi de Atatürk'ün partiye dâhil olmasını istediği isimlerden biridir ancak Suphi yeni partinin ayakta kalma şansı olmadığını, bu partiye geçerek hükümeti karşısına almış olacağını ve bu sebeple kabul etmeyeceğini, arkadaşlarının da bu durumdan memnun olmadıklarını ifade eder. Mustafa Kemal, "Türk Ocakları'nı Ali Fethi Bey'e mi vereceğiz?" şeklinde bir soru yönelterek Suphi'nin partiye dâhilinden vazgeçerek Türk Ocakları başkanı olarak devam etmesini belirtir.¹³

Suphi tarafından verilen bilgiye göre Türk Ocakları'nda yetkili konumda bulunan üyeler davet edildiğinde görüşülecek olan konuya ilişkin kendilerine bilgi verilmez. Bunun yanında 1927 yılında gerçekleşen CHP kurultayından bu yana tüm derneklerin yönetim kurullarına seçilecek aday parti tarafından gösterilmektedir. Bunlara ek olarak CHP'nin gerçekleşen son kurultayında Halkevlerine 5 milyon lira aktarılmıştır, oysa Türk Ocakları'nın toplamda 267 şube için aldığı yıllık ödenek 25

¹² Ahmet Hamdi Başar (1981) Atatürk'le Üç Ay ve 1930'dan sonra Türkiye, 2.Bsk., AİTİA Yayını 155, Ankara.

¹³ Mustafa Baydar, (1970) Hamdullah Suphi Tanrıöver ve Anıları, Menteş Kitabevi, İstanbul.

bin liradır. 24 Mart 1931 tarihinde Anadolu Ajansı tarafından Atatürk'e ait bir tebliğ yayımlanır. Bu tebliğ şöyledir:

Milletlerin tarihinde bazı devirler vardır ki, muayyen maksatlara erişebilmek için maddi ve manevi ne kadar kuvvet varsa hepsini bir araya toplamak ve aynı istikamete sevk etmek lazımdır. Memleketin ve inkılabın içeriden ve dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı masuniyeti için, bütün milliyetçi ve Cumhuriyetçi kuvvetlerin bir yerde toplanması lazımdır.

Teessüsü tarihinden beri ilmi sahada halkçılık ve milliyetçilik akidelerini neşir ve tamime sadakatle ve imanla çalışan ve bu yolda memnuniyeti mucip hizmetleri sevk etmiş olan Türk Ocaklarının aynı esasları siyasi ve tatbiki sahada tahakkuk ettiren fırkamla ve bütün manası ile yekvücut olarak çalışmalarını münasip gördüm. Bu kararım ise milli müessese hakkında duyduğum itimat ve emniyetin ifadesidir. Aynı cinsten olan kuvvetler müşterek gaye yolunda birleşmelidirler.

Söz konusu tebliğde ocakların Mustafa Kemal'in arzusuyla kapandığı açıkça belirtilmektedir. Tebliğde, aynı cins kuvvetlerin ortak bir amaç için birleşmesi kapanmaya gerekçe olarak sebep olarak gösterilmiştir. Ortak bir amaç için bir araya getirilen kuvvetlerin bir süre sonra ayrılmasının sebebi ve halkevlerinin kurulmasının sebebi ise net değildir.¹⁴

Hamdullah Suphi, dönemin özelliklerini konuşmasında açıkça ortaya koymaktadır. Suphi'ye göre I. Meclis'te bulunan hizipler kendilerini feshetmiştir. Kurulan Terakkiperver Fırka da kendini feshetmiş, Muallimler Birliği, öğrenci birlikleri, Gazeteciler Cemiyeti, Türk Ocakları, Türk Kadınlar Birliği, İhtiyar Subaylar Cemiyeti gibi kurumlar ve daha pek çok kuruluş, tek elde kuvvetlerin birleşmesi amacıyla feshedilmiştir. Suphi bununla ilgili örnekler de vermiştir:

Rusya'da Narodnidom ve Komsomal tek Partinin emrindedir. Almanya'da tek parti ve onun emrinde Hitler'in Yugend Teşkilatı vardır. Şefin iradesi mutlaktır. Bu şef Musolini'nin tek Partisi de bu Partinin emrinde Balilla teşkilatını kurdu. Mareşal Antenesku Demir Muhafızlar teşkilatının başındadır. İşte misaller, işte siyaset membarları.¹⁵

Suphi'ye göre Türk Ocakları siyasette bir taraf değildir. Bunu açıklarken verdiği örneğe göre söz konusu dönemde 32 bin üyesi ile Türk Ocakları, hiçbir partiye taraf olmamıştır. Ocaklar milleti bir bütün olarak değerlendirmiş ve ırkçılığı hiçbir biçimde kabul etmemiştir.

¹⁴ CHP Halkevleri Öğreneği, (1935) Ulus Basımevi, Ankara.

¹⁵ Behçet Kemal Çağlar, (1936) 1935'te Halkevleri, CHP Yayını, Ulus Matbaası, Ankara

Padişah tahtında, şeyhülislam postunda iken Türk Ocağında kadınların aza olmaları ve vazife almaları daha çok evveldir. Halide Hanım İstanbul Üniversitesinde İngiliz edebiyat tarihini okutmadan, burada milletvekili olmadan evvel Türk Ocağı kürsüsünde, konferanslarını veriyordu. Nakiye Hanım da öyle. Fatih Medresesinden gençler gelir Ocaklardaki konferanslarını dinlerdi.¹⁶

Söz konusu dönemde Ocakların sosyal durumunu da açıklayan Hamdullah Suphi,

Sahneye eski bir arkadaşımız Cumhuriyet Halk Partisi'nin Ticaret Bakanı Mahmut Nedim Bey'in karısı Hürrem Hanım çıktı Pişano çaldı. Dr. Mazhar Paşanın oğlu Münir kemanla ona refakat etti. Halk bizi parçalamadı. Biz kadın erkek beraber çalışma hayatını ta vakit tesis ettik

sözlerini sarf etmiştir.¹⁷

Hamdullah Suphi tarafından da belirtildiği gibi, 10 Nisan 1931 tarihinde kurultay toplanmış ve ocakların kapatılması yönünde karar verilmiştir. Bu sırada ocaklar ülke genelinde faaliyet göstermektedir. Ülke genelinde 32 bin üye ve 267 merkezi bulunmaktadır.¹⁸

2.2. Halkevlerinin Açılışı

Halkevlerinin, Türk Ocakları ile 1928 yılında Ankara'da ve Anadolu şehirlerinde kurulmuş olan Halk Bilgisi Dernekleri'nin kaynaştırılmasından ortaya çıktığını söyleyen Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu ve Halk eğitiminin İkinci Meşrutiyet ile gündeme geldiğini söyleyen İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Halkevlerinin tarihçesini eski dönemlere kadar götürmüşlerdi. Oysaki Halkevleri dönemine özgü bir nitelik taşımaktaydı. Halkevlerinin temeli atıldığında başkanlık görevini Ziya Cevher Etili yürütmektedir. Komisyonda ise Şevket Süreyya Aydemir, Tahsin Banguoğlu, Namık Katoğlu Sadi Irmak, Hüseyin Namık Orkun, Hamit Zübeyir Koşay, Kerim Ömer Çağlar ve Vildan Aşır Savaşır yer almaktadır.¹⁹ Bu komitenin hazırlamış olduğu rapor Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Recep Peker aracılığı ile Partinin yetkili organlarına taşınmıştı.

Bu ön çalışma neticesinde 1931 yılı Mayıs ayında üçüncü büyük CHP kongresi toplanmış, bu kongrede Reşit Galip ve Recep Peker'in de bulunduğu bir hazırlık

¹⁶ Anıl Çeçen, (1999) Atatürk ve Avrasya, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul.

¹⁷ Anıl Çeçen, (1990), Halkevleri Gündoğan Yayınları, Ankara.

¹⁸ Turhan Erdem, (1956) "Halkevleri", Vazife Dergisi, 15-16 Şubat 1956.

¹⁹ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, III (1918-1937), 5.B., Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2006, s.130.

komitesi belirlenmiş ve halkevlerine yönelik program ve tüzüğün hazırlanması ile görevlendirilmiştir. Komitede ayrıca Şevket Süreyya Aydemir, İsmail Hüsrev, Cevdet Nasuhi, Vildan Aşir Savaşır, Hasan Cemil Çambel de bulunmaktadır. Böylece bu Kongre’de Halkevlerinin açılması kararı alınmıştı.

Cumhuriyet Halk Partisi tarafından hazırlanan talimatname ile 19 Şubat 1932 tarihinde ilk Halkevleri İstanbul, İzmir, Adana, Ankara, Aydın, Afyon, Bursa, Denizli, Çanakkale, Diyarbakır, Van, Eskişehir, Samsun, Konya’da açılmışlardı. 24 Haziran 1932 tarihinde açılan Halkevleri ile birlikte sayıları 34’e yükselmişti.²⁰

Bu tarihten itibaren 19 Şubat ve takip eden ilk Pazar günleri Halkevleri Bayramı olarak gelenekselleşmişti. Ankara Halkevi, 1932 yılında eski Türk Ocağı Merkez binasında açılmıştı. Halkevlerinin 19 Şubat 1932 tarihli açılışı, yurdun hemen hemen her yerinde görkemli törenlerin yapılmasıyla kutlanmıştı. Binlerce kişinin bulunduğu İstanbul Halkevi açılış törenine Başbakan İsmet İnönü de katılmıştı. Vali Muhittin Bey, Şükrü Naili Paşa, İş Bankası Genel Müdürü Celal Bey, Vali Yardımcısı Fazlı Bey ve şehrin diğer ileri gelenleri de törende hazır bulunmuşlardı.²¹ Tören saat üçte İstiklal Marşının okunmasıyla başlamıştı. Ardından Cumhuriyet Andı okunmuştu.

İstanbul Halkevi’nin açılışı şiirler, gösteriler ile devam etmiş ve İsmet İnönü bu açılıшта bulunmaktan duyduğu mutluluğu ifade ederek katkıda bulunan ve törene katılan herkesi tebrik etmiştir. Ankara Halkevi’nin açılışı da görkemli bir törenle olmuştu. Törende Meclis Başkanı Kazım Paşa, vekiller, mebuslar, memurlar, gençler ve her sınıftan binlerce kişi bulunmuştu. Saat üçte İstiklal Marşı’nın okunmasıyla başlayan tören, Parti Genel Sekreteri Recep Bey’in açılış konuşmasıyla başlamıştı. Recep Bey konuşmasında şunları söylemişti:

Arkadaşlar, Biz Halkevlerinin samimi ve bütün Türk vatandaşlarını müsavî şeref mevkiinde gören zihniyetle kurulmuş çatıları altında bütün Türk vatandaşlarını toplamaya ve itinalı bir kültür çalışması içinde milli birliğe yükselmeye azmetmiş bulunuyoruz.²²

Recep Bey’den sonra Aydın Milletvekili Dr. Reşit Galip Bey, Halkevlerini teşkil eden dokuz şubenin ayrı ayrı çalışma usullerinden bahsederek , *“Türk Gençliğinin ruhu, şu kısa ve ne kadar süreceği belirsiz hayata her türlü maddi hesaplardan uzak,*

²⁰ Ziyaeddin Fahri, “Halkevleri ’nin Çalışmasına Dair”, Ülkü, C.XIII, Sayı.73, Mart 1939, s.31.

²¹ Zeki Arıkan, “Halkevlerinin Kuruluşu ve Tarihsel İşlevi”, Atatürk Yolu, Mayıs 1999, V/23, s.3.

²² Halkevleri Her Tarafta Büyük merasimle Açıldı, Akşam, 20 Şubat 1932, s.1.

yüksek mefkürelere bağlanmaktaki güzelliği bütün şümulü ile duyacak kadar hafif ve hassastır” cümleleriyle konuşmasını tamamlamış ve büyük alkış almıştı. Ardından şiirler, Cumhuriyet Andı okunmuş, Behçet Kemal Çağlar’ın “çoban” piyesi gösterilmişti.

İstanbul ve Ankara Halkevleri gibi diğerleri de büyük törenlerle açılmıştı. 19 Şubat 1932’de İzmir’de açılan Halkevine halkın ilgisi büyüktü. İzmir’de açılan Halkevine 400 vatandaş kayıt olmuştu. Müstahkem Mevki Kumandanı Hüsnü Paşa dil, tarih, edebiyat şubesine, Fırka Reisi Hacim Muhittin Bey de Spor Şubesine ilk kayıt yaptıran isimlerdi.

Çanakkale, Eskişehir, Konya’da törenler yapılmış, İstiklal Marşı ve diğer marşlar okunmuş, konuşmalar yapılmış, spor şenlikleri düzenlenmişti. Eskişehir’de Halkevi açılışında Giresun Milletvekili Hakkı Tarık Bey bir konuşma yapmıştı.²³

Halkevlerinin kurulmasının amacı ulusal birliğin gelişmesi ve yayılmasına hız vermektir. Ulusa klasik irfan müesseselerinin yanında acil ve inkılapçı yöntemlerle halk eğitiminin sağlandığı, bilgiyi, bilen bilmeyene öğreteceği, gençlerin hem kendilerini hem başkalarını yetiştireceği bir kurum olarak Halkevleri açılmıştı.

Gazi Mustafa Kemal tarafından Halkevlerinin işlev ve görevleri; Atatürkçülüğün amaç ve niteliklerinin bilinçle algılanması, benimsenmesi, değer yargılarının bu minvalde gelişmesi, Batı uygarlığına adaptasyonda sanat, kültür, yazın ve spor gibi etkinliklere katkı sağlanması, halka gönüllü olarak hizmet sunulması şeklinde açıklanmıştır.

Halkevlerinden beklenen görevler şunlardır:

- 1- Ülkeyi Tanıtmak,
- 2- İnkılapları halkın ruhuna sindirmek,
- 3- Derli Toplu, teşkilatlı bir gençliğe sahip olmak,
- 4- Halkevlerinde başarıyı temel hedef almak,
- 5- Milli ihtiyaçları karşılamak

Mehmet Necati Öngay bir yazısında, “Türk Ocakları milli bir kimlik taşıyordu, Halkevleri hem milli, hem de insani ve sosyal bir kimlik taşımaktadır” cümleleriyle

²³ Halkevleri, Akşam 21 Şubat 1932, s.4.

bu farkı dile getirmekteydi. Halkevleri kurulduğunda sayıları 14 idi. Halkevlerinin 1935 tarihinde sayıları 103'ü bulmuştu.²⁴

Atatürk'ün sağlığında 209 Halkevi faaliyete geçmiş, 1941'lere gelindiğinde Halkevlerinin sayısı 383'ü bulmuştu. On yılı doldurmadan bu kurumlarının sayısının artmış olması ülkede eğitim ve kültüre olan ihtiyacı gözler önüne sermekteydi. Halkevleri sadece eğitim alanında değil, kültür, sanat, spor ve yardımlaşma alanında da ülkenin tamamen halk eğitimini karşılamaktaydı. Halkevleri doğrudan doğruya Cumhuriyetin bir kurumu olarak doğmuştur.

Halkevlerini “yeni Türkiye hayatının başlı başına bir unsuru bir remzi” olarak vasıflandıran İsmet İnönü, Halkevlerinin ilk kuruluş yılında “milli ve içtimai hayatın temellerini, Halkevlerinde terbiye suretinde, tedris suretinde ve konuşma suretinde sürekli kurmamızı” söyleyerek Halkevleri çalışmalarının, yüksek manasını belirtmiş ve çalışma yollarını göstermişti.²⁵

Hıfzırrahman Raşit Öymen yazısında, “halkın sosyal şuurunu kuvvetlendirmek, insanlık ve vatandaşlık bağlarını pekiştirmek yolunda Halkevlerinin başladığı işleri yurdun her tarafında tam bir başarı ile yürütmek ve gayeye erdirmek Cumhuriyete İnananların ahlaki vazifeleridir. Elinden gelen herkes Halkevlerinin ihyası için çalışmalıdır”, cümleleriyle halkı eğitmek konusunda herkesi sorumlu kılmıştı. Böylece eğitiminde araç olan Halkevlerinden başlayan aydınlanmanın köylere, tarlara, en uçtaki sınırlara kadar ulaşacağını söylemekteydi.

2.3. Halkevlerinin Kuruluş Amaçları

Halkevlerinin kuruluş amacına yönelik olarak farklı argümanlar ileri sürülebilir. Halkevlerinin dönemin tek partisinin ideolojisini topluma anlatmak için siyasi amaçla kullanıldığı genelde kabul edilen bir görüş ise de bu kurumların kuruluş amacını bununla sınırlandırmak Halkevlerinin işlevlerinin olduğundan küçük görmek anlamına gelir. Halkevlerinin kurulduğu 1932 ve sonraki yıllarda Ülkenin içinde bulunduğu durum dikkate alındığında, dönemin tek parti yönetimi hemen her kurumu ideolojisini yansıtmada bir araç olarak değerlendirmiştir. Sonuçta parti ile devleti birleştirmiş, bir anlamda parti devlete hakim olmuştur.

²⁴ Hıfzırrahman Raşit Öymen, Halkevleri ve Öğretmenler, İlköğretim, 9 Nisan 1941, Sayı:82,C.5,s.986

²⁵ Halkevlerinin Yıldönümü Büyük Merasimle kutlandı, Akşam, 24 Şubat 1934,s,1,2.

Halkevlerinin tek parti ideolojisini halka yaymada önemli görevler üstlenmemesi elbette beklenemezdi ve bu kurumlar belirtilen işlevi yerine getirmişlerdir. Bu kurumlar da diğer kurumlar gibi belirlenen amaç doğrultusunda işlev yürütmüş, ancak yaptığı çalışmalar bu amacı büyük oranda aşmıştır.²⁶

Bir partinin bu kadar kısa süre içerisinde büyümesinin ve bir devrim partisi ile boy ölçüşebilecek duruma gelerek, sonra da tarihe karışması olayından birçok ders çıkarılması gerekir. Yani, bunu soruya dönüştürecek olursak; “Serbest Cumhuriyet Fırkası olayının sonuçları nelerdir?” Buna sağlıklı bir yanıt verilebilirse Halkevlerinin Kuruluş nedenlerinden büyük çoğunluğu rahatlıkla açıklanmış olur Bu olayın siyasal açıdan sonuçları bize her şeyden önce, halk ve yönetim kademesi arasında bir kopukluk bulunduğunun, yöneticiler tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerin halka aktarılamadığının, halka inilemediğinin göstergesidir.²⁷ Bundan daha da önemlisi ise; şimdiye kadar yapılan devrimlerin halka yeterince mal edilemediği, rejimin rayına oturmadığı, düzen karşıtlarının hala tehlike unsuru olduğu ve çok partili siyasal yaşamın henüz Türkiye için çok erken olduğunu göstermiştir.

Öyle ki Serbest Cumhuriyet Fırkasının kapatılmasının hesabını halka vermek, bu olayın etkilerini silmek, bedendeki hastalığın nedenlerini, özelliklerini bizzat yerinde görerek tanı koyup ve önlem almak için, 1930 yılı sonbahar sonlarına doğru bir yurt gezisine çıkmış ve Antalya’daki görüntü, Gazi’ye ter döktürerek, Hasan Rıza SOYAK’a; “Bunaliyorum çocuk, büyük bir ıstırap içinde bunaliyorum! Görüyorsun ya, her gittiğimiz yerde mütemadiyen dert, şikâyet dinliyoruz... Her taraf derin bir yokluk, maddi, manevi bir perişanlık içinde... Ferahlatıcı pek az şeye rastlıyoruz; maateessüf memleketin hakiki durumu bu işte!” dedirtecektir. Böylece, uyarıcı nitelikte olan Serbest Fırka ve Menemen Olayı, başta Gazi’nin, Hükümetin, CHP’nin ve devrimcilerin çok yönlü düşünmelerine ve de ne gibi önlemler alabilecekleri tartışmalarına yol açmıştır. Baştakiler, bir taraftan kendilerine çeki düzen verip yeniden halkın gözüne girmek, kopukluğu ortadan kaldırmak ve halkla eşit düzeye gelmek, vatandaşın refah düzeyini yükseltmek amacıyla siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal tedbirler almaya çalışırken, bir taraftan da rejimin ilerleyen süreçteki

²⁶ Ahmet Ağaoğlu, : Serbest Fırka Hatıraları, 2 Bsk., İstanbul, 1969. s.8

²⁷ C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları 1944, Ankara, 1945, s.15.

konumunu sağlamlaştırmak amacıyla partinin sahip olduğu ideolojiyi geliştirmeye, söz konusu ideolojiyi bazı kurumlar aracılığıyla halka götürmeye çalışmışlardır.²⁸

Halkevleri ve Halkevleri Dergilerinin kuruluş amaçlarını en açık biçimde ortaya koyan Recep Peker olacaktır. Peker'in konuşmalarına bakıldığında milli birlik ve beraberliğin oluşmasında halkevlerine nasıl bir misyon yüklendiği açıkça gözlenir. Dönemin tek partisi olan Cumhuriyet Halk Fırkası Genel Sekreteri Recep (Peker) Bey, Halkevlerinin 19 Şubat 1932'deki açılışında yaptığı konuşmada bu kurumların Türk vatandaşlarını kendi çatısı altında toplamaya çalıştığını, milli birliğin sağlanmasına yönelik özenli kültürel bir çalışma içinde bulunduklarını, CHP'nin halkevleri ile yürüttükleri amacın "milleti şuurlu, birbirini anlayan, birbirini seven, ideale bağlı bir halk kütlesi halinde teşkilatlandırmak" olduğunu belirterek bu mahiyette bir halkevi teşkilatlanması için halkın genelinde temelde yetiştirilmesi gereken olgun bireylerden oluşan bir rehber gereksinim bulunduğunu söyler.²⁹ Peker'in konuşmasında da açıkça görüldüğü gibi halkevlerine yüklenen misyon büyüktür. 1930'lu yılların iletişim ve ulaşım şartları dikkate alındığında ülke sathına yayılan bu kurumların birlik ve beraberliğin sağlanması, kültürel değerlerin geniş kitlelere anlatılması, toplumun moral değerlerinin yükseltilmesi açısından halkevlerine de büyük görevler düşmektedir. Ulaşılması hedeflenen büyük güce ulaşmada halkevlerine işler düşmektedir. Bu kurumların en önemli görevlerinden birisi halkı eğitmeleridir. Dönemin eğitim, öğretim, kitaba, bilgiye ve habere ulaşmadaki şartları dikkate alındığında, halkevleri ve halkevleri dergilerinin büyük bir eksikliği giderdiği ortaya çıkar.

Halkevleri bir siyasal Kurum olarak düşünülmemiştir. CHP'nin siyasal çalışmalarının tümüyle dışında ve yalnızca yönetim açısından Parti genel merkezine bitişik bir kuruluş olarak öngörülmüştü. Halkevlerinin herkese açık olduğu, partiye kayıtlı olup olmamak koşulunun aranmadığı Halkevleri Talimatnamesi'nde açıkça dile getirilmiştir:

²⁸ Hasan Rıza Soyak , Atatürk'ten Hatıralar, s405.

²⁹ Mete Tuncay Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek- Parti Yönetimi'nin kurulması(1923-1931),Ankara 1981, s.304

“Halkevi; kalplerinde ve dimağlarında memleket sevgisini mukaddes ve ileri yürüten yüksek bir heyecan halinde duyanlar için toplanma ve çalışma yeridir. Bu itibarla halkevinin kapıları fırkaya kayıtlı olan ve olmayan bütün vatandaşlara açıktır.”³⁰

İsmet İnönü’nün de belirttiği gibi "Halkevleri vatandaşların külfetsiz toplanacakları, memleket ve millet işlerini bilhassa ulusun kültür meselelerini, düşündükleri gibi, zahmetsiz konuşabilecekleri bir yer”di.

“Her yerde vatandaşların Halkevlerinde toplanarak ilmi ve içtimai meseleler için fikirlerini zevkle söyledikleri, memleketin siyasetin ve iktisadiyatı hakkında malumat almak için bu vasıtalarından istifade ettikleri” görüldü, Yine İnönü’ye göre “Halkevleri yeni Türkiye hayatının başlıbaşına bir unsuru, bir remzidir (simgesidir) ...Halkevleri, bunun kendi anlayışımıza göre Türk Vatanında, Türk Cumhuriyetinde, ahlak, iman ve anlayış mefhumlarının tatbik edildiği ve kökleştirilip geliştirildiği yerlerdir.

Halkevlerinin temel amaçlarından biri de Cumhuriyetin getirdiği değerlerin halka anlatılması ve benimsetilmesiydi. Böylece laik ve çağdaş bir toplumun kurulmasında ve örgütlenmesinde Halkevlerine büyük görevler düşüyordu. Halkevlerinin kurulmasıyla başlayan heyecan, bütün ülkeyi sarmış ve gösterilen ilgi umulandan fazla olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti halkı böyle bir coşkuyu Halkevlerinin açılışından dört yıl önce yeni harflere geçilirken yaşamıştı. Yeni harfleri öğrenmek için bütün halk akın akın millet mekteplerinin yolunu tutmuştu. O günlerde nasıl bütün ülke bir okul haline gelmişse şimdi de yurdun her köşesi halkın evi olmuştu. Halkevlerinin kuruluşunun üçüncü yıldönümüne kadar yurdun 55 köşesinde açılan Halkevlerinin çoğu birbiriyle yarış edercesine çalıştı .³¹

19 Şubat 1934 günü 25 Halkevi daha açıldı. Bu büyük coşku ve gelişmeyi Necip Ali Küçüka, şöyle dile getiriyordu: “İstiklal kavgası devirlerinden başlayarak gittikçe artan ve yayılan bir nehir gibi akan enerjimizin bizi en yakın ve en şaşılacak bir zamanda maksadımıza götüreceğinden asla şüphe etmemiştik.”

Nitekim bir yıl içinde Halkevlerinin okuyucu sayısı 1.500.000’u bulmuş, 500,000 kişi Halkevlerindeki toplantılara katılmış ve yine bir yıl içinde buralarda 375 konser verilmişti.³² Halkevlerinin üçüncü kuruluş yıldönümü.

³⁰ Halkevleri 1932-1935,7

³¹ Halkevleri 1932-1935,8

³² Halkevleri 1932-1935, 10.

19 Şubat 1934 yılı içinde 80 Halkevi şuur, iman ve heyecanla çalıştı. Bir yıl içinde 1537 konferans, 402 konser, 511 temsil verildi. 120 köy gezildi. Bir yıl içinde konferans dinleyicilerin sayısı 798,000'i buldu. Halkevleri kütüphanelerine 97.000 kitap toplayabilmişler ve bunları 428.000 kişiye okutmuşlardı...³³

İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu, Halkın Evi başlığını taşıyan kapsamlı araştırmasında Halkevlerinin ne olduğu sorusuna yanıt ararken öncelikle buraların ne olmadığı sorusundan hareket etmektedir. Ona göre Halkevleri bir üniversite değildir. Ne yerleri ne buralara devam edenleri, ne üyeleri, ne de örgütlenmeleri buna elverişlidir. Halkevleri lise, ortaokul ya da başka bir okul da değildir, vb. Peki o halde Hakevi nedir? "Halkevleri her şeyden önce bir ev olmalıdır. Ev aynı kandan gelen fertlerin toplandığı yerdir. Öyleyse halkevi bir kültür evidir. Yine Baltacıoğlu'na göre: "Halkevleri her şeyden kültür yaşama yerlerdir. Gayesi öğretmekten önce, yaşatmaktır. Öğretme yerleri okullardır. Bu işte en mütehassıs olan kurum okullardır. Halkevi de her hangi bir okul olmamalıdır... Halkevleri için en doğru türe "yaşamak ve yaşatmaktır"... Halkevleri Türk kültür aşasının vurulduğu yer olmalıdır..."³⁴

Atatürk dönemi Aydınlanma felsefesini derinlemesine incelemiş olan Prof. Macit Gökberk, Halkevlerinin Aydınlanma hareketi içindeki yerini şöyle özetlemektedir: "Yine Atatürk'ün kurduğu halkevleri, Cumhuriyet'in dünya görüşünü aydınlar aracılığıyla halka kadar indirme girişimi ve denemesidir. Halkevleri pratik becerilerin kazanıldığı yerler olmaktan çok, türlü sanat dallarındaki çalışma ve gösterileriyle, yöre tarihi ve kültürü üstündeki araştırmalarıyla, çeşitli konulardaki konuşmalarıyla bilinçlenme yerleriydi; yeni çağdaş yurttaş'ı yetiştirmeye yardımcı olan odaklardı.

Uzun yıllar Ankara Halkevi Başkanlığını yapmış olan yapmış olan Ferit Celal Güven'e göre, "Halkevleri Atatürk'ün çok güvendiği ve çok belbağladığı bir devrim kurumu olarak kurulmuştur." Nitekim Atatürk, 1 Kasım 1932 tarihinde TBMM'in dönem ikinci toplanma yılını açarken şöyle diyordu: "Milli kültürün her çıғırda açılarak yükseltilmesini Türkiye Cumhuriyetinin temel dileği olarak temin edeceğiz."

Halkevlerinin kuruluşunda 9 kol halinde örgütlenmesi uygun görülmüştü. Bunlar şöyle belirlenmişti: Dil, Edebiyat, Tarih-Güzel SanatlarTemsil (Tiyatro ve Seyirlik

³³ İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Halkın Evi, C.H.P. Halkevleri Bürosu, Ankara , 1950, s.32-33.

³⁴ Gökberk, "Aydınlanma...",326.

oyunlar)-Spor-Sosyal Yardım-Halk Dersaneleri ve Kurslar-Kütüphane ve Yayın-Köycülük-Müze ve Sergiler. Yalnız ne var ki her halkevinde bu kolların hepsinin bulunması şart koşulmamış, bölge durum ve özelliklere göre üçü'nün açılması yeterli görünmüştür.

“Halkevleri 1500 kişilik olacak, içinde sinema, kütüphane bulunacak, konferanslar verilecek. Gazi. Hz. Seyahatlerinden edindikleri intibalara göre memleketin muhalif yerlerinde halkı toplamak ve genelliği yükseltmek için bazı teşkilata lüzumu kati vardır. Bunun için memlekette büyük Halkevleri tesis edilecektir.³⁵ Halkevleri en aşağı 1500 kişilik olacak ve içinde halkı işgal edecek teşkilat mevcut bulunacaktır. Bu cümleden olan Halkevlerinin bir sinema ve kütüphaneleri bulunacak ve salonda halka konferanslar, dersler verilecektir. Hasılı halkı ve gençliği buraya toplamak için her teşebbüse girişilecektir.

CHP bu işe önyak olacaktır. Halk Fırkası Gazi Hz. nin emir ve işaretleri üzerine şimdiden tetkikata başlamıştır. Fırkanın büyük kongresinde bu hususta teklifatta bulunacak ve halkevleri tesisi için bu karar alınacaktır. Halkevlerinin bu seneden itibaren tesisine çalışacaktır. Halkevlerinin asıl kuruluş nedeni ise halk ve yönetim kademesi arasında eşitlik sağlanmasıdır. Bir başka ifade ile CHP ideolojisinin ya da devrimin geliştirilmesi, halkın bu konuda bilinçlendirilmesi ve bu sayede rejimin geleceğini sağlamlaştırmak. Halkevlerinin 1934 yılında yayımlanan yönetmeliği incelendiğinde bu durum rahatlıkla görülecektir. Zaten 1940 yılında yayımlanan “CHP Halkevleri Çalışma Talimatnamesi” nin giriş kısmında şöyle açıklanmıştır: “Halkevleri şubelerinin, bütün çalışmalarda, parti programının göz önünde tutulması; bunların her vesile ile yayılması ve kökleştirilmesi esastır.”³⁶

İsmet Paşa ise yaptığı bir konuşmada, bunu şu sözlerle doğrulamıştır:

Halkevleri Cumhuriyet Halk Fırkasının kendi prensipleri ne olduğunu ve bu prensiplerin memlekette nasıl tesis edileceğini her gün halkımıza söylemek için de başlı başına bir merkezdir. Halkevlerinin kurulmasının öteki etkenleri de şunlardır; eski dönemin birçok kalıntılarını kaldırmak ve olumlarını ortaya çıkarmak; Halkevleri aracılığıyla yeniliği ve devrimleri götürerek toplumu çağdaşlaştırmak; Arap, Acem ve Avrupa Kültürünün etkilerini ortadan kaldırarak yeni bir Türk kimliği yaratmak; yerel tarihi, yerel zenginlikleri ortaya koymak ve halkı bilinçlendirip uluslaştırmaktır. Açılışında kimseye özel çağrı gönderilmediği ve en büyük mülki amirler dışında yer ayrılmadığı

³⁵ Hamdullah Suphi Tanrıöver ve Anıları, s.73.

³⁶ Hamdullah Suphi Tanrıöver ve Anıları, s.74.

düşünülürse, o zamana kadar toplumda var olan sınıflaşmayı ortadan kaldırarak bunun sonucunda her türlü insanları evlerde kaynaştırarak, birbirlerini seven, sayan ve anlayan insanlar haline getirmektir. Yine, okullara belli insanların gittiği düşünülürse, gidemeyenlerin eksikliklerini Evler aracılığıyla gidermektir.

Birçok kişinin çeşitli alanlarda yaratıcılığını ortaya çıkararak onlardan yararlanmaktadır. Özellikle “birlikten güç doğar.” Atasözü yaşama aktarılarak, hem içeride hem de dışarıda etkin bir yurt yaratmaktır. Toplumun her kesimini içermekle birlikte, Beş yıl önce Cumhuriyetin gençliğe emanet edildiği düşünülürse, ağırlıklı olarak Türkiye gençliğinin eğitime ⁴¹önem verilmektedir. Yani, gençliği yalnızca okulda eğitenlerin elinde bırakmamak gerekir. Onların, dışarıdaki dünyasına oluşturan soyunu sopunu, büyüklerini ve çevresini de evler aracılığıyla eğiterek dönüştürüp değiştirmek, gerekir. Özellikle Gazi’nin menemen olayı sırasında ilk defa Halkevlerinden söz etmesi ve özellikle “gençliği buraya toplamak için her türlü teşebbüse girişilecektir” demesi ilginizi çekmektedir. Yani, Evler aracılığıyla gençliği zararlı düşüncelerden kurtararak Cumhuriyetin emanetçisi ya da bekçisi durumuna getirilmek istenmesi vardır.

Bir başka ve çok önemli neden de, Türk Kültür devriminin 1930’lu yıllarda olduğu düşünülürse, onun altyapısının Evler aracılığıyla oluşturulmasıdır. Böylece, o yıllarda nasıl demiryollarıyla Türkiye’nin fiziksel bütünlüğü sağlanmaya çalışıldıysa, Halkevleriyle de kültürel bütünlüğü sağlanmaya çalışılmıştır.³⁷

Bir başka açıdan bakılırsa, kurumun adının bile Halkevleri olduğu göz önünde bulundurulduğunda, denilebilir ki, bu kurumla Halkçılık İlkesi gerçekleştirilmek istenmiştir.³⁸

2.4. Halkevlerinin Şubeleri

Halkevleri, Türk milletinde tarih boyunca var olan bir takım dayanışma duygularını da yükselterek onu dünyanın her bakımdan en ileri milleti yapmayı Ülkü edinen bir kurumdu. Halkevleri, Türkiye’de iç kalkınmayı sağlayan kurumlar olmuştur.

Dokuz Şubeden oluşan Halkevlerinin kurumsal yapısı, prensipleri ve etkinlikleri 1932 Halkevleri Talimatnamesi, 1938 Halkevleri Öğreneği ve 1940 Halkevleri

³⁷ Recep Peker, Halkevleri Açılma Nutku, Ülkü C.I, Sayı 1, Şubat 1933, s.7.

³⁸ Necip Ali Küçük, "Halkevlerinin Yıldönümü", Ulus, 23 Şubat 1936, s.1.

Çalışma Talimatnamesiyle belirlenmişti. Bu talimatnameler çerçevesinde Cumhuriyet Halk Partisinin kültür kolu ve Atatürkçülüğün sosyal aracı olarak Halkevleri iki misyona sahipti. Bunlar, Çağdaşlaşmayı sağlayacak kültürel sanatsal etkinlikleri yürütmek ve parti disiplininin uzak bir kültür-sanat ortamında devrimleri benimsetmekti.³⁹ Halkevleri ve Halk Odalarının dokuz çalışma kolu (şubesi) bulunmaktaydı. Bu dokuz kolun üzerinde çalıştığı konular:

1. Dil, Tarih ve Edebiyat,
2. Güzel Sanatlar,
3. Temsil,
4. Spor,
5. Sosyal Yardım,
6. Halk Dershaneleri ve Kurslar,
7. Kitaplık ve Yayın,
8. Köycülük,
9. Tarih ve Müzeler idi.

Halkevleri her yıl faaliyet raporu hazırlayarak bu raporlarını neşretmekteydi. Halkevlerinden bir yıl içerisinde yapması beklenen örnek asgari çalışma planı Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'nde bulunan belgeler arasında yer almaktadır. Bu çizelgede dokuz şubenin bir yıl boyunca her ay yapacağı etkinliklerin bir programı çizilmiştir.⁴⁰

Halkevlerinin mühür ve amblemlerinde bu dokuz şubenin kullandığı ve her Halkevinde aynı olan bir sembol kullanılırdı. 1936 yılı içerisinde standart kabul edilen bu hususta sıkıntılar yaşanmıştı. Bu sebeple İçişleri Bakanı ve Cumhuriyet Halk Parti Genel Sekreteri Şükrü Kaya imzalı 22 Temmuz 1936 tarihli belgede, bazı Halkevleri tarafından Halkevlerinde kullanılacak mühür ve kâğıt, zarf başlığı hakkında farklı mühürlerin yapıldığının tespit edildiği, bu mühür ve başlıkların kabul edilmeyeceği, Halkevlerinin mühür ve başlığının standart olduğu bildirilmişti. Ayrıca mühür örneği ve açıklaması resmi belge ile bildirilmişti. Ayrıca mühür örneği ve

³⁹ Orhan Özcan, C.H.P. Halkevleri Yayınları Bibliyografyası, İstanbul: Kitap matbaacılık, 2001, s.3.

⁴⁰ Mehmet Necati Öngay, "Halkevlerimiz ve Halkodalarımız", Ülkü, 1 Kasım 1946, Sayı:123,c.11,s.21.

açıklaması resmi belge ile bildirilmişti. Buna göre mühürde orta kısımda partinin altı oku bulunmaktaydı. Bu okların etrafında dokuz halka Halkevlerinin dokuz şubesini temsil etmekteydi. Mührün çapı üç buçuk santimdi. Her Halkevi kendi adını bu belli olan şablona yazacaktı.⁴¹ Mehmet Necati Öngay, Halkevlerini anlattığı yazısında Halkevleri için şu tanıımı yapmaktaydı:

Türkiye’de Cumhuriyetle birlikte dikilen demokrasi fidanı, Halkevlerimiz ve odalarımızla vatanın dört bir tarafında dalbudak salan büyük bir demokrasi ağacı olmuştur. Her yurttaş dilediği takdirde, Halkevinde seçtiği konu üzerinde durup hem kendisini, hem de çevresindeki insanları yetiştirebilir. Her işimizde kamunun faydasını göz önüne alarak hareket etmek zorundayız. Bulunduğumuz çevredeki Halkevinin başında beceriksiz, hareketsiz insanlar görürsek, onları uyarmalı enerjik olmalarını sağlamalıyız. Halkevleri, Halkodaları yeni hız ve iman erlerini bekliyor. Öngay yazısında, tüm vatandaşları Halkevi yönergesinde de belirtildiği üzere, ayırım yapmadan herkesin faal olarak katılımına açık bir kurum olduğunu belirterek vatandaşları bu konuda sağduyuya davet etmekteydi.

2.4.1. Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi

“Milli benliği terkip eden, milli ruhu şekillendiren ve kudretlendiren kültür unsurları içinde diğerlerinin ehemmiyeti istihfaf edilmeksizin Dil, Edebiyatı ve Tarih şüphesiz ilk sıraya girer.”⁴²

Reşit Galip’in ifadesi ile

Dil, Edebiyat ve Tarih şubesi, ülkenin tüm köşelerinde bu alanlarda faaliyet gösterenleri birleştirmek amacına sahiptir. Özellikle her işin yeni başlanmış olarak değerlendirilebileceği dönem şartları içinde edebiyatçıların, dilcilerin ve tarihçilerin çalışma yönünden sıkı bir iş birliği içinde olması mühim olarak görülmektedir. Milli edebiyatın, milli dilin ve milli tarihin temelleri sağlam bir biçimde ilerlemesi ve yükselmesi için güçlü bir teşkilatlanma gerekli ve zorunludur.

Bu kolun amacı; çevrenin genel bilgisinin artmasına, partinin ilkelerinin köklü hale gelmesine, vatandaşlık hissiyatının artmasını sağlayacak birçok konferans ve konuşmalar düzenlenmesidir. Dil ve edebiyat ile ilgili konularda çalışmalar yaparak Türk diline özen göstererek, eski dönem yazılarında ya da aşiretlerle ilgili araştırmalar yapılarak öz Türkçenin derlenmesi, korunması, kullanılması; sanat, bilim ve yazın alanlarında yetişen Türk büyüklerinin yad edilmesi, önemli günlerin

⁴¹ Mehmet Necati Öngay, “Halkevlerimiz ve Halkodalarımız”, Ülkü, 1 Kasım 1946, Sayı:123,c.11,s.22.

⁴² Halkevleri, 1932-1935,103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı, s.14

yıl dönümlerinde kutlanması bu şubenin görevlerindendi. Bu şubenin kütüphane ve yayın kolu ile işbirliği yaparak Halkevleri dergileri ve kitapları yayınlaması beklentiler arasındaydı.

Dil, edebiyat ve tarih şubeleri çeşitli Halkevlerinde kalıcı ürünler vermişti. Atasözleri derlenmiş, Türk dil çalışmaları yapılmış, Halk şiirleri üzerine çalışmalar yapılmıştı. Türk tarih tezine uygun çalışmalarla birlikte, çeşitli tarihi eserler araştırılmış, anma günleri tertip edilmişti. Türkçenin özellikle öz Türkçenin kullanıldığı yayınlar yapılmıştı. Yakın çevre ve tarihin kökenlerini araştıran çalışmalar ve konferanslar düzenlenmişti.

Dil ve Edebiyat kolları, Türk Dil Kurumu'nun doğal bir şubesi gibi Türk dilinin yayılmasında, benimsenmesinde, sevilmesinde, çevredeki genç yetenekleri ortaya çıkarmakla, yayımladığı dergiler, kitaplar, broşürler, düzenlendiği toplantılarla ülkeye faydalı olmakta ve bu konuda başarılı işler yapmaktaydı.

2.4.2. Güzel Sanatlar (Ar) Şubesi

İsmet İnönü'nün ifadesi ile

Halkevi, ülke genelinde güzel sanatlara duyulan ilginin, güzel sanatlar alanında vatandaşların yetiştirilmesi için faaliyet gösterilen alanlar olmalıdır. Güzel sanatlar, yalnızca yüksek insan cemiyetinde yer alan güzel ve ince hislerin terbiyesini sağlayan bir araç değil, aynı zamanda en sert iradelerin yetiştirilmesi için de bir yürütücüdür.

Bu sözlerin ardından şöyle devam etmiştir İnönü; "Bütün Halkevlerini, güzel sanatları sevmeleri ve sevdirep yaymaları için bir heyecan duymaya teşvik ediyorum."

Ar Şubesi adı verilen Güzel Sanatlar şubesinde de başarılı çalışmalar yapılmıştır. Kulak ve göz, eğitimde önemli araçlardır. Bu sebeple halkın eğitiminde hem kulağa hem de göze hitap edecek sanatsal faaliyetlerin gerçekleştirilmesi hedeflenmişti. Güzel sanatlar şubelerinde resim, müzik, dans, tiyatro, piyes, heykeltraşlık, mimarlık gibi sanatın çeşitli alanları geliştirilmişti.

Güzel sanatlar kolları, folklor geceleri düzenleyerek mahalli, milli dansları, unutulmak üzere olan türküleri, milli musikiyi diriltmekte, Cumhuriyet Halk Partisi usta ressamaları, mimarları gün yüzüne çıkararak değerli kılmaya yardım etmekte, her

yıl açtığı sergilerde dikkati çeken eserlerin sahiplerine amatör ya da usta ayrımı yapmadan ödülleri dağıtmaktaydı. Halkevlerinin Güzel sanatlar şubeleri eski sanatlara ve kostümlere dair olan ilgiyi ve bilgiyi artırmaya çalışmıştı.⁴³

1938-1943 arasında İbrahim Çallı, Abidin Dino, Hikmet Onat ve Bedri Rahmi Eyüpoğlu gibi tanınmış ressamılar iyi harcırahlarla Anadolu'daki 64 il ve ilçeye gönderilmiş; bu gezilerde 800'ün üzerinde resim yapılmıştır. Bunlar Halkevlerinde sergilendiği gibi, 675'i Halkevleri ve Cumhuriyet Halk Partisi tarafından satın alınmıştır.

2.4.3. Temsil (Gösterit) Şubesi

“Ulusal birlik ve beraberlik terbiyesi vermeye ve halkımızı derin bir halk ruhunun heyecanı içinde yeni hayata yükseltmeye çalışan Halkevlerinde vazife almamız lazımdır. Bu vazifenin bütün zorluğu nihayet haftada birkaç saatimizi bu işe vermekten ibarettir” (Recep Peker).

Gösterit Şubesi de denilen Temsil kolunun temel amacı, halkevleriyle yeteneklerin ortaya çıkarılmasının sağlanması, genç kuşağın düşünmeye sevk edilmesi, serbest ve güzel konuşmaya alışkanlık kazandırılması, iyi konuşmacılar yetiştirilmesi, kadınların da toplumda rol almasının sağlanması, ülkede tiyatronun geliştirilmesidir.⁴⁴

Eğitimin önemli araçlarından olan gösterit, drama, Halkevlerinde Temsil şubesinde piyes ve temsillerle kullanılmıştı. Halkın büyük ilgisini çeken temsiller özellikle törenlerde, kutlamalarda hatta bazen anma ve konferans programlarının sonunda programı tamamlayıcı unsur olarak yer almaktaydı.

Temsil heyetleri köylere gitmek suretiyle piyesleri halkın ayağına götürmekteydi. Halkevlerinin Temsil şubesinde bulunan kadın ve erkek üyeleri meşakkatli çalışmaları sonucu oyunculuk sanatını temsillerinde yansıtmışlardı. Diğer şubelerle de işbirliği halinde olan bu şube oldukça, başarılı oyunlar sergilemişti. Temsil kolları, bulundukları çevrenin tiyatro ihtiyacını karşılamaya çalışmışlardır.

Cumhuriyet Halk Partisi, halkevlerinde oynanması için 125'e ulaşan tiyatro piyesi sipariş eserler yazdırmış ve bu “İnkılâp Temsilleri” on dokuz sene boyunca

⁴³ CHF Halkevleri Talimatnamesi, s.12 CHP Halkevleri Çalışma Talimatnamesi, s.15

⁴⁴ CHF Halkevleri Talimatnamesi, s.13 CHP Halkevleri Çalışma Talimatnamesi, s.19

halkevleri sahnelerinde gösterilmiştir.⁴⁵ İnkılâp Temsilleri Cumhuriyet Halk Partisi'nin ekonomik, siyasi, sosyokültürel propagandasının tiyatroya yansıması ürünleridir.

2.4.4. Spor Şubesi

Recep Peker'in ifadesi ile "Spor, parti ve hükümet açısından en önemli iş olarak görülen siyasi, ekonomik ve idari işlevin düzeyinde önemlidir. Teknik ne derece kuvvetli olsa da inzibat ruhunun tamamlanmaması, sporculuğun eksik görünmesine engel olamayacaktır."

Spor şubesinin amacı, Türk halkında, özellikle gençlerde spora sevgi ve ilgi uyandırmaktı. Bunun için çeşitli meslekten kişilerle sporu tanıstırıyorlardı. Spor şubeleri, memur ve okulların boş bulunduğu sürelerde kadınlara ve erkeklere ayrı ayrı jimnastik hareketleri yaptırmak,⁴⁶ Halkevleri salonları ya da diğer spor ve gençlik kulüpleri salonlarında serbest ve grekoromen güreşleriyle, boks ve eskrimle uğraştırmak; cirit oyunları, avcılık, bisiklet, kır koşuları, yüzme yarışmaları düzenlemek, kayak ve dağcılık öğretmek koşuluyla bedenlen ve beynen sağlıklı bireyler yetiştirmeye çalışıyordu.⁴⁷

Halkevleri Spor Şubesi, Türkiye İdman Cemiyeti ittifakı (TİCİ), Türk Spor kulübü (TSK) ve Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü (BTGM) ile spor konusunda hemen hemen aynı amaçları taşıyordu. Halkevlerinin spor alanındaki temel misyonu bu kuruluşların çalışmalarını desteklemek ve halka yaymaktı.

Halkevleri Spor şubelerinin, sporun lüks olmadığını benimsetmesi gerekiyordu. Çünkü döneminde spor halk arasında lüks, alafranga ve fantazi bir olgu olarak düşünülüyordu. Halkevleri Spor Şubeleri sporu, halka çalışmaları süresince benimsetmişler ve adeta sporu bir yaşam şekline dönüştürmüşlerdi. Ayrıca sporun Türk kültüründe tarih boyunca var olduğunu çeşitli müsabakalar düzenlemek koşuluyla halka tanıtmışlardı. Güreş, cirit, kılıç-kalkan, okçuluk bunlardan yalnızca birkaçıydı. Çeşitli Halkevleri tarafından kır koşuları, yürüyüşler, bisiklete binme, jimnastik, dağcılık, yüzme, voleybol, basketbol, futbol, boks, eskrim gibi spor faaliyetleri de yapılan çalışmalar arasındaydı. Halkevlerinin spor alanında yaptığı en

⁴⁵ Halkevleri, 1932-1935, 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı, s.66

⁴⁶ Halkevleri, 1932-1935, 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı, s.80

⁴⁷ C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları, 1932-1942, s.8.

büyük hizmetlerden birisi de kadınların spora ilgilerini arttırmak olmuştur.⁴⁸ Bu tarihlerde ilk kez dünya şampiyonalarına Türkiye’den kadın sporcular aday olarak gösterilmektedir.

Spor kollarında, güreş, atlı cirit, kılıç, kalkan, avcılık, eskrim, atletizm, basketbol, tenis, dağcılık, kayak, boks, bisiklet, deniz sporları, voleybol, gülle atma sporları her vesile ile teşvik edilmektedir. Bu kolda lise ve ortaokul beden eğitimi öğretmenleri gönüllü olarak hizmet vermektedir.

Halkevi salon ve avluları için gerekli olan spor malzemeleri, Parti Genel sekreterliği’nin ayırdığı bütçeden sağlanmaktaydı. Spor malzemelerinin bir bölümü İsviçre’den getirilmiş ve bir kısmı ise yurt içinde askeri fabrikalar bünyesinde üretilmiştir. Halkevleri sporu sağlıklı, ahlaklı ve mert insanların yetiştirilmesinde bir araç olarak kullanmış, bu amaç çerçevesinde spor şubesi Türk Spor Kurumu ile koordineli bir biçimde çalışmıştır.⁴⁹

Halkevinin yer aldığı bölgeye göre spor faaliyetleri değişiklik göstermiştir. Sahil bölgelerinde daha çok su sporları ön plana çıkarken dağlık bölgelerde kış sporları ve kayak gibi sporlar önemli hale gelmiştir.

Toplu antrenman ve geziler düzenlenerek bununla halkın kaynaşması ve paylaşımında bulunması amaçlanmıştır. Şubelere gençlerin ilgili oldukça fazla olmuştur. Olanaklar dâhilinde jimnastik bayramları yapılmış, eskrim, voleybol, basketbol, bisiklet yarışı, avcılık gibi alanlar büyük ilgi görmüştür.

2.4.5. Sosyal Yardım Şubesi

“Milli ve insani tesianüt hislerini inkişaf ettirmek ve fertlerin ızdırabıyla cemiyeti yakından alakalandırmak gibi sevimli ve aziz maksatların çalışan sosyal yardım şubelerimiz faaliyetlerinin her sene biraz daha arttığını görmekle sevineceğiz” (Necip Ali Küçük)

Halkçılık esasına dayalı Halkevleri, kuruluş amacına uygun olarak halkın yardımına koşmayı ve ihtiyaçlarını karşılamayı bir görev addetmişti. Bu sebeple kurulan Sosyal Yardımlaşma Şubesi yakın ve uzak çevrenin yardımına koşmaktaydı. Ülkede yaşanan doğal felaketlerde, yerel eksikliklerde, ordunun ihtiyaçlarında yardım elini

⁴⁸ Halkevleri, 1932-1935, 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı, s.82

⁴⁹ Halkevleri, 1932-1935, 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı, s.82

uzatmaktaydı.⁵⁰ Zaman zaman düzenlenen sanatsal faaliyetlerin hasılatlarıyla yapılan bağışlar sosyal yardım şubesine beslemekteydi. Bunun yanında şube çeşitli konularda yardım kampanyaları düzenleyerek bu yardımların bütçesini oluşturuyordu. Örneğin Kırşehir, Yozgat gibi şehirlerde yaşanan depremler sonucu felakete uğrayan halka yardım ellerini uzatmışlardı. Cumhuriyet Halk Partisi tarafından başlatılan orduya kışlık hediye kampanyasına katılan Halkevleri çevrelerinde oluşturdukları imkanlarla bu hediyeleri kendileri hazırlayarak kampanyaya katılmışlardı. Bazı Halkevleri imkanları ölçüsünde öğrencilere burs sağlamak, okul malzemelerini temin etmek gibi yardımlarda bulunurken, yoksul ailelere para yardımı, yiyecek, giyecek ve yakacak gibi ihtiyaçları karşılamıştır. Köylere doktor ve ilaç yardımlarında bulunmuştur. Halkevleri sosyal yardım şubeleri kaza ve köylerde Hilaliahmer Cemiyeti ile birlikte okullara çeşitli şekillerde yardım etmişlerdi. Sosyal yardım kolları, Halkevlerinin bulunduğu yerlerde yardıma muhtaç vatandaşları sevindirmekte, ihtiyaçlarını karşılamaktaydı. Varlıklı aileleri yoksunların ihtiyaçlarını karşılamaya teşvik etmekte, onları bir şekilde bir araya getirmeyi hedeflemişti.⁵¹

2.4.6. Halk Dershaneleri ve Kursları Şubesi

“Yeni nesiller bizim bulunduğumuz şartlardan daha muğlâk şartlar içinde yaşamak için hazırlanıyorlar. Müspet ilimlerin ve her türlü hayat bilgilerinin tatbikatını, bilenler bütün Halkevlerinde toplananlara söylüyorum her vesile ile ilmi seviyesi mahdud olanların bile kavrayabilecekleri sade şekillerde anlatmaya çalışmalıdırlar”(İsmet İnönü).

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nin temel amacı, her çeşit eğitim ve yetiştirme faaliyetinin ilerlemesi ve geliştirilmesinin sağlanmasıdır. Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi halk eğitiminde büyük bir açığı kapatmıştı. Türkçe, yabancı dil kurslarının yanında, yetişkinlere okuma-yazma ve kurslarının da verildiği derslikler olmuştu. Belli bir süre ve program çerçevesinde açılan kursların sonunda bitirme sınavı yapılmak koşuluyla başarılı olanlara sertifika verilmekteydi. Ayrıca bu şube örgün eğitimde bütünlemeye kalan öğrenciler için “ikmale kalanlara kurs” adı altında

⁵⁰ CHP Halkevleri Çalışma Talimatnamesi, s.22.

⁵¹ Halkevleri, 1932-1935, 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı, s.94.

etüt kursları da vermişti.⁵² Çevrenin şartlarına göre kurslar açıldığı gibi cezaevlerindeki mahkumlara da kurslar açılmıştı. Halk dersleri ve kurslarının çalışmalarını şöyle sıralayabiliriz:

2.4.6.1. Türkçe kursları

Okul çağı dışında Türkçe okuyup yazma bilmeyen vatandaşları okutmak, bunun için Halkevlerinde, kahvehanelerde, cezaevlerinde, köylerde kurslar açmak. 2-Müspet ilimler tatbikatı: Mümkün olan yerlerde laboratuvarlar tesis ederek, ortaokul, lise bulunan yerlerde bunların laboratuvarlardan faydalanılarak fizik, kimya gibi müspet ilimlerin halka yararlı kısımlarının tatbikatını göstermek,⁵³

2.4.6.2. Çeşitli kurslar

Biçki-dikiş, ütü- kola, çiçekçilik, şapkacılık, daktilo, hasta bakıcılık, havacılık, zehirli gazlardan korunma, sağlık korucusu yetiştirmek, marangozluk, ağaç yetiştirme, muhasebe, motorculuk, elektrikçilik, arıcılık, şoförlük, dokumacılık, bağcılık, aile bilgisi, temsil gibi pratik sanat, hayat ve milli hizmet sahasına giren türlü kursları açmak,

2.4.6.3. Güzel sanatlar

Resim-fotoğrafçılık, bando, koro ve türlü müzik kurslarına Güzel Sanatlar Şubesi'yle de işbirliği yaparak geniş ölçüde faaliyete imkan vermek,

2.4.6.4. Yabancı diller

Mümkün olan yerlerde İngilizce, Fransızca, Almanca kursları açarak yabancı dillerin öğretilmesine hizmet etmek.

Halkevleri çalışmaları yalnız bu kurslar bakımından ele alınsa bile kazandırdığı faydalar küçümsenemeyecek fazladır. 1941 yılı itibarıyla bu kurslara 38.670 kadın ve erkek vatandaş katılmıştı. Halk Dershaneleri ve kursları şubeleri, bulundukları çevrede okuma yazma bilmeyen yurttaşlara Türkçe okuyup yazma kursları, okul öğrencileri ile aydın yurttaşlara da türlü bilim dallarına ait kurslar açarak

⁵² Halkevleri, 1932-1935, 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı, s.102.

⁵³ Halkevleri, 1932-1935, 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı, s.128.

yetişmelerine çalışmıştır. Fizik, elektrik, kimya, pratik yaşam alanlarına giren meslekler, müspet ilimlerin tatbikatlı kursları ve yabancı dillere, küçük sanatlara ait kurslarla, okullarda bütünlemeye kalan öğrencileri yetiştirme kursları başta gelmekteydi.⁵⁴

2.4.6.5. Kyclk şubesi

Halkevlerinin şubelerinden biri de kyclk şubesiydi. Kyclk Politikasına önem veren Halkevlerinin kyclk şubesinde bulunan yeleri sık sık köyleri dolaşmayı, köylülerin dertlerini yerinde dinlemeyi, eğitim hizmetini köylülere götürmeyi birinci görev saymaktaydı. Nitekim kyclk şubesi yeleri kendi uzmanlık alanlarına göre köylüye ihtiyaç duydukları konularda hizmet götürmeye çalışmışlardı. Sağlık hizmetlerinde hekim götürmek, köylüyü muayene ettirmek, sonrasında ilaç hizmeti götürerek tedavilerini sağlamak gibi hizmetlerde bulunmuşlardı. Kimi zaman da şehre gelemeyen, şehir hayatını bilmeyen köylülere şehrin sosyal hayatını köye götürerek tanıtmaya çalışmışlardı. Örneğin köyde temsil etkinliği, konferans, konser, çay toplantısı düzenleme gibi etkinlikler mevcuttu. Halk eğitimini köylere ulaştırmaya çaba göstermişlerdi.⁵⁵

Kyclk şubeleri, mevcut şubelerin kütüphane ve yayından sonra en çok olanı idi. 379 evden 317'si kyclk şubesi açmıştı. Bu da Halkevlerinin köylü ile ilgisini göstermekteydi. Halkevlerinde kyclk çalışmaları, yalnız bir şube faaliyeti olarak değil, bütün diğer şubelerin de ortak malı olmuştu. İdaresi Halkevinin yönetim Kurulu'na ait olmak üzere programları diğer şubeler tarafından yapılmaktaydı. Bu şubeler köy gezilerine türlü uzmanları (doktor, dişçi, ğretmen, ziraati, veteriner..) dahil eder, bu kişiler köyleri inceler ve kalkınmalarına yardım ederdi. Temsil, spor ve sosyal yardım şubeleri ile ortak olarak da geziler, toplantılar, kır bayramları düzenlenir, milli piyesler temsil edilir. Milli danslar edilir, Spor müsabakaları yapılırdı.

Halkevleri şehir ve kasabalarda kurulan pazarlara rastladıkları akşamları köylü geceleri düzenlerdi. Bu toplantılarda da köylülerle faydalı konuşmalar yapılırdı. Köylünün şehirdeki işlerini takip etmek, dertlerini dinlemek, mektup ve dilekçelerini

⁵⁴ C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları, 1932-1942, s.15.

⁵⁵ Doğan Köymen, "Halkevlerimizin alışmalarından Notlar", İlkretim, 9 Nisan 1941, Sayı:82,C.5,s.987.

yazmak gibi birçok işlerde bu şubenin çalışmaları arasındaydı. Uzmanların köyde inceleme yaptıkları alanlar şunlardı: köyün coğrafyası, kültür, folklor ve tarihi, idari, imar, sağlık, iktisadi ve sosyal durumu.⁵⁶

Köycülük kolları, köylerin her yönden gelişmesi, köylü ile şehirli arasında karşılıklı sevgi, saygı duygularının kuvvetlenmesi için çalışmalar yapmak köy yollarının düzene konmasında, içme ve temizlik sularının köye getirilmesinde veya sağlanmasında ön ayak olmak için çalışmaktaydı. Bazı Halkevleri kışın ve yağışlı havalarda köylere gidemedikleri için, pazara gelen köylülerin topluca bulundukları hanlarda onları ziyaret edip, dertlerini dinlemişlerdi.

2.4.6.6. Tarih ve müzeler şubesi

Halkevleri tekemmül ettikçe bir mektebin laboratuvarı gibi vasıtalar toplayarak vatandaşlara müsbet ilimlerinin tatbikatını ve memleketin varlığını göstermelidirler. Bilinmeyen şeyler insanların iradesi üzerinde ürkütecek tesirler yapar. Vatandaşların görgüleri, bilgileri arttıkça cesaretleri, teşebbüs kuvvetleri ve içinde bulundukları şartlara ve istikbale emniyetleri artar (İsmet İnönü).⁵⁷

Tarih ve Müze şubesi çalışmaları, tarihi araştırmaların derinleşmesi, etnografya ve folklara ait belgelerin toplanması ve bir Halkevi müzesinde saklanıp sergilenmesi, milli ve tarihi abide ve eserlerin korunması, tanıtılması şeklinde sıralanabilir. 58 Halkevi bu şubeyi açarak faaliyete geçirmişti. Tarih ve Müze şubesini açamayan Halkevleri ise mahallerindeki veya yakın bulunan yerlerdeki milli müzelerle ve tarihi araştırmalarla yakından ilgiliydi. Çalışma alanlarında araştırıp buldukları tarihi vesikaları, eserleri, toplayıp, bu müzelere gönderirler veya tanıtırlardı.

Tarih ve Müze kolları, bölgelerindeki milli kültür belgelerini toplamakta, mahalli folklor ve tarih araştırmaları yaparak bunları dergilerinde veya bastırdıkları kitaplarda yayımlamaktaydı. Bazı Halkevleri yaşadıkları şehrin, kasabanın özelliklerine ait maddi kültür araçları ile küçük müzeler meydana getirmekteydi. Halkevlerinin ve Halkodalarının çalışmalarıyla milli halk müzesi kurulması dönemin basınında çıkan yazılarda temenni edilmekteydi. Halkevlerinin Müze ve sergi şubeleri, tarihi eserlerin değerinin bilinmesi, bu eserlerin korunması ve ortaya

⁵⁶ Mehmet Necati Öngay, "Halkevlerimiz ve Halkodalarımız", Ülkü, 1 Kasım 1946, Sayı:123,C.11,s.22

⁵⁷ Doğan Köymen, "Halkevlerimizin Çalışmalarından Notlar ", İlköğretim, 9 Nisan 1941, Sayı:82,C.5, s.988.

çıkarılmasının sağlanması, vatanın her yerinde medeniyet izlerini göstermek amacını taşımaktaydı. Öncelikle yakın çevrenin tarihi eserlerini ortaya çıkarmak, bunları sergilemek ve korumak bu şubenin görevleri arasındaydı. Bağımsız bir müze kurmak Halkevleri bütçeleri için oldukça masraflı olduğu için genelde sergiler Halkevlerinin salonlarında yapılmıştı.⁵⁸ Ancak Çanakkale ve Mudanya gibi şartları nispetinde bağımsız müze kuran Halkevleri de mevcuttu. Şubenin yaptığı önemli sergilerden biri kitap sergilerinin düzenlenmesiydi. Kitap sergilerinin düzenlenmesiydi. Kitap sergilerinde en yeni basılan kitaplar sergilenmekle birlikte indirimli fiyatla kitap satışı da gerçekleştirilmekteydi. Ayrıca Halkevleri sergileri arasında “Zehirli Gaz Sergisi” gibi sıra dışı sergiler de görülmektedir.

2.5. Halkevlerinin Sosyal, Kültürel ve Eğitimsel Etkileri

Halkevleri; çalışmalarıyla, kurslarıyla, araştırmalarıyla yazılarıyla, oyunlarıyla, verdiği emirlerle, Türkçe olmayan birçok köyün adını değiştirmekle, soyadı verme günleri düzenlemekle, öz Türkçe yarışmaları düzenlemekle, dil bayramın kutlamakla, Türk dilinin yabancı etkilerden kurtarılmasını, Türkçe’nin ulusallaşmasını, yalın ve açık biçimde kullanılmasını, yurdun her yerinde yeni harflerin yaygınlaşmasını, Öz Türkçe’nin öğretilmesini ve bunların sonucunda bilgi düzeyinin yükselmesinin sağlanmasına yardımcı olmuştur. Bir yerde yapılan işlerin unutulmaması, kaybolmaması ve ileride bunlardan yararlanılması için yazıya dökülmesini savunmuş ve özellikle Türkiye’ye bu anlayışı getirmeye uğraşmıştır. Sonuçta, şiirleri, manileri, atasözlerini, anıları, tarihsel olayları ve bilimsel araştırmaları yazıya dökerek unutulmasını önlemiştir. Bu konularla uğraşanlar ve uğraşacaklar için Halkevi yayınlarında adeta bir hazine yatmaktadır.⁵⁹

Halkevleri Türkiye’de yayıncılığı da çok geliştirmiştir. Cumhuriyet Dönemi’nde 2000’li yıllara kadar bireysel olmayan veya kurumsal olan en çok dergi Halkevleri döneminde çıkartılmıştır. Adeta bu dönemde bir dergi ve yayın bolluğu yaşanmıştır. Üstelik bu dergiler ve yapıtlar yurdun her yöresinden yayınlandığı gibi, bunlar yurdun değişik yerlerindeki Halkevlerine de gönderilmiştir. Evler yayıncılık ve kütüphanecilik anlayışının gelişmesinde de etkili olmuştur. Dergilerin, kitapların

⁵⁸ Mehmet Necati Öngay, "Halkevlerimiz ve Halkodalarımız", Ülkü, 1 Kasım 1946, Sayı:123,C11,s.23.

⁵⁹ Halkevleri, 1932-1935, 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı, s.135

basılması yayıncılığa karşı ilgiyi arttırmıştır.⁶⁰ Kitap ve dergiler özel kuruluşlara bastırıldığından, hükümet ve parti destekli yayınlara yönelik ilgiyi de artırmıştır. Ortaya çıkan kitap kapakları, yazılar, resimler ve kompozisyon biçimleri ile aynı dönemde ve daha sonraki dönemlerde çıkarılan kitaplar için de bir model oluşturmuştur. Aynı zamanda Halkevleri basım kuruluşlarını desteklemek için kâğıda istemi arttırmış ve yeni profesyonel basımcıların ortaya çıkmasına yardımcı olmuştur. Yayıncılık geliştiği için, bu durum, ister istemez kütüphaneciliğe ve belgencilğe (arşivciliğe) de yansiyarak onların yurt çapında gelişmesini sağlamıştır. Halkevlerinin kütüphaneciliği özünde amatördür. Böyle olmakla birlikte, gördüğümüz kadarıyla, yöresel dergiler dışındaki Halkevi yayınları ve kendisi ait kitapların tümü, ciltli, düzenli ve temiz kullanılmıştır. Bu durumu, görevlilerin titizliğinden çok, Halkevlerinin verdiği düşünceye bağlamak gerekir. Yani, bilgili, becerikli, titiz ve sorumluluğunu bilen bir okuyucu topluluğu yaratmaya çalışmışlar ve bunu da başarmışlardır.⁶¹

Bütün bu yayıncılık ve kütüphanecilik çalışmaları, özellikle gençler üzerinde etkili olmuş, onlarda yazma isteğini uyandırmıştır. Böylece, azımsanmayacak sayıda aydının yazın alanında meslek yaşamına atılmalarına yardımcı olmuştur.

Halkevleri, sık sık düzenlediği konferanslarla, üniversite öğretim elemanları arasında da konferans verme isteğini arttırmıştır. Özellikle 1940'lı yıllarda, köy enstitülü öğrenci ve öğretmenlerle adeta dayanışma içerisine girmiştir. Bu öğrenci ve öğretmenlere konferans salonlarını açarak, onlara konuşmalar yaptırmış, konferanslar verdirtmiş ve çeşitli dergilerinde yazılarına yer vermiştir. Hatta kısa bir süre sonra Halkevlerinin yönetim etkinliği bu öğretmenlerin eline geçmiştir. Denilebilir ki, birçok köy enstitülü öğretmen Halkevlerinde kendini yetiştirmiştir. Bu işbirliğinden hem evler, hem de öğretmenler kazançlı çıkmıştır.

Halkevleri sayesinde Türkiye'nin neresinde, ne zaman ve hangi tür işin yapıldığı halkın belli bir bölümü tarafından anında öğrenilmiştir. Çünkü bu konuda Ülkü Dergisi "Halkevleri Haberleri" adında özel bir yazı bölümü açmış ve bu bölümde onlardan söz etmiştir.⁶² Genelde, yayınlarda belirtilen işlere az da olsa Halkevlerinin

⁶⁰ Ankara Halkevi 1940 Çalışmaları, Ankara, 1940.

⁶¹ Nurettin Güz, (1995), Halkevleri Dergileri, Ankara,

⁶² Nurettin Güz, (1993), Basında Muhalefet, GÜ İletişim Fak. Yay., Ankara,

bir katkısı vardır. Olmasa bile kendi yayınlarında yapılanlara yer vermiştir. Böylece Halkevleri, Türkiye’de iletişimi de artırmıştır.

Halkevleri; üyelerine dolayısıyla toplumun belli bir bölümüne türkü söyleme, resim ve spor yapma, sergi açma, kurtuluş günlerini ve büyükleri anma günlerini kutlama, güzel konuşma ve tiyatro zevkini aşılamıştır. Burada, bu etkinliklerde amatörcce çalışmalar yapıldığı için yanlış aranmamıştır. Aranmadığı için de çalışmalar bıktırıcı, yılgınlık ve bezginlik verici ve de dar kapsamlı özelliklerde değildir. Tam karşıtı olarak özendirici ve tabanı harekete geçiricidir.⁶³ Bu yüzden Halkevleri, bazı genç yetenekleri ortaya çıkaran, amatör sanatçıları yetiştiren ve kendisinde toplayan bir yuva olmuştur. Profesyonel sanatçılara uzun süre kaynaklık etmiştir. Bunun yanı sıra, bu gibi çalışmalarda çok sayıda ödöl ve diploma verdiği için, Türkiye’de özendirmeciliği ve ödüllendirmeciliği de geliştirmiştir.⁶⁴

Halkevleri; kendi öncülüğünde, halkın Anadolu’yu araştırması, bilmesi ve Anadolu’ya sahip çıkması düşüncesini de ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle Anadolu’nun tarihsel geçmişi ve o günü, her yönden araştırılmıştır. Özellikle 1930’lu yıllarda İtalya ve Yunanistan gibi bazı dış ülkelerin Türkiye’de gözü olduğu düşünülürse, Evlerin ne kadar doğru çalıştığı ortadadır. Halkevleri, bunlara karşı yazılar yazmış ve bazı tezlerin oluşturulmasına yardımcı olmuştur. Özellikle tarihsel yapıtların yurt dışına kaçırılmaması ve korunması üzerinde durmuş; bu işte yalnızca devletin yeterli olmayacağı,⁶⁵ halkın da sorumluluk alması savını yaratarak bu bilinci vermeye çalışmıştır.

Yine kentlerdeki büyükleri anma törenleri, Kurtuluş Savaşı’ndaki önemli günler ve yöresel kurtuluş günleri büyük ölçüde Halkevleri tarafından ortaya çıkarılmıştır. Örneğin İzmir’in Bergama ilçesinde her yıl kutlanan “Bergama Kermesi” Bergama Halkevi’nce oluşturulmuştur.⁶⁶ Yine Mudanya Halkevi; Mudanya Ateşkes Anlaşması’nın imzalandığı evi müzeye dönüştürmüştür.

Bunlardan dolayı denebilir ki, Halkevleri gerek Avrupa’da, gerekse son yıllarda yurdumuzda da ilgi gören yerel tarih çalışmalarının öncülüğünü yarım yüzyıl önce yapmıştır. Günümüze Halkevleri yayınlarından binlerce fotoğraf kalmıştır. Bu

⁶³ Halkevleri 1932-1935.

⁶⁴ Basın Yayın Genel Müdürlüğü : " Birinci Basın kongresi", 25 Mayıs 1935, Ankara, 1975. s.23

⁶⁵ Ülku, C.3, Sayı 36, Aralık 1949,s.36

⁶⁶ Yahya Akyüz, Türk Eğitim Tarihi, Ankara 1982, s.216-217.

fotoğraflarla o günkü Türkiye'nin görüntüsü ortaya konmuştur. Böylece hem tarihsel görüntüler saptanmış, hem de yerel tarihe önemli bir belgelik bırakılmıştır. Kısacası topluma tarihi sevdirmeye kültürünü aşılamıştır.

Halkevleri, Sosyal yardım kolu aracılığıyla yaptığı çalışmalar sonucunda, yüzyıllardan beri Türk toplumunda var olan yardımlaşma duygusunun gelişmesine katkıda bulunmuştur. Özellikle yoksullara, kimsesiz çocuklara ve cezaevindeki cezalılara yardım elini uzatmış, adeta toplumun gözünü buraya çevirmiştir. Yine bir yandan işlediği konular ve verdiği konferanslarda içki, kumar, dilencilik gibi kötü alışkanlıklar üzerinde durmuş, fakat öte yandan düğünlerde yerli içki kullanılmasına izin vermekle tutarsız davranmıştır. Bu tür çalışmalarla ilgili olarak bazı yerlerde Türk Hava Kurumu, Kızılay ve Çocuk Esirgeme Kurumu ile işbirliği yaparak, kendi yapılarında birimlerini açması için oda bile vermiştir. Hatta ara sıra kendini bu kurumların üstünde görmüş, fakat bu yönde başarılı olamamıştır.⁶⁷

Evler, cezaevlerindeki cezalılara yalnızca sosyal yardım yönünden eğilmekle kalmamış, okuma yazma bilmeyenlere okuma yazma öğretmiş, bilenlere de kitaplar göndermiştir. Buralarda birçok konferans ve kurslar verdimiş, eğlenceler düzenlemiştir. Yani; cezalılarının kültürel, psikolojik ve ekonomik yönlerini güçlendirerek onları toplumdan dışlamamış, tam karşıtı olarak onları topluma kazandırmaya çalışmıştır. Denebilir ki, cezaevi ve cezalılar için böyle bir ilgi ve düşüncüyü, Türk toplumuna yerleştiren Türk Ocakları ile Halkevleridir.

Spor yönünden de Halkevlerinin katkısı ve etkisi çok olmuştur. Sporla birlikte disiplin ve beden eğitimi düşüncesi ortaya çıkmıştır. Yaratılan ve yapılan sportif etkinlikler sonucunda yurttan, hem sporcu hem sağlıklı beden ve hem de dostluk geliştirilmiştir. 1970'li ve 1980'li yıllarda, önce Batı'da, sonra yurdumuzda moda olan halk koşuları ve halk sporları, 1930'lu 1940'lı yıllarda Halkevleri önderliğinde birçok defa yapılmış ve gelenekselleşmeye başlamıştır. Kısacası, Halkevlerinde profesyonel sportif çalışmaları reddedilerek, amatör çalışmalarla spor, tabana yayılmaya, halka mal edilmeye çalışmış ve unutulmaya yüz tutmuş ya da gelişmemiş olan birçok spor türü geliştirilerek yaşatılmıştır.⁶⁸

⁶⁷ Recep Peker, "Halkevleri Açılma Nutku", Ülkü, C.1, Sayı 1, Şubat 1933, s.6

⁶⁸ Ülkü, C.11, Sayı 64, Haziran 1938, s.364.

Halkevleri, yapılarındaki salonlarla, kendi döneminde ve kapatıldıktan sonraki uzun bir dönemde, il ve ilçe konferanslarının, önemli toplantıların, siyasal konuşmaların, düğün ve nişan törenlerinin yapılmasını da sağlamıştır. Bugün bu görevin büyük çoğunluğu belediyeler ve Halk eğitim Merkezleri tarafından yürütülmektedir. Bu düşünce veya bu kalıt (miras), buralara Halkevlerinden kalmıştır. Evler İngiltere’de açtığı bir birimle, verdiği İngilizce, Fransızca ve Almanca kursları ile de yurttan batı dillerinin gelişmesine, Batı’nın tanınmasına ve Batı ile karşılıklı dostluk ilişkilerinin güçlenmesine yardımcı olmuştur. Örneğin İngiliz Kültür Kurulu, 21 Kasım 1949’da Balıkesir Halkevi’nde İngilizce kursları düzenlemiştir. Londra Halkevi de birçok sergi açmış ve toplantı düzenlemiştir. Halkevlerinin toplumsal kümeler üzerindeki sosyal ve kültürel etkilerine gelince, o da şöyledir: Halkevleri Türk aydınına çok şeyler öğretmiştir. Çünkü Halkevlerinin felsefesi “Bilenlerin, bildiklerini Halkevlerinde öğretmeleri, bilmediklerini ise öğrenmeleridir”. "yaşarken ve yaparken öğrenme ve öğretme"dir.⁶⁹

Burada sorun, aydının halkı yetiştirmesi değil, halkın yetiştirilmesidir. Böylece köyü ve köylüyü kitaplarda tanıyan birçok aydın, özellikle ayağına kadar giderek köylüyü gerçek yaşamında daha iyi tanımıştır. Kısacası, halk ile aydının birbirlerinden ayrı değil, birbirini tamamlayan bir bütün olarak görmeleri istenmiştir.

O dönemde Türkiye’nin dörtte üçünü oluşturan köy ve köylüye etkisine gelince, genelde çok ve olumlu olmuştur. Doğaldır ki, bu durum Halkevlerinin erişebildiği yerlerdir. Yurt çapında 1927 yılında okuma yazma bilme oranı %11, 1930-1931 öğretim yılında ilkokul sayısı 6598, ilkokul öğrencisi sayısı da 489 299’dur. Bu, kağıt üzerindeki sayıdır. Gerçekte ise daha azdır. Bir de bu sayının çoğunluğu kentlerdedir. Yani, köylerin ve köylülerin durumu içler acısıdır. Bazen koskocaman bir köyde okuma yazma bilen bir kişiye bile rastlanamamaktadır. İşte, Halkevleri açtığı bu okuma yazma kursları ile köylüye önce okuma yazmayı öğreterek okuma yazma oranının yükselmesine yardımcı olmuş, sonra da biraz olsun kültürünü geliştirmeye çalışmıştır. Doğu’da da Türkçe bilmeyen yurttanlara Türkçe öğretmiştir.⁷⁰

⁶⁹ C.H.P. X.V.I. Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodaları, Ankara: Ulus Basımevi, 1948,s.26.

⁷⁰ CHP Halkevleri Öğreneği, 1935, Md.19.

Daha önce de değindiğimiz gibi, Halkevleri bilgi ile birlikte köylüye, kalkınmadaki rolünü ve yeni düzeni öğretmiş, köylünün az da olsa eski düşünce yapısını yıkarak, hem kazancını arttırmış, hem de tarımsal çalışmalarına bilimsel bir yaklaşım getirmeye uğraşmıştır. Dolayısıyla, köylünün sosyal yaşantısında az da olsa bir değişikliğe yol açmıştır.

Tüm bu nedenlerden dolayı köy ile kentler arasındaki uçurumu az da olsa kapatmıştır. Halkevleri, o yıllarda köyü ve köylüyü küçümseyen, bazı aydın, kentli ve yönetici kesimin tepeden bakmasına biraz olsun engel olmuştur. En azından böyle bir düşünceyi sorgulayarak aradaki kopukluğu gidermeye ve onları kaynaştırmaya çalışmıştır. Yazılara, yaşlıların anlatımına ve gezi fotoğraflarına bakıldığında bunun belirli bir oranda başarıldığı görülmektedir.⁷¹

⁷¹ Ahmet Ağaoğlu, Serbest Fırka Hatıraları,2.Bsk., İstanbul,1968.s.18

3. HALKEVLERİ DERGİLERİ VE FAALİYETLERİ

3.1. Halk Evleri Dergilerinin ve Kültürel İşlevleri

Halk evleri kurulduktan sonra, bu kuruma bağlı dergi yayını da başlamıştır. Yayınlanmakta olan dergilerin önemli bir kısmı Halk evlerinin kurulmasından sonra, bir kısmı ise daha önce yayın hayatına başlayıp Halk evlerine dâhil olmuştur. Dergiler Halk evleri için olmazsa olmaz bir unsuru haline gelmiştir. Küçük büyük hemen her halkevinin dergi çıkarma girişimi olurken dönemin şartları gereği bu mümkün olamamıştır. Halkevlerinin açılışından kapanışa kadar geçen 18 yıllık süre içerisinde genel merkezin yayın organı olan Ülkü dâhil toplam 58 dergi yayınlandı. Bazı kaynaklarda adı geçen ancak ulaşılamayan dergiler de dikkate alındığında bu 63'e ulaşmaktadır.⁷²

İçerik bakımından homojen bir yapıya sahip olmayan dergiler, özellikle büyük kentlerde farklı yayın politikaları benimsemiştir. Dergilerin önemli bir bölümü ise daha homojen bir içerik yapısına sahip olmuştur. Dergiler sadece içerik açısından değil yayınlanan sayılar açısından da farklılıklar gösterir. Düzenli aralıklarla çıkarılan dergiler yanında birkaç sayı yayınlanabilenler de vardır. Örneğin, Isparta Halkevi tarafından yayınlanan Ün gibi 172 sayı çıkarılan dergilerin yanı sıra Çoruh (üç sayı), Urla (iki sayı) kısa bir yayın hayatına sahip dergiler de görülür. Ülke genelinde birbirinden farklı şehir ve ilçelerde yayımlanan dergilerin yönetici ve yazar kadroları da farklılık göstermiştir.⁷³

Ülkü dergisi genel merkez tarafından yayımlanmış olup diğer dergilere göre daha farklı bir konuma sahiptir. Bu dergi, bir taraftan çıkacak dergilere bir öncü konumunda bulunurken bir taraftan da yayın organlarına içerik bakımından katkı sağlamıştır. Aynı zamanda Ülkü, şubelerin yayımladığı dergilerin takibi, denetimi, Halk evleri amacı dışında yazılara sahip olan dergileri ikaz etme gibi görevlere de sahip olmuştur. Söz konusu ikazlar dergi yayınlarının engellenmesinden ziyade genel merkezin görüşlerinin aksine yayınlar yapılmasının engellenmesi içindir. Dönemin Ülke yönetimi sadece Halkevlerinden değil Halkevleri Dergilerinden de büyük görevler beklemektedir. Recep (Peker) Bey'in ifadesiyle, Halkevleri Dergileri "Karanlık devirleri arkada bırakarak şerefli ve aydınlık bir istikbale giden yeni neslin

⁷² Falih Rıfkı Atay "Gazeteci Mesleği", Ulus Gazetesi, 29 Haziran, 1969. S.3

⁷³ Basın Yayın Genel Müdürlüğü : " Birinci Basın kongresi", 25 Mayıs 1935, Ankara, 1975. S.23

heyecanını beslemek, cemiyetin kanındaki inkılâp unsurlarını ısıtmak, ileri adımları sıklaştırmak...” ve “bu büyük yola katılanlar arasında kafa birliği, gönül birliği ve hareket birliği yapmak için” çıkmaktadır. Yine bu dergiler, “milli dile, milli tarihe, milli sanatlara ve kültüre hizmet için” yayınlanmaktadır.⁷⁴

Yönetimin Halkevleri vasıtasıyla beklediği amaçlara dergiler için geçerlidir. Milli birlik ve beraberliğin sağlanması, “milli dil, milli tarih, bilim, sanat ve milli kültüre” hizmet etmeleri ve dergilerden beklenen görevlerdendir. Dergilere bakıldığında da Peker’in belirttiği bu amaca uygun bir içeriğin benimsendiği açık biçimde görülür. Hemen her dergide bu başlıklar ayrı bölümler olarak yer almıştır.

Recep (Peker) Bey tarafından dergilere yazabilecek kişiler de belirtilir. İfade edildiğine göre söz konusu dergilerde “büyük davaya inananların, buna Türk Cemiyetini inandırmak, toplu ve heyecanlı bir millet kütlesi yaratmak hizmetinde vazife ve hisse almak isteyenlerin yazıları çıkacaktır.” Dergiler ruhuna ve fikir yapısına sadık bir biçimde bağlı bulundukları Halk evleri gibi kâr amacı gütmeyen yayın yapacak, giderler için (mürekkep, kâğıt, baskı vs.) bir ödenek belirlenecektir. Ülkü başta olmak üzere dergilerin tamamının yayın politikasının sınırları da Peker tarafından çizilmiştir denebilir. Dergilerin yayınlarında, “taşrih ve tahlillerde Cumhuriyet, milliyet ve inkılâp fikirleri esas olacaktır. Halkevlerini kuran siyasi fırkanın ana mefhumları üstündeki telakkileri birçok vesilelerle açık bir halde yazılmış ve söylenmiştir.”⁷⁵

Birkaç taraflı dağıtıcı, bulanık fikirler Ülkü’de ve diğer dergilerde yer alamayacaktır. Yazılar bu bakımdan dikkatli bir gözaltında tutulacaktır. Ankara dışında yayınlananları Ülkü kontrol edecek, Ülkü’yü ise Halkevleri ve Parti yetkilileri izleyecektir. Bu açıklamada belirgin olarak görüleceği üzere Halk evleri ve Halk evlerine ait dergi çalışmalarında dönemin tek partisinin o güne kadar yaptığı açıklamalar doğrultusunda hareket edecektir.

Parti tarafından ortaya konan ilkeler ve yapılan açıklamalara uygun olmayan biçimde hareket eden dergilerde yazı yazmaya olanak tanınmayacaktır. Dergi içerikleri genel merkezce takip edilecek ve uygunsuz hareket eden dergiler engellenecektir.

Dergilerin yayınlandığı dönemde il ve ilçe merkezlerinin büyük bir kısmında yayın organı mevcut değildir. Halk evleri dergileri, yerleşim bölgelerinde basından kalan boşluğu doldurmaktadır denebilir. Dergilerin yazar kadrosu daimi olmayıp

⁷⁴ Mustafa Baydar, Hamdullah Suphi Tanrıöver ve Anıları, Menteş Kitabevi, İstanbul, 1970. s.13.

⁷⁵ Anıl Çeçen, : Halkevleri, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1990. s.23.

yayımlayıcı merkeze göre yazı verebilecek olan kişilerin çeşitli türlerden yazılar verdikleri görülmektedir. Öğretmen, doktor, veteriner, memur, müdür gibi kamu görevlilerinin dergilerin yazar kadrosunda yer aldığı dikkati çekmektedir. Genel merkez tarafından yayınlanan Ülkü 30.000 tiraja ulaşmış olup söz konusu dönemin yayın organlarının karşı karşıya olduğu güç şartlar ve tiraj durumu ile incelendiğinde Halk evlerine ait dergilerin nasıl bir boşluğu doldurduğu daha iyi anlaşılır.⁷⁶

Diğer fonksiyonları yanında Halkevleri ve Halkevleri Dergileri kültür kurumu olarak ayrı bir öneme sahiptir. 1932 yılından itibaren büyük şehirlerden küçük yerleşim birimlerine kadar hemen her yerde örgütlenen Halkevleri dönemin şartları içerisinde, insanların ihtiyaç duyabileceği kültüre yönelik eksiklikleri gidermeye çalışmışlardır. Halkevleri ve bunlara bağlı yayın organlarında ele alınan konular, günün şartlarına uygun olarak belirlenen haber ve bilgilerle toplumun enforme edilmesi, bir anlamda halk eğitime yönelik çalışmaları bu kurumların önemli bir boşluğu doldurduğunu göstermektedir.⁷⁷

Halkevlerinin kurulması ve yaygınlaşması ile birlikte il, ilçe ve halk odalarının bulunduğu diğer yerleşim birimlerinde dergilerin yanında kütüphaneler de kurulmaya başlandı. Bu kurumların açık olduğu 18 yıllık süre içerisinde çok sayıda kütüphane açıldı ve bu kütüphanelerden insanlar yararlandı. 1940 yılında açık olan 336 kütüphanede 462,817 kitap bulunması bu kurumların nasıl bir kültürel işlev gördüğünü bize göstermektedir. 1941 yılında 267 kütüphaneye 621,766 insanın gitmesi de kültürel anlamda Halkevlerinin önemli bir boşluğu doldurduğunu ortaya koymaktadır. Halkevleri ve Halkevleri Dergilerinin faaliyette bulunduğu yılların önce dünya ekonomik krizi,⁷⁸ daha sonra ise İkinci Dünya Savaşı dönemine geldiği, ekonomik sıkıntılar yanında ülkedeki okuma yazma oranının düşüklüğü dikkate alındığında, yaptığı işlev Halkevleri ve onun yayın organlarının gerçek anlamda birer “Kültür Ocağı” olduğunu bize göstermektedir.

Kültürel merkez olma noktasında Halkevleri Dergilerinin daha önemli rol üstlendiğini söylenebilir. Dergilerin yazar kadrosu ve içeriklerinde yer alan konulara bakıldığında da bu açıkça görülebilir. Ele aldıkları konular, yazar kadroları, dergilerin boyutları, haberleri açısından bu yayın organları değerlendirildiğinde genel

⁷⁶ CHF Halkevleri Talimatnamesi, s.11.

⁷⁷ Halkevlerinin 1933 senesi Faaliyet Raporları Hülasaları, s.122.

⁷⁸ Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hülasaları, s.202.

merkez Ankara'nın çıkardığı Ülkü dışında diğer dergilerin daha homojen bir yapıda olduğu söylenebilir. Bunun istisnasını İstanbul ve İzmir'de yayınlanan dergiler oluşturur. İstanbul'da yayınlanan „YeniTürk ve Halk bilgisi Haberleri“, İzmir'de çıkarılan “Fikirler” diğer dergilerden daha farklıdır.⁷⁹

İstanbul Eminönü Halkevi'nin yayımladığı “Yeni Türk” dergisi içeriğine bakıldığında Halk evlerine ait diğer dergilere kıyasla daha az folklor içerikli yazıya yer verildiği görülür. Dergi daha çok Ülke genelini ilgilendiren yazılara ağırlık verir. Osmanlı Tarihi, tarih araştırmaları başta olmak üzere araştırma yazıları, hikayeler, edebiyat ve edebi kişiler, milli türkü ve oyunlar, Türk büyükleri, inkılaplar, arkeolojiye ait yazılar ve haberler dergide yayınlanır.⁸⁰

Yine İstanbul'da yayınlanan ve yayına başladığı 1 Kasım 1929'da İstanbul'da “Halk Bilgisi Haberleri” dergisi adıyla çıkan ve 25 Nisan 1932'de Eminönü Halkevi'ne bağlı olarak aynı adla yayın hayatına devam eden dergi daha farklı bir içerikle çıkar. Dergide; dil araştırmaları, edebiyat, gelenek ve göreneklerin incelendiği “Örf-Adet ve Anane” “Halk Teşkilatı”, değişik yöre ve uğraşlarla meslek tanıtımların yapıldığı “Esnaf ve Teşkilat”, “Musiki”, “Sanat”, “Halk hayatı ve oyunları”, güzel sanatlar, Ziraat ve hayvancılık konularına yer verildi. Milli günlerde ise derginin tamamı gününün önemini anlatan yazılara ayrıldı. Her iki derginin diğerlerine göre daha profesyonel bir anlayışla yayınlandığı dikkati çeker.⁸¹

1927'de İzmir'de yayın hayatına başlayan, 1948'de İzmir Halk evi tarafından çıkarılmasına devam edilen dergide kültür ve sanat dışında herhangi bir konuyu yer verilmedi. Derginin Halkevleri ile ilgisi sadece Halkevleri ile ilgili olarak verilen haberlerle sınırlı kaldı.

Diğer dergilerin içerikleri daha homojendir. Dergilerde ortak olarak yer alan konulara bakıldığında; tarih araştırmaları, çeviriler, şiir ve hikayeler, dil, edebiyat, folklor, bilimsel yazılar, sanat, ziraat, köy ve köycülük, ekonomi, sağlık, spor, sosyal konular ve haberler yer alır. İşlenen dergilerde bu konular genellikle ortak konuları oluştururken farklılıklar da olabilmektedir. Örneğin, Afyon Halkevi tarafından çıkarılan “Taşpınar'da”, bunlara ilave olarak tarihi ve turistik güzelliklerin incelendiği “Memleket Tenkitleri” köşesi, genç ve çocukların eğitiminin ele alındığı

⁷⁹ 64 Halkevleri 1940, s.19

⁸⁰ Necip Ali "Necip Ali Beyin Nutku", Ülkü, C.1, sayı 2 Mart 1933, s.110

⁸¹ CHP Halkevleri Çalışma Talimatnamesi, s. 9-13.

“Psikolojik- Pedagojik konular” bölümleri yer almıştır. Dergilerde dönemin özelliğine göre yöresel konular yanında geneli ilgilendiren yazılar ve savaşla ilgili yayınlara da yer verildi.⁸² Örneğin Kırklareli Halkevi tarafından yayınlanan “İnanç’ta” bir saldırı olduğunda zehirle gazlardan korunma yollarının anlatıldığı “Zehirli Gaz Tehlikesi” ne ait yazılar bu türdendir.⁸³

Milli konulara ilişkin yazılar genelde dergilerin çoğunda yer almaktadır. Örneğin Batı yolunda “Ulusal Devrim” gibi yazılara yer verilirken Bolu Halkevi tarafından yayınlanan “Duygular” da “İstiklal Marşına saygı”, “Türk Irkını Tanıyalım” gibi konulara yer verildi.

Buna rağmen dergiler sayfalarında haberleri vermeye büyük özen gösterirler. Haber konuları incelenirken iki farklı tasnif yapılır: Birincisi, dergiyi çıkarın halkevinin yaptığı faaliyetlere ilişkin konuların yer aldığı ve genellikle “Halkevinden Haberler” başlığı ile yayınlanan haberlerdir. Bu bölüm bir anlamda genel merkez Ankara’ya Ben burada boş durmuyor, çalışıyorum demek içindir ve ayrıntılı verilmektedir. İkincisi, derginin çıktığı yerleşim birimine ve bölgeye ait gelişmelerin ele alındığı haberler ayrı bir başlık altında yayınlanır.⁸⁴ Bu bölümde yer alacak haberler seçilirken güncelliğini kısa sürede kaybetmeyecek olan olaylara ait haberler tercih edilmektedir. Bu gelişmeler haber haline getirilirken bir gazete haberciliğinden farklı olarak daha kısa ve olayın sadece genel hatlarının verildiği bir haber anlayışı benimsenmektedir.

Genel haberler dergilerin son sayfalarında, bir veya iki sayfayı geçmeyecek oranda yer almaktadır.

Dergilerin yayınlandığı dönemde Türkiye kendisi dışındaki faktörlerin (ekonomik kriz, savaş vb. gibi) de etkisiyle güçlüklerle yüz yüze idi. 1930-1950 döneminin şartları dikkate alındığında, belirli periyotlarda yayınlamak üzere çıkarılan dergilerin bu sürelerde yayınlanamadıkları, iletişim kanalları açısından zayıf, ekonomik yapıları bakımından güçsüz oldukları gözlenir. Ülkedeki kağıt sıkıntısının artması sebebiyle bazı dergiler yayın hayatlarına ara vermek zorunda kalırlar. Kağıt sıkıntısı çekenler sadece Halkevleri Dergileri değildir.

⁸² Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulasası, Ankara: Ulus Basımevi, 1936, s.7.

⁸³ Nurettin Güz, Basında Muhalefet, Gü İletişim Fak. Yay., Ankara, 1993. S.8.

⁸⁴ Nurettin Güz, Türkiye’de Basın-İktidar ilişkileri, Gü Byyo Yayını, Ankara, 1991, s.9.

Günlük gazeteler için de sıkıntısı vardır. 1935 yılında toplanan birinci Basın Kongresi'nde bu konu açıkça dile getirilir ve günlük gazetelerin ilave vermemeleri istenir. Böyle bir ortamda Halkevleri Dergilerinin geniş hacim ve zengin içerikle çıkmaları mümkün olmaz. Dergilerin yayınlandığı birçok merkezde diğer gazete ve dergilerin olmamasına, onların boşluğunu Halkevleri Dergilerinin doldurmasına rağmen bu dergiler de istenildiği gibi çıkarılamaz.⁸⁵

Dergiler halktan kopuk değildir. Hedef kitlesine sadece tarih, Spor veya edebiyata yönelik içerik sunmazlar. Özellikle kırsal kesimde yaşayanlar derginin içeriğinde kendisinden bir şeyler bulur. Bunun da ötesinde dergiyi okuyan insanların kendilerinden bir şeyler bulmaları için özen gösterilir. Bu yerine göre hayvan bakıcılığı veya bir hayvan hastalığı olabildiği gibi kimi zaman insan sağlığı veya çocuk gelişimi de olabilir. İncelenen dönemde sanayinin çok az olması, halkın temel geçim kaynağının tarım ve hayvancılık olması sebebiyle hemen her dergide ziraat ve hayvancılık en fazla ele alınan konular olarak karşımıza çıkar. Dergilerin yayınlandığı dönem dikkate alındığında Ülkedeki Okur-Yazar oranının yüksek olmadığı dikkati çeker.⁸⁶ Bu şartlarda Halkevleri bir yandan doğrudan halka ulaşarak birlik ve bütünlüğü sağlama yolunda çaba harcarken, diğer yandan günlük sorunlarının çözümü noktasında da çaba harcar. Dergiler ise bu çabaya destek verir ve halkevinin ulaşamadığı insanlara yayınlarıyla ulaşır.

Yazar kadroları da Halkevleri ve Halkevleri Dergilerinin nasıl bir kültürel işlev üstelendiklerini bize gösterir. Genel merkez tarafından yayınlanan Ülkü ayrı tutulacak olursa, diğer dergilerin yazar kadroları genellikle değişkendir. Dönemin şartları gereği birçok dergiye yörede eli kalem tutanlar yazı yazabilmiştir.

Dergilere emek vererek çıkaranlar arasında kamu görevlilerinin önemli bir ağırlığı vardır. Elazığ Halkevi tarafından çıkarılan “Altan”ın yazar kadrosu buna iyi bir örnek oluşturur. Dergiye yazı verenlere bakıldığında; Avukat Naimi Erdem, Ortaokul Müdürü Hurşit Nazlı, Baytar Müdürü Mazhar Haydar, Prof. Dr. İhsan Hilmi, Ortaokul Türkçe Öğretmeni Hasan Fehmi Erginöl, Elazığ Kültür Müdürü İbrahim Ertuğrul, Adli Müşavir F. Akyön, Aka Gündüz, Tunceli Evlenme Müdürü Sabri İnal, Elazığ Memleket Hastanesi Başhekimisi Muhsin Dünder, Harput Başöğretmeni Necip

⁸⁵ Ahmet Ağaoğlu, (1969), Serbest Fırka Hatıraları, 2.Bsk., İstanbul.

⁸⁶ Falih Rıfkı Atalay, (1938), "Gazeteci Mesleği", Ulus, 29 Haziran.

Erdem'in İmzalarına rastlanır. Bunların yanında Türkçe öğretmeni Cemile Aytaç, İsmail Hakkı Emre ve Arif Nihat Asya'nın şiirlerine de yer verilir.⁸⁷

Bazı dergiler sadece yerel kamu görevlilerine yazı yazdırmakla kalmaz kendi illerinin milletvekilleri veya bilim adamlarının yazılarını da yayınlamışlardır. Örneğin, Edirne'de yayınlanan "Altıok"ta diğer bir kısım yazarlar yanında Denizli Lisesi Öğretmenleri Ata Lutfi Özdil, Akçakoca Akça ve Fehmi Erdoğan, Ahmet Akşit, Burhan Saracoğlu'nun yazıları ve milletvekili Necip Ali Küçük'a'nın (Ankara İstiklal Mahkemesi üyesi) yazıları yer alır. Benzer durum Yozgat'ta yayınlanan "Bozok" için de geçerlidir: Öğretmenler Vehbi Ulusoy ile Lutfi önder, İlhan Geçer ve Celal Bayar'ın yazılarına dergide yer verilir.

Yazar kadrosu açısından dergilerin tamamının fakir olduğu söylenemez. Özellikle İstanbul, İzmir, Adana, Konya gibi büyük merkezlerdeki dergilerin daha düzenli yazar kadrosu olduğu görülür. Örneğin İstanbul'da yayınlanan Türk'te yazarlar arasında Yavuz Abadan, H. Turhan Dağlıoğlu, Enver Ziya Karal, Tahsin Bangioğlu, H. Namık Orkun, A. Seheyl Ünver, Agah Sırrı Levend, Şükrü kaya gibi isimlerle birlikte Atatürk Özel sayısı olarak Çıkarılan 72. Sayıda İsmet İnönü, Hasan Ali Yücel, Necmettin Sadak, Mithat Cemal, Vala Nurettin gibi isimler vardır. Yine İstanbul'da yayınlanan Halk Bilgisi Haberleri'nde ise, Ahmet Caferoğlu, Abdülkadir İnan, Eflatun Cem, Pertev Naili Borataf, M. Şakir Ülkütaşır, Hikmet Turhan'ın imzaları yer alır.⁸⁸ Aynı şekilde İzmir'de yayınlanan "Fikirler" in de zengin bir yazar kadrosu vardır. Yazarlar arasında; Halil Dumanoglu, Vadide Baha Pars, İlhan İleri, Suat Taşer, Limasollu Naci, Fakir Baykurt, Necati Cumali, Hikmet Dizdaroğlu, Orhan Hançerlioğlu, Cengiz İlhan vardır.

Yazar kadrosu zengin olan dergiler İstanbul ve İzmir'le sınırlı değildir. Adana'da yayınlanan "Görüşle"e bakıldığında; Behçet Kemal Çağlar, Arif Nihat Asya, İsmail Habib Sevük, Suat Kemal Yetkin, Taha Toros, Yunus Kasım Köni, Cenap Muhittin Kozanoğlu, Mübeccel Üçok, Abidin Dino'nun yanında Mürşide Ülkü Akyol, İclal Akman, Mübeccel Üçok gibi birçok imza dikkati çekmektedir. Aynı şekilde Konya'da yayınlanan "Konya Dergisi" nde ise; İbrahim Hakkı Konyalı, Mehmet

⁸⁷ Recep Peker, (1933), Disiplinli Hürriyet", Ülkü, C.I,S,1, Ankara, Nisan

⁸⁸ Recep Peker, (1933), Halkevleri Açılma Nutku", Ülkü, C.I,S,1, Ankara, Şubat

Önder, Naci Fikret Baştok, Mesut Koman, Cemal oğuz, Abdülkadir Erdoğan gibi isimler vardır.⁸⁹

Bazı yazarların yazıları sadece bir değil daha çok dergide yayınlanır. Farklı dergilere yazı verenler arasında Eflatun Cem, Behçet Kemal Çağlar, Falih Rıfkı Atay (Taşpınar), İsmet İnönü, Şükrü Kaya, Peyami Safa, Yunus Nadi, Selim Sırrı Tarcan Abdülkadir Karahan (19 Mayıs), Recep Peker (Devrimin Sesi), Vehbi Cem Aşkun (Taşan), Nahit Menteşe (Yeni- Milas), Cemal Gültekin, Kadircan Kafalı, Behram Lütfi (4 Eylül), Necip Ali Küçükaya (İnanç), H. Ertem, Celal Bayar, İlhan Geçer (Bozok), Örgü Evran, Ali Galip, Orhan Birgit, E. Ekrem Talu, Celal Esad Arseven (İçel), M. Fuat Köprülü, H. Veldet Veli Dedeoğlu, Zekeriya Sertel (Çorumlu), Necip Fazıl Kısakürek, İsmail Hami Danişmend, Orhan Şaik Gökyay, H. Ali Yücel, A. Şükrü Esmer, Hüseyin Cahit Yalçın, Necmettin Sadak, Y. Ziya Ortaç, Orhan Seyfi Orhun, Hakkı Süha Gezgin, Abidin Daver, Sadri Ertem, Behçet Necatigil, Gündüz Nadir (Kara Elmas), N. Sabri Ülgener, Aşık Veysel Şatıroğlu, M. Sami Onat, Mehmet Dülger (Küçük Menderes), Ahmet Karaca, Vasfi Çobanoğlu (Taşan), M.F. Kırzioğlu, General Pertev Demirkan (Yayla), Enver Behnan Şapolyo, Hulusi Köymen, İsmail Gerçeksöz (Uludağ) gibi isimler vardır.⁹⁰

Kimi dergiler günlük gazetelerde yazan Falih Rıfkı gibi imzaları sayfalarına taşıırken, kimi önemli günlerde yönetimin önde gelen isimlerinin yazılarını sayfalarına koymuşlardır. Dergilerin yayınlandığı 1932-50 döneminin bilim, sanat ve fikir adamlarının büyük bölümü Halkevleri Dergilerine yazılar yazmışlardır. Dergilerin yazar kadrosu genel olarak incelendiğinde, Halkevlerinin kuruluşunda ortaya konan milli kültür ve milli birliğin oluşturulması amacına ulaşmada Halkevleri Dergilerinin büyük bir görevi yerine getirdiği dikkati çeker.⁹¹

3.2. Halkevleri Dergilerinde Ele Alınan Konular

Halkevleri Dergilerine bakıldığında zaman çok farklı konuların ele alındığı görülür. Halkevleri dergileri bir yandan Halkevlerinin kuruluşuna uygun olarak içeriklerini buna göre düzenlerken diğer taraftan farklı konulara da yer vermişlerdir. Halkevleri dergileri genel olarak değerlendirildiğinde büyük bölümünün ortak konuları olmakla

⁸⁹ Fethi Okyar, (1980), üç Devirde Bir adam, İstanbul

⁹⁰ Halk Bilgisi Haberleri, 1933-1942

⁹¹ Fethi Okyar, (1980), üç Devirde Bir adam, İstanbul

birlikte farklı konuları da oldukça fazladır. Yine genel merkez Ankara'nın verdiği yayın politikasının dışına çıkanlar da vardır. Örneğin İstanbul, İzmir, Adana gibi büyük illerde yayınlanan dergiler tamamen farklı bir içerik ve farklı bir yayın politikasıyla çıkarılmışlardır.⁹²

Dergilerde genellikle yöreye ilişkin yazılar ön plandadır. Örneğin Eskişehir'de yayınlanan Halkevi ve Porsuk dergilerinde; bölgenin tarihi yerlerinin ve olaylarının değerlendirildiği “Tarihi Araştırmalar”, değişik konularda çeviriler, şiir ve hikayelerin yayınlandığı “Edebiyat”, “Folklor”, bilimsel konuların ele alındığı “Bilim”, sanata ait konuların değerlendirildiği “Sanat”, yöre sorunları olarak Ziraat ile ilgili konuların işlendiği “Köy ve Köycülük”, ekonomiye ait bilgilerin verildiği “Ekonomi”, yöre insanının hastalıklarının değerlendirildiği “Sağlık”, bölgeye ait spor karşılaşmalarının yer aldığı “Spor”, değişik konuların anlatıldığı “Sosyal konuların” ve bölgeden güncel gelişmelerin yayınlandığı “Haberler” ele alınan konular olmuştur. Bu konular birçok dergide ortak olarak yer alırken kimi dergilerde farklı konuların farklı başlıklarla incelendiği de görülmektedir.

Birçok dergide ele alınan konular ortak olmasına rağmen aynı konuların farklı başlıklar altında ele alındığı dikkati çekmektedir. Örneğin, Halkevi'nin konu başlıkları Afyon'da yayınlanan Taşpınar'da farklı başlıklarla verilmektedir. Dil konularının değerlendirildiği yazılar, edebiyata ait konular, folklor köşeleri yine aynı kalırken, Afyon ve çevresinin tarihi ve turistik güzelliklerinin incelendiği ve bazı sayılarında komşu il ve ilçelere yer verilen yazıların yayınlandığı “Memleket Tenkitleri” köşesi sadece Taşpınar'da yer almakla kalmamış diğer bazı dergiler tarafından da örnek alınmıştır.⁹³

Yine gençlerin ve çocukların eğitimi ve aile terbiyesinin ele alındığı “Psikolojik-Pedagojik konular”, yeni çıkan yayınların ele alındığı “Neşriyatla ilgili Bilgiler” köşeleri bu derginin farklı başlıklar altında ele aldığı konular olmaktadır.

Yine Edirne Halkevi tarafından yayınlanan Altıok, Halkevleri Dergilerinin içeriklerine iyi bir örnek oluşturur. Derginin bölümleri arasında kültüre ait konuların yer aldığı “Kültür Yüzleri”, ve “Erdem Yüzleri”, tarihi konuların yer aldığı “Tarih Yüzleri”, edebiyata ait yazıların yayınlandığı “Halk Edebiyatı Yüzleri”, gençlik ve

⁹² Necip Ali “Necip Ali Beyin Nutku”, Ülkü, C.1, sayı 2 Mart 1933, s.114.

⁹³ Nurettin Güz, Halkevleri Dergileri, Bilge Yapım Yayını, Ankara,1933,s.23.

sor-unlarının yer aldığı “Gençlik Yüzleri”, köye ve köycülüğe ait konuların yer aldığı “Köycülük Yüzleri” yer almaktadır. Okul konusunun incelendiği “Haydi Okula” ağaç yetiştirme konusunun yer aldığı “ağaç yetiştirme” bölümünde yayınlanmaktadır.⁹⁴

Dergilerin ele aldığı konulara genel olarak bakıldığında zaman, bütün kitle iletişim araçlarında olduğu gibi Halkevleri Dergilerinde de haberlerin öncelikle yer aldığı dikkati çeker. Haber önemli olmasına rağmen dergilerin yayın periyodu göz önüne alındığında güncel konularında haber yapılmasının çok da mümkün olmadığı dikkati çeker. Buna rağmen dergiler, sayfalarında haberleri vermeye büyük Özen gösterirler. Haber konuları incelenirken iki farklı tasnif yapılır: Birincisi, dergilerin bağlı olduğu halkevinin yaptığı faaliyetlere ilişkin konuların yer aldığı ve genellikle “Halkevinden Haberler” başlığı ile yayınlanan haberlerdir. Derginin genel Merkez Ankara dahil birçok halkevi şubesine gideceği düşünülerek ilgili halkevi kendi çalışmalarını mutlaka ayrıntılı olarak anlatmak ister. İkincisi ise, derginin çıktığı yöreye ait haber ve gelişmelerin ele alındığı haberler ayrı bir başlık altında yayınlanır. Bu bölümde yer alan Haberler güncelliğini kısa sürede kaybetmeyecek olan olaylara ilişkindir. Bu olaylar haber haline getirilirken bir gazete haberciliğinden çok daha kısa ve olayın sadece genel hatlarının verildiği bir haber anlayışına göre yazılmasına özen gösterilir. Genel haberler dergilerin son sayfalarında, bir veya iki sayfayı geçmeyecek oranda yer alır.

3.3. Farklı İllerdeki Halk Evleri ve Dergileri

Ülkenin çeşitli il ve kazalarında kurulan Halkevlerinin dergi olarak yayınları mevcuttu. Bazı Halkevleri ise kendi evlerine ait kitaplar neşretmişti. 1945 yılında Halkevleri 35 civarında yayın organına sahipti. 30 ve on beş günlük periyotlar ile yayımlanan dergiler, ülke genelinde önemli bilim insanlarını da bünyesinde barındırmıştı. Ankara Halk evine bağlı olarak çıkarılan Ülkü dergisi, İstanbul Eminönü Halk evi tarafından yayımlanan Yeni Türk, İzmir Halk Evi’nce yayımlanan fikirler ses getiren dergilerden sadece birkaçıydı. Küçük şehirlerde (taşra) Halkevi dergileri şehrin tek kültür aracıydı. Şehrin halkı buralarda çevresinin tarihini, coğrafyasını, folklorunu ve rejiminin ideolojisini öğrenmekteydi. Ayrıca bu dergiler

⁹⁴ Nurettin Güz Türkiye’de Basın-İktidar İlişkileri, Gü Byyo Yayını, Ankara, 1991.s.13.

amatör yazarlara da fırsat tanıyarak, kendilerini ustalaştırmalarına olanak tanımaktaydı. Yazar kadrosu, yayımlanan illerdeki öğretmen, hâkim, avukat, doktor, mühendis gibi eğitim düzeyi ve kültürel birikimi yüksek olan meslek gruplarından oluşmaktaydı.⁹⁵

1932– 1933-1934-1935-1936-1937 bu dönemlerde Yayınlanan Halkevleri dergilerinin kurulması ile birlikte yayın hayatına başlayan dergiler şunlardı:

1. İstanbul Halkevleri ve Dergileri.
2. Ülkün'ün Yayın Hayatına Başlaması.
3. Konya ve Halkevi ve Dergileri.
4. Türk Akdeniz ve Halkevi ve Dergileri.
5. Çoruh ve Halkevi ve Dergileri.
6. Çorumlu ve Halkevi ve Dergileri.
7. Porsuk ve Halkevi ve dergileri.
8. Taşpınar ve Halkevi ve Dergileri.
9. Anafarta ve Halkevi ve Dergileri.

3.3.1. İstanbul Halkevleri ve Dergileri

Kurulan ilk Halkevleri arasında yer alan İstanbul Halkevi, 19 Şubat 1932'de açılmış ve 22 Şubat 1935 tarihine kadar bu isimle hizmet vermişti. Bu süre içerisinde İstanbul Halkevi'nin çeşitli ilçelerde şubeleri mevcuttu. 1935'de bu şubeler bağımsız Halkevleri olarak hizmet vermeye başlamıştı.

1932-35 yılları arasında İstanbul Halkevi dokuz şubesi ile önemli başarılarla imza atmıştı. 1933 yılı faaliyet raporuna göre İstanbul Halkevi'nin şubelerinin çalışmaları şu şekilde tanımlanmıştır:

Dil, Tarih, Edebiyat Şubesi; 30 bin kelime fişini gözden geçirmiş, bunlardan 10.731 kelimeyi Türk Dilini Tetkik Cemiyeti'ne göndermiş, çeşitli ilmi konularda 14 konferans vermiş, Halk Bilgisi Haberleri mecmuasını neşretmişti.

⁹⁵ Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, Hâkimiyet-i Milliye Maatbası, 1934, s.44-45.

Güzel Sanatlar Şubesi; Mimar Sinan'ı anma toplantısı yapmış, Sanatçı Behzat'ın 25. Yıldönümünü kutlamıştı. Bir "Güzel Sanatlar sergisi", bir de "mimarî sergi" açmıştı. On bir konser, beş konferans vermiş, 3.000 Vatandaş bunları dinlemişti. Şubede, bedii rakslar, eskrim, fotoğrafçılık, balet kursları açılmıştı.

En verimli çalışan şubesi olan Temsil Şubesi, yetiştirmekte olduğu amatör, sanatçılarla 25 temsil vermiş, bu temsilleri 7.766 vatandaş izlemişti. "İkizler", "Akın", "Kahraman", "İnkılap Sembolü" piyeslerini temsil etmişlerdi.⁹⁶

Spor Şubesi; Rusya'dan gelen misafirleri ağırlamışlar, gelen misafirlere milli sporları tanıtmışlardı. Dört Spor kulübünün federasyona katılmalarını sağlamışlardı. Beyoğlu şubesinde beden terbiyesi kolu, basketbol, voleybol turnuvaları açmış, kış koşuları düzenlemişti. Beyoğlu spor yurdunda 150 genç çalışmaktaydı.⁹⁷

Sosyal Yardım Şubesi; 124 öğrencinin düzenli olarak yemek ihtiyacını karşılamış, 6 öğrenciyi giydirmiş, 19 öğrenciye kitaplarını temin etmiş, iki köyden ilköğrenimlerini bitiren 5 öğrencinin İstanbul'da orta öğrenim almalarını üstlenmiş, yoksul öğrenciye senede iki defa on Türk Lirası yardımda bulunmuştu. 300 öğrenciye⁹⁸ Sıhhiye Müdürlüğü tarafından 1.500 lira yardım verilmesini temin etmiş, öğrenci yurdunda Üniversite öğrencisinden 50 öğrenciyi yerleştirmiş, kadirga'daki Türk Maarif Cemiyeti Öğrenci Yurdu'na da 66 öğrencinin alınmasını sağlamıştı.

Halk Dershaneleri ve kurslar Şubesi; İstanbul Cihetinde Almanca, Rusça, İtalyanca dil kursları ile ameli elektrikçilik, Beyoğlu cihetinde de Türkçe, İngilizce, Almanca kursları açmış, 1400 kayıtlı öğrenci bu kurslara devam etmişti.

Kütüphane ve Neşriyat Şubesi; Bu şube Yeni Türk mecmuasını neşretmekteydi. İstanbul cihetinde ve Beyoğlu şubesinde iki kütüphanesi mevcuttu. Kitap okuyanların sayısı 17.000'den fazlaydı. 2.630 cilt kitap mevcuttu.

Köycüler Şubesi; köylüleri ilgilendiren bütün işlerle meşgul olmuştu. Köylü Duvar gazetesini neşretmiş, bayrak çekme törenini genelleştirmişti. Büyük bayramda 300 köylüyü İstanbul'a davet ederek çeşitli konularda aydınlatmaya çalışmıştı.⁹⁹

⁹⁶ İstanbul Halkevi Duvar Gazetesi Aracılığı ile Köylünün Kelime Hazinesini Zenginleştirerek Sadece Okuma Yazmanın değil, Düşünceyi Zenginleştirecek Kelime Bilgisinin Artmasını da Hedeflemişti. Bkz. Amerika Heyeti Raporundan Maarif İşleri, İstanbul: Devlet Basımevi, 1939,s.26

⁹⁷ Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hulasası, Ulus Basımevi, 1935, s.57-59.

⁹⁸ Çoruh, "Çoruh Niçin Çıkıyor", Çoruh, S.1, 21 Şubat 1938, s.7-

⁹⁹ Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulasası, Ankara: Ulus Basımevi, 1936, s.29.

Müze ve Sergi Şubesi; beş adet “Güzel Sanatlar Sergisi” açmış ve 6.800 vatandaş bu sergileri ziyaret etmişti. Halkevlerinin 1934 yılı faaliyet raporları incelendiğinde İstanbul Halkevi’nin bir önceki sene gibi başarılı çalışmalar yaptığı söylenebilir. Bu yıl içinde şubelerin yapmış olduğu çeşitli çalışmalar şöyledir:

Dil, Tarih, Edebiyat Şubesi; aylık “Halkevleri Bilgisi Haberleri” mecmuasını aralıksız yayınlamıştır. Dil derleme işlerine çalışmış, çocuk haftasında şiir söyleme ve güzel okuma müsabakası açmış, uzman doktorlara birisi radyoda olmak üzere çocuk bakımı hakkında beş konferans verdirmiştir. Dil bayramında dört konferans verdimiş, 30 öğrenciye “kurultay Marşı”nı söyletmişlerdir. Ayrıca çeşitli bilim insanları tarafından dokuz konferans verilmişti.¹⁰⁰

Güzel Sanatlar Şubesi; Cemal Nadir “karikatür sergisi” açmış ve bu sergiyi 3.150 vatandaş ziyaret etmişti. Halkevlerinin açılış yıldönümü olan 23 Şubat’ta üç konser verilmiş, bu konseri 1.300 vatandaş izlemiştir. Açılan “Resim Sergisi”ni 700 vatandaş ziyaret etmiştir. Bir yıl içinde çeşitli tarihlerde 10 konser verilmiş, 2.975 vatandaş konserleri dinlemiş, 3 “Resim Sergisi” açılmış 9.850 vatandaş bu sergileri ziyaret etmiştir. Spor Şubesi; voleybol, basketbol, beden terbiyesi, futbol, atletizm, eskrim gibi sporların gençlik arasında yayılmasını teşvik etmeye gayret göstermiştir.

Sosyal Yardım Şubesi; bir yıl içinde günde 70 öğrenciye yemek sağlamış, birçok öğrenciye elbise ve ayakkabı vermiştir. Yoksul Türk kızlarının el işlerini tanıtmak için 18 Temmuz 1934 tarihinde Galatasaray’da açılan “Yerli Malı Sergisi”nde bir bölüm açtırmış, burada oldukça satış sağlamıştır.

Kütüphane ve neşriyat Şubesi; biri İstanbul ve diğeri Beyoğlu ilçesinde olmak üzere iki kütüphanesi ve okuma salonu mevcuttu. Bu kütüphanelerde bulunan kitap sayısı 4.839’dur. Her iki kütüphanede, bir yıl içinde kitap okuyanların sayısı 52.699’dur. ¹⁰¹

Köycüler Şubesi; Köylü Duvar gazetesini yaz mevsiminde üç ay ara vererek çıkarmış, Rami’deki gençler “ıdman yurdu”nda bir okuma odası açarak buraya köylü için 200 bitik göndermiş, köylülere kinin kompirmeleri dağıtmış, yedi köyü ziyaret ederek öğütler vermişlerdir.

Müze ve sergi Şubesi; Edirne-Yedikule arasındaki mezarlıkta bulunan ünlü kişilerin 150 kadar mezar taşlarını toplamış, bunlardan tarihi değeri yüksek olan 60 tanesini

¹⁰⁰ Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulasası, Ankara: Ulus Basımevi, 1936, s.30-31

¹⁰¹ Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulasası, Ankara: Ulus Basımevi, 1936, s.55-57.

Süleymaniye'deki "Mahkukat Müzesi"ne taşımıştır. Karacaahmet ve sair mezarlıklarda mezar taşı kitabesi, kavuk ve sair Türk Sanatının inceliklerini taşıyan taşların fotoğraflarını aldirarak bir albüm vücuda getirmişlerdir. Şube üyeleri, Merzifonlu General kara Mustafa ve Bodin Valisi General İbrahim'in mezar taşlarını Edirne'de bulmuşlardı.¹⁰²

22 Şubat 1935 tarihinde İstanbul Halkevi kendini lağvederek yerine çeşitli ilçelerde hizmet verecek Halkevleri açmıştı. Böylece Bakırköy, Beşiktaş, Beyoğlu, Eminönü, Fatih, Kadıköy, Şehremini, Şişli, Üsküdar gibi ilçelerde sayıları artmıştı. Açıldıkları yıl olan 1935 yılı itibarıyla İstanbul'da bulunan Halkevlerinin çalışmaları şu şekilde özetlenebilir.¹⁰³

- 1- Beşiktaş Halkevi: Tarih ve Edebiyat, Dil, Halk Dershaneleri ve Kurslar, Spor, Ar, Kitapsaray Gösterit, Sosyal Yardım ve Yayın şubeleri mevcuttur.
- 2- Beyoğlu Halkevi: Tarih ve Edebiyat, Dil, Halk Dershaneleri ve Kurslar, Ar, Spor, Kitapsaray Gösterit, Sosyal Yardım ve Yayın şubeleri mevcuttur.
- 3- İstanbul Eminönü Halkevi: Tarih ve Edebiyat, Dil, Halk Dershaneleri ve Kurslar, Ar, Spor, Kitapsaray Gösterit, Sosyal Yardım ve Yayın Köycülük, Müze ve Sergi şubeleri mevcuttu.
- 4- İstanbul Kadıköy Halkevi: Tarih ve Edebiyat, Dil, Halk Dershaneleri ve Kurslar, Ar, Spor, Kitapsaray Gösterit, Sosyal Yardım ve Yayın Şubeleri mevcuttur.
- 5- İstanbul Şehremini Halkevi: Tarih ve Edebiyat, Dil, Halk Dershaneleri ve Kurslar, Ar, Spor, Kitapsaray Gösterit, Sosyal Yardım ve Yayın, Müze ve Sergi şubeleri mevcuttu.
- 6- İstanbul Şişli Halkevi: Tarih ve Edebiyat, Dil, Halk Dershaneleri ve Kurslar, Ar, Spor, Kitapsaray Gösterit, Sosyal Yardım ve Yayın Şubeleri mevcuttur.

Üsküdar Halkevi: Dil, Tarih ve Edebiyat, Kitapsaray ve Yayın, Gösterit, Ar, Halk Dershaneleri ve Kurslar, Spor, Sosyal Yardım, Köycülük Müze ve Sergi şubeleri bulunmaktadır.¹⁰⁴

¹⁰² Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulasası, s.78.

¹⁰³ Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulasası, s.118.

¹⁰⁴ Nihat Sami Banarlı, "Hükümdara Çıkışan Şairler," Ülkü Mart 1937 s.28-32.

3.3.2. Ülkü'nün Yayın Hayatına Başlaması

Halkevlerinin kurulmasından bir yıl sonra Ankara'da genel merkezin yayın organı olarak Ülkü Dergisi yayınlanmaya başlamıştı. Genel merkez tarafından Ülkü'nün çıkarılması, diğer şubeler için de bir örnek teşkil etmiştir. Ülkü zaman zaman diğer dergilere yönelik eleştiriler yapmış ve genel merkez tarafından belirlenen çizgide kalmaları konusunda ikazlarda bulunmuştur. Bazı yayınlar sebebiyle yine dergileri tebrik ve teşvik de etmiştir. Diğer dergiler için Ülkü bir şemsiye konumundadır.

Derginin ilk sayısı Şubat 1933'de yayınlanmıştı. İlk sayısında derginin çıkış amacını Recep (Peker) açıklamıştı: Ülkü, inkılâp yoluna katılanlar arasında “kafa birliği, gönül birliği ve hareket birliği yapmak,” milli tarihe, milli dile, milli sanatlara, kültüre hizmet etmek için çalışan Halkevlerinin amaçlarını yaymak için çıkmaktadır. Recep (Peker), derginin adını Mustafa Kemal'in verdiği dikkat çekerek Ülkü adı ile yayın amacının bütünleştiğini belirtir.

Aynı yazıda, diğer Halkevleri Dergileri için de geçerli olacak olan, Ülkü'nün genel yayın politikası belirlenmişti. Yazıda açıklandığına göre dergi, ticari bir amaç taşımayacaktır. Yazarlarına ödeme yapılmayacaktır. Bir “mefkûre” dergisi olan Ülkü, yazarlarının para almadığı, inanç duydukları davayı daha fazla kişiye yaymayı amaçlayacaktır. Fikirlerine önem verilerin yazıları satın alınıp, müşterilerine satılmak amacıyla bir dergi çıkartmak hep para kazanmak hem de fikre hizmet etmek mümkündü. Ancak Ülkü böyle bir amaç takip etmeyecektir.¹⁰⁵

Ülkü'nün tek amacı hizmettir. Dergide bilgi, fikir ve sanat yayınlanacaktır. Derginin açıklanan haber ve yorumlarında “Cumhuriyet, milliyet ve inkılâp” fikirleri esas alınacaktır. “Halkevlerini kuran siyasi fırkanın ana mefhumlar üstündeki telakkileri” değişik zamanlarda açıklanmıştır. Bu açıklamalara her fırsatta devam edilecektir. “Birkaç taraflı dağıtıcı, bulanık fikirler Ülkü'de yer almayacaktır. Yazılar bu bakımdan dikkatli bir gözaltında tutulacaktır.” Dergiye kâğıt, mürekkep, malzemeler, baskı ve posta masrafları için bir fiyat konacaktır.

Bu yazıda da belirtildiği üzere Ülkü, Halkevleri ve onu kuran Partinin görüşlerini yaymak üzere çıkarılmıştı. Derginin her ne kadar ticari bir amaçla çıkartılmadığı belirtiliyorsa da her sayısı o günkü şartlara göre yüksek olan 25 kuruşluk bir fiyatla

¹⁰⁵ İshak Refet, “Karacaoğlan.” Ülkü Nisan 1933 s.222-229.

satıldı. Dergiye yazı yazanlara para verilmemesi Ülkü’de bir yazı veya yazar sıkıntısı yaratmayacaktır. Ancak, Ülkü için çizilen yayın politikası diğer Halkevleri dergilerinin de genel yayın politikası olacaktır. Yayınlanan diğer dergilerin Ülkü kadar kolay çıkmayacağı da açıktır.¹⁰⁶ Anadolu’nun değişik il ve ilçelerinde yayınlanan dergilerin önemli bir bölümü maddi sorunlar ve yazı eksikliği sebebiyle kapanacaktır.

3.3.3. Konya Halkevi ve Dergileri

Konya Halkevi tarafından Eylül 1936 tarihinden itibaren yayınlanmaya başlanan dergi, son sayısının yayınlandığı Mayıs-Haziran 1950’ye kadar 140 sayı yayınlandı. Ün ve Taşpınar ile birlikte Ülkü’den sonra en uzun süre yayın hayatını devam ettiren halkevi dergisi olan Konya, sayı olarak da yine üç dergi ile birlikte en çok yayınlanan Halkevleri dergisidir.

Derginin bazı sayıları birlikte yayınlandı. Birlikte yayınlanan ilk sayılar 14-15. Sayılardır. Zaman zaman iki, üç ve dört sayı birlikte basıldı. Dergi aylık olmasına rağmen düzenli olarak çıkarılamadı.

İlk on iki sayısı ikinci hamur olan derginin 13 ve 29 arası sayıları kuşe kağıt ve otuz sonrası sayılar yeniden ikinci hamur kağıt kullanılarak yayımlandı. Sayfa sayısı yayın hayatınca sabit kalmadı. Son sayılarsa özellikle, sayfa sayısında azalma görüldü. Derginin ilk on üç sayısı atmış dört sayfa, on dördüncü sayı yüz sayfa, 16 ve 17. sayılar seksen sayfa, 18 ve 19. sayılar doksan altı, 24 ve 25. sayılar yetmiş dört, otuz birinci sayı yüz yirmi sayfa olarak yayımlanmıştır. Üç sayının birlikte yayınlandığı 102, 103 ve 104. sayı ise yalnızca yirmi iki sayfadır. Derginin en az sayfaya sahip olan sayısı ise doksanıncı sayıdır ve yalnızca on dört sayfadır.

Dergide fotoğraflara oldukça fazla oranda yer verildi. Toplamda yüz kırk sayıya ulaşan dergilerde 2702in üzerinde görsel yer aldı. Özellikle her sayının kapağında farklı bir fotoğraf yayımlandı. Fotoğrafların konusu ise çoğunlukla şehre ait görüntülerdi. Dergide resim ve haritalara da yer verildi. 6. Sayıda ilk harita, 9. Sayıda da Sırçalı Medrese’nin Ressam Şevket tarafından yapılan resmi renkli olarak basıldı.¹⁰⁷

¹⁰⁶ Recep Peker, "Ülkü Niçin Çıkıyor", Ülkü, C.I, S.1, Şubat 1933, S.10.

¹⁰⁷ "Konya Niçin Çıkıyor?", Konya, S.1, Eylül 1936, s.1.

Dergi 14 yıllık yayın hayatı boyunca değişik matbaalarda basıldı. Buna rağmen ilk sayısından itibaren baskı kalitesi her zaman iyi oldu. İlk 10 sayısı Konya'da Yeni Ses Matbaası'nda basılan derginin 11-29. Sayıları Konya Ergenekon Matbaası'nda, 30. Sayısı İstanbul'da Burhaneddin Matbaası'nda, 31-101. Sayıları Konya Yeni Kitap Matbaası'nda, 102-132. Sayıları Konya Ülkü Matbaası'nda ve 133-140. Sayıları yine Konya Yeni Kitap Matbaası'nda basıldı.

Derginin ilk 4 sayısı 50 kuruş fiyatından satıldı ve daha sonra fiyatı 20 kuruşa indirildi. Beşinci ve otuz ikinci sayıları 20 kuruştan satıldı. 33 ve 59. sayılar arası otuz kuruş, 60 ve 126. sayılar arası 50 kuruş, 127 ve 140. sayılar arası 100 kuruş olarak belirlenmiştir. Yıllık abonelik ilk 74 sayıda 240 kuruş iken 75. sayıdan itibaren 3 lira olarak belirlenmiştir. 37-65. sayılar hariç dergide yazılar iki sütuna dizildi. Zaman zaman yazılara zemin atılması ve sayfaları şekli açısından güzelleştirmek için çerçeve konulması görüntüyü netleştiren unsurlar oldu.

140 sayı boyunca derginin ebatları bir kez değişti. 36. Sayıya kadar 24*16,5 cm boyutlarında çıkan dergi, 36. Sayıdan son sayıya kadar 29*20,5 cm ebatlarında yayınlandı. Derginin ilk on iki sayısında yazı işleri müdürleri ya da imtiyaz sahiplerinin kim olduğuna yönelik bir bilgi mevcut değildir. Bu sayılarda halk evleri tarafından belirlenmiş olan kurul tarafından çıkarılacağı ifade edilmektedir. 13 ve 30. sayılar arasında yazı işleri müdürü Tahir Mıhçı, dergi sahibi Faik Sayman'dır. 31. sayıdan 72. sayıya kadar yazı işleri müdürü 41. sayıya kadar Ferid Uğur, ardından 41. sayıdan 51. sayıya kadar Hulki Karagülle, 52. sayıdan itibaren Midhat Şakir Aslan olmuş, bu sayılarda dergi sahibi ise Mesud Koman olmuştur. Derginin 73. sayısından itibaren sahibi ve yazı işleri müdürü birleştirilmiş, buna göre Midhat Şakir Aslan 73 ve 115. sayılar arasında, Suad Yeşilyurt (Abanazır) 116 ve 121. sayılar arasında, Vehbi Bilgin 122 ve 132. sayılar arasında, Suat Abanazır 133 ve 140. sayılar arasında sorumlu olmuştur.

Çıkan 40 sayı boyunca dergide yazısı yayınlanan yazarların sayısı oldukça fazladır. Yüzün üzerinde yazarın yayın hayatı süresince yazdığı dergide en fazla yazarlar arasında Ferid Uğur, Turgal, Naci Fikret Baştok, Mehmet Önder, Abdülkadir Erdoğan, Mesud Koman, Şehabettin Uzlu, Raşit Usman, İbrahim Hakkı Konyalı, Ali Rıza Özkut, Feyzullah Sacit Ülkü, Dr. Osman Uludağ, Cemal Oğuz Öcal, Fakir Usman, Şakir Altan, Veli Sabri Uyar yer almaktadır.

Yayımlanan ilk sayıda derginin çıkma amacı da belirtilmiştir. Bu amaç yazısında Türkiye'nin tarihi açıdan ele alındığı, Konya'nın karakteristik açıdan ele alındığı ilmi bir dergi bulunmadığı ifade edilmiş, derginin halk evleri ülküsüne uygun olduğu dile getirildi. Bu dergi ile Konya ile ilgili bilgiler verileceği, folklor, tarih, edebiyat, dil, coğrafya, jeoloji, etnografya ve arkeoloji gibi açılardan Konya'nın ele alınacağı ifade edildi. Dergi amaçlarından biri de büyük Türk tarihine bir döküm hazırlanması olarak belirtildi. Ayrıca milleti ve yurdu tanıtip sevdirmeye amacı da vurgulandı.

Dergi yayın hayatı boyunca bu çıkış amaçları doğrultusunda faaliyetlerini sürdürdü. Dergide yer alan ve incelenen konuların tamamına yakın bir bölümü Konya ve yöresine aitti. Özellikle ilk 30 sayı bu şekildedir. Ancak bu sayıdan sonra Ülkü'nünde ikazıyla yayın Politikasında değişimler oldu. 31. Sayıda Mesud Koman ve Ferit Uğur'un yönetime gelmesiyle halkevleri ve Parti görüş ve düşüncelerine daha çok yer verilmeye başlandı. Örneğin 35. Sayıda İnönü ile ilgili şiirler ağırlıklı olarak yer aldı. Fakat genel olarak konular tasnif edildiğinde yine yöreye ait konuların ağırlıklı olduğu görülür.¹⁰⁸

Ülkü ile Konya'nın ilişkileri iyidir. Dergi Ülkü'den hep olumlu eleştiriler ve haberler aldı. Mayıs 1937'de Ülkü'de yer alan ve bütün Halkevleri Dergilerine seslenen, Halkevleri Dergilerinin Halkevlerinin dili olmasını Halkevlerinin uyandırmayı istediği havayı ve yapmaya koyulduğu çalışmasını aksettirmesini isteyen yazıdan Konya da etkilendi ve içeriğinde bazı değişiklikler yaptı. Diğer dergiler gibi Konya da Demokrat Parti'nin İktidara gelmesiyle kapandı.

3.3.4. Türk Akdeniz Halkevi ve Dergileri

1937 Şubat ayından Antalya halk evleri tarafından yayımlanmaya başlanan dergi iki aylık olup en son sayısı olan 1944 yılı Temmuz ayına kadar toplamda otuz dört sayı olarak çıkarılmıştır. 1941 yılı Haziran ayında yirmi üçüncü sayı çıkmış ve on yedi ay süresince yayın hayatı durdurulmuştur.

İlk on sayısı ikinci hamur kâğıda ve 11. ve 12. sayıları kuşe kâğıda basılmış, 13. sayıdan sonra daha ince bir kâğıt ve bazen de pelur kâğıt tercih edilmiştir. Derginin sayfa sayısı her sayıda farklıdır.

¹⁰⁸ "Konya Niçin Çıkıyor?", Konya, S.1, Eylül 1936, s.3.

İlk sayıyla birlikte yayımlanan 2, 3 ve 4. sayılar yirmi altı sayfa, 5 ve 7. sayılar otuz altı sayfa, 6 ve 8. sayılar 38 sayfa olarak yayımlanmış, 11 ve 12. sayılar ise 150 sayfa olarak yayımlanmıştır. Diğer sayılarda ortalama sayfa sayısı 16-28 arasında değişmiştir. Dergide görsel kullanımına da yer verildi. 11-12. sayı “özel sayı” olarak yayımlanmış ve bu sayıda yüz ellinin üzerinde fotoğraf kullanılmıştır. Bu sayıda fotoğraflar genel olarak Antalya’nın görülecek, gezilecek yerleri ile halkevindeki çalışmaları içermiştir.¹⁰⁹

Derginin ilk on sayısı Antalya Basımevi’nde, 11 ve 12. sayılar İstanbul’da Ülkü Matbaası’nda basıldı. 16 ve 23. sayılar Isparta Basımevi’nde, diğer sayılar da Antalya Basımevi’nde basılmıştır. İlk dört sayısı 15 kuruş olan dergide beşinci sayıdan itibaren fiyat ibaresi kullanılmamış olup abonesi 90 kuruş, altıncı sayıda ise 100 kuruş olmuştur.

24. sayıdan itibaren dergiye yeniden 10 kuruş fiyat konmuştur. Genel olarak büyük puntolu harfler kullanılmış olan dergide yazı karakterleri iki sütuna yerleştirilmiştir.

Antalya Halkevi Kitapsaray¹¹⁰ ve yayın şubesi yönetim kurulu kararı ile basılan derginin ilk dört sayısında Muammer Bahşi genel neşriyat müdürlüğü görevini yürütmüş, 5 ve 12. sayılar arasında bu görevi Kemal Kaya yazı işleri müdürlüğü görevini yürütmüştür. 13. sayıdan itibaren Lütfü Gökçeoğlu genel neşriyattan sorumlu iken 24 ve 34. sayılar arasında yazı işleri müdürü Erol Akcan olmuştur.

Derginin yazarları arasında Muammer Lütfü, Naci Kum, Kemal Kaya, Faruk Ediz, Hamit Macit, Nevşel Tüneli, İsmail Hikmet, Rıza Soysal, Fikri Ertem, Fikri Erten, Dr. Emin Meriçlioğlu, Cemal Gültekin, Nuri Tarhan, Hasan Barloş, Osman Bahadıroğlu, Rıza Erksan, Dr. Sami Yin, Mahir Öğütçü, Tayyar Anakök, Rasih Kaplan, Şaban Tüzün, Enver Akcan, Osman Andıç gibi isimler yer almıştır.

Derginin yayımlanma amacı ile ilgili bir yazı konmuş olup bu yazıda bölgenin “geniş varlığını Akdeniz kıyılarından bütün yurda “taşımak ve bölgenin tarihi ve coğrafik belgelerini toplamak istedikleri için Türk Akdeniz’i çıkardıkları belirtilmektedir. Amaçlarının sayfalarında Antalya’yı ve Türk Akdeniz’i göstermek olduğu belirtilen yazıda, “Halkevlerimizin dili olmaya çalışırken düşündüklerimizi yapabilirsek ne mutlu” denmektedir.

¹⁰⁹ Muammer Lütfü, “Türk Akdeniz Niçin Çıkıyor”, Türk Akdeniz, S.1, Şubat 1937, s.1.

¹¹⁰ Muammer Lütfü, “Türk Akdeniz Niçin Çıkıyor”, Türk Akdeniz, S.1, Şubat 1937, s.4.

Dergide Antalya yöresine ait konulara ağırlıklı olarak yer verilmiştir. Antalya'nın coğrafi yapısı, tarihi yerleri, köycülük, yörenin folkloru, şiirler, halkevleri haberleri tarihi şahsiyetler, Cumhuriyet, Atatürk ve inkılâplar, inkılâp, hikâyeler, tarım derginin temel konuları olmuştur. Genel merkezin yayın organı olan Ülkü ile iyi ilişkiler kuran dergi düzenli biçimde çıkarılamamış ve 34. Sayıdan sonra yayın hayatına son verilmiştir.

3.3.5. Çoruh Halkevi ve Dergileri

Artvin Halkevi tarafından iki aylık olarak yayınlandı. İlk sayısı 21 Şubat 1938'de çıkarıldı ve toplam 3 sayı yayınlandı. Son sayısı 23 Haziran 1938 tarihini taşımaktadır.

Her üç sayısı da 50 sayfa olan dergide özel olarak çekilmiş fotoğraflara da yer verilmişti. İyi bir biçimde basılan fotoğrafların yanında notalarının da yer aldığı müzik parçalarına dergide yer aldı.

Artvin Vakıf Matbaası'nda basılan derginin fiyatı 20 kuruştur. Derginin imtiyaz sahipliğini Dr. Cemal Alper yaptı. Derginin yazarları arasında Lütfi Engin (kültür İşleri Müdürü), Cemal Bora, Dr. Cemal Alper, Fehim Kotan (Ziraat Mücadele Başteknisyeni), Hakkı Sunata (Çoruh Savcısı), Nafiz Güngör (Çoruh Veteriner Müdürü), Necdet Atılğan, Necmeddin Kocaş (Çoruh Orman Başmühendisi), Niyazi Ahmet varmışır. İlk sayıda yer alan “Çoruh Niçin çıkıyor?” başlıklı yazıda. Çoruh'un iki amacının bulunduğundan söz edilmektedir.¹¹¹ Bunlardan birincisi, halkevi çatısı altında “Atatürk inkılabının ana prensipleri himayesi altında ve bir organı halinde bulunduğumuz Cumhuriyet Halk Partisi'nin aydınlatıcı direktifleri dahilinde “süren milli, sosyal ve kültürel çalışmayı bütün “Çoruh halkının” faydasını sunmak olduğu belirtilmektedir. İkincisi ise, mahalli hiçbir yayın organı olmayan bu yörede nerede ne olup bittiğinden halkı haberdar etmek suretiyle birlik ve beraberlik duygusunu güçlendirmektir.

Derginin konularının tamamını Artvin yöresi teşkil eder. Bölgenin tarihi ve coğrafik yapısından sosyal ve kültürel hayatına kadar birçok konu dergide yer aldı. Dergide halkevleri haberlerine¹¹², de yer verildi. İşlenen konular olarak hemen her sayıda

¹¹¹ Ali Murtaza, "Devrimin Sesi Neye Çıkıyor?", Devrimin Sesi, C.I. S.1, 23 Şubat 1936, s.1-2.

¹¹² Çoruh, "Çoruh Niçin Çıkıyor", Çoruh, S.1, 21 Şubat 1938, s.7-8.

yayınlanan başyazılar, kültürel konuların ve şiirlerin yer aldığı “köy tetkikleri”, hayvancılık, toprak ve hastalıklarının yer aldığı “Ziraat işleri”, hikâyeler, halkevi haberlerinin yer aldığı "evimiz" yer almaktadır. Dergi basın konusunda bölgedeki boşluğu da doldurmasına rağmen ancak üç sayı yayınlanabilmişti.¹¹³

3.3.6. Çorumlu Halkevi ve Dergileri

Çorum Halkevi tarafından 15 Nisan 1938’de yayın hayatına başladı. Aylık olarak çıkan dergi, son sayısının yayınlandığı Ağustos 1946’ya kadar toplam 61 sayı yayınlandı.

Önce birinci hamur, daha sonra Nisan-Mayıs 1942’de yayınlanan 36-37. Sayı ile birlikte ikinci hamur kâğıda basılan dergide fotoğraflara da yer verildi. Siyah-Beyaz olan fotoğrafların konusunu Çorum’un tarihi yerleri, halkoyunları figürleri, İsmet İnönü’nün Çorum gezisi gibi konular oluşturdu.

İlk sayısı 16’sı ilave olmak üzere 48 sayfa yayınlandı. İlaveler daha sonraki sayılarda da devam etti. İlave sayfalara ayrı numaralar verildi. İlk sayıdaki ilave 1’den 16. Sayfaya kadar numaralandı. İkinci sayıdaki ilave ise 17. Sayfa numarası ile başladı. İlaveler çıkarıldığında derginin 24 ile 32 sayfa arasında yayınlandığı görülür. İlavelerde tarihi eserler ve bunlara ait bilgiler yer aldı.¹¹⁴

Dergi Atatürk’ün ölümü dolayısıyla özel sayı olarak İstanbul’da Resimli Ay Matbaası’nda basılan 15 Kasım 1938 tarihli 8. Sayı hariç Çorum Vilayet Matbaası’nda basıldı. İlk sayıdan itibaren Temmuz-Ağustos 1945’de yayınlanan 49-50. Sayıya kadar fiyatı 12,5 kuruş, yıllık abonesi 120 kuruş olan derginin bu sayısından itibaren yıllık abonesi Ağustos 1946’da yayınlanan son sayısına kadar 240 kuruş oldu. Derginin yazıları iki sütuna dizildi.

Sırayla Çorum Halkevi Başkanı Eczacı Bedri Bilginer, Dr. Pertev Kalelioğlu, Nuri Uğur derginin sorumlu müdürlüğü görevlerini yürüttü. Sürekli yazarları arasında Çorum Halkevi Başkanı Tombuş ve Çorum Tarih-Müze Başkanı Eşref Ertekin varmıştır. Dergide yazıları yayınlanan diğer yazarlar arasında Abidin Varan, Neşet Köseoğlu, Sadi Leblebicioğlu, Ruhi Tanyel, Ziya Gürel, İhsan Sabuncuoğlu, Muzaffer Süzen, İhsan Madencioğlu, Rahmi Arıncı, Nuri Uğur, Fevzi Ayan, Rüşti

¹¹³ Çoruh, “Çoruh Niçin Çıkıyor”, Çoruh. S.1. 21 Şubat 1938, s.9-10.

¹¹⁴ Bedri Bilginer, "Çorumlu’yu Neden Çıkıyoruz", Çorumlu, S.1, 15 Nisan 1938, s.1

Coşkun, Hamit Eker, Bahri Kayış, Dr. Adil Özkan, Mediha Ayan, Hayri Karamuk, Afet Kobak, Dr. Tevfik Beşkol, Gudi Ege, Zeynep Oral, Celal Dinç, Recep Rahmi Tankaya varmıştır. Dergide ayrıca Zekeriya Sertel, Mehmet Fuat Köprülü, Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'nun yazıları yayınlandı.

Derginin ilk sayısında çıkış amacı açıklandı. Halkevi Başkanı Bedri Bilgineri'nin yazdığı başyazıda Çorum ve çevresinde birçok araştırmancının, derlemenin yapıldığı bildirilerek bunlar arasında Vakfiyelerin sicil kayıtlarının, cönklerin, "menakıp kitapları "nın, camilerin, çeşmelerin bulunduğu belirtilmektedir. Ayrıca Çorum'da Boğazköy ve Hüyük gibi zengin Eski eserlerinin bulunduğu, kendilerinin de "bu bahisler etrafında toplanan ve toplanacak olan vesikaları fotoğraflarıyla beraber" bilim adamlarının yardımlarıyla "neşir ve tespit" edecekleri söylenmektedir.

Dergi yayın hayatı süresince yayın amacına uygun hareket etti. Dergide yer alan konular Çorum ve yöresine aittir. Çorum'un tarihi yönü ile yapılan tarih araştırmaları, bölgenin coğrafik yapısı, bölgede yaşamış tarihi şahsiyetler, yörenin gelenekleri, düğünleri, bölgede yaşayan şairler, bölgenin türküleri, manileri, köy, köycülük, Ziraat, sağlık gibi konular derginin sayfalarında yer aldı. Düzenli çıkmamasına rağmen ele aldığı konular açısından halkevleri dergileri içerisinde önemli bir yere sahiptir.¹¹⁵

3.3.7. Porsuk Halkevi ve Dergileri

İlk çıkan halkevleri dergilerinden biri olan dergi, 30 Ağustos 1932 tarihinde yayın hayatına başlamış ve 98 sayı yayımlandıktan sonra 1946 yılında kapanmıştır. İlk otuz altı sayıda Halkevi adıyla çıkan dergi, 37. sayıdan itibaren Porsuk adıyla yayın hayatına devam etmiştir. Değişiklik sadece isimde kalmadı. İçeriğe de yansdı. Boyutları küçüldü, yazar ve konulara yaklaşımı değişti.¹¹⁶

Derginin yayımlanırken sayfa sayısı sabit kalmadı. İlk sayısı 16 sayfa olan derginin birlikte yayınlanan 11-12 sayısı 56 sayfa, 13-14-15. Sayısı ise 277 sayfa yayınlandı. 16. Sayısı 72 sayfa, birlikte yayınlanan 17-18. Sayılar 96 sayfa çıkarıldı. Dergide ikinci hamur kağıt kullanıldı. Bunun istisnası birlikte basılan 13-14-15. Sayılardır. Bu sayılar birinci hamur kağıda basıldı. Dergide yayınlanan fotoğrafların konusunu

¹¹⁵ Çorumlu'yu Halkevi Dergilerimizin en iyisi olarak Okurlarımıza Tavsiye ediyoruz.

¹¹⁶ Mehmet Necati Öngay: "Dergiler Arasında", Ülkü, S.25, Ocak 1949, s.42-43

genelde Eskişehir'in değişik yerleri oluşturdu. Fotoğraflarda zaman zaman Atatürk, İsmet İnönü, Fevzi Çakmak gibi isimler de yer aldı. 22. Sayının tamamına yakın bölümünü fotoğraflar oluşturdu. Yine birlikte yayınlanan ve 277 sayfa olan 13-14-15. Sayıların 20 sayfası fotoğraflara ayrıldı.

Dergi 37. sayıya kadar Eskişehir'de Sakarya Matbaası'nda, daha sonra ise Burhaneddin Basımevi'nde ve Yıldız Matbaası'nda basıldı. İlk sayıdan 36. Sayıya kadar derginin fiyatı 10, yıllık abonesi 100 kuruş, 37-43. Sayılar arasında fiyatı 15, yıllık abonesi 75 kuruş, daha sonraki sayılarda ise fiyatı 10, yıllık abonesi tekrar 100 kuruş oldu.

Derginin baskı kalitesi oldukça iyidir. Değişik yazı karakterlerinin kullanıldığı dergi şekli açıdan da iyi bir görünüme sahiptir. Derginin imtiyaz sahipliğini Eskişehir Halkevi yaptı. 37. Sayıya kadar yazı işleri ve neşriyat müdürü Faruk Şükrü Yersel iken bu sayıdan sonra İhsan Oyman yazı işleri ve neşriyat müdürü oldu. İlk 36 sayı konan fakat 37. Sayıdan itibaren kaldırılan idare işleri müdürlüğünü ise Abdülkadir Ziya yaptı. Dergiye yazı yazarlar arasında Kazım Nami Duru, Ali Numan, Alişan Reşit, Fuat Hulisi, Şahap Gürsel, Faruk Şükrü, Feyziye Meteoglu, Dr. Nazmi, Lütfü Oğuzcan Eminettin Çeliköz, Tarık Kuşunbay, Necati Özeren yer almıştır. Otuz yedinci sayıdan itibaren Fehmi Turgallı, Necmi Omaçer, Müşerref Öztürk, Dr. Şükrü Atala, Necdet Sunkitap, Şemsettin Erdinç, Tekin Duru, Naci Keskinli, Asım Akif, Nuri Işık, gibi isimler de yazar kadrosuna dahil oldu.¹¹⁷

İlk sayıda derginin çıkış amacı dile getirildi. Buna göre Halkevi, “şehitler cemaatinin özlü istidanı parlatmağa, öksüzler beldesinin derin dertlerini araştırmağa ve asil bir milletin zengin maniviatına (maneviyatına) ait cevherlerini aydınlatmağa” çalışacaktı. Ayrıca derginin bu yazısında “öyle ise kendimizden ve senden gelen soruya cevap verelim: Ey Aziz Türk! Halkevi faydalı olmak için ve senin için çıkıyor! Onu benimse!” denmektedir.

Dergide ele alınan konular değişiktir. Yörenin Tarihi yerlerinin ve olaylarının ele alındığı Tarihi araştırmalar, Çeviriler, şiir ve hikayelerin ele alındığı Edebiyat, Folklor, Bilim, Sanat, Köy ve köycülük, Ekonomi, Sağlık, Spor, Sosyal konular,

¹¹⁷ “Ne için?. Kim için?. “, Halkevi, S.1, Ağustos 1932, s.1.

Haberler derginin konularını oluşturmaktadır. Dergi yayın hayatı boyunca zengin bir içerik ve kaliteli bir baskıyla okuyucularına hitabetti.¹¹⁸

3.3.8. Taşpınar Halkevi ve Dergileri

Halkevi dergileri içerisinde en uzun süre ve en çok sayı çıkan dergilerden birisi Taşpınar'dır. Afyon Halkevi tarafından çıkarılan ve 19 Ekim 1932'de yayın hayatına başlayan dergi kapanış tarihi olan 23 Nisan 1950'ye kadar 141 sayı yayınlandı. Yayın hayatı süresince üçüncü hamur kâğıda basılan derginin kapağı 90. Sayıya kadar karton, daha sonra pelur kağıttır. Kapakta Afyon kalesi ve üzerinde altı Ok bulunan dalgalanan bir bayrak yer almaktadır. Genellikle 16 ile 22 sayfa olarak yayımlanan derginin sayfa sayısı 85'e kadar çıkabilmektedir. Zaman zaman birkaç sayı bir arada yayınlandı. Örneğin 89-90, 98-99, 102-103-104. Sayılar gibi. Dergi önemli oranda fotoğraflara da yer verdi. Yayımlanan fotoğraflar net bir biçimde dergide yer aldı.

60 sayıya kadar Afyon Doğan Matbaası'nda, 61-85. Sayıları Afyon İkaz Matbaası'nda, 86-141, sayıları Doğan Matbaası'nda basıldı. Derginin yayın hayatı boyunca fiyatı 10, yıllık abonesi 120 kuruştur. Derginin yazıları 6 ile 8 Punto arasında değişmektedir.

Derginin imtiyaz sahibi 17. Sayıya kadar Eflatun Cem, 18-59. Sayılar arası Ahmet Sami'dir. Neşriyat müdürü ise, 24. Sayıya kadar Dr. Kemal, 25-59. Sayılar arası Sami'dir. 60. Sayıdan sonra yazı işlerini fiilen idare eden olarak Edip Ali Baki'nin ismi yer almaktadır.¹¹⁹

Dergiye yazı yazarlar arasında Sami Akyol, Dr. Kadri Yetkin, Sencer, Fikret Sağnak, Şükrü Yersel, Halil İrkül Ata, Orhan Atilla, Hüseyin Atalay varmıştır. Dergide ismi en çok geçen yazar Edip Ali'dir. Eflatun Cem, Behçet Kemal Çağlar, Falih Rıfkı Atay, kazım Nazım Duru, Yusuf Mazhar Aren'in imzalarına da rastlanmaktadır.

Derginin çıkış amacı konusunda ilk sayıda bilgi verilmektedir. Bu konuya değinilen bir yazıda, Osmanlı Devleti eleştirilmekte ve 600 yıllık devlette “soy, dil, yazı, tarih, kıyafet, musiki” gibi akla ne gelirse hepsinin karma karışık edildiği belirtilmektedir.

¹¹⁸ C.I, S.1, Teşrinievvel (Ekim) 1932, s.1-4.

¹¹⁹ “Önsöz”, Taşpınar, 19 Birinci Teşrin (Kasım) 1932.

Cumhuriyetle birlikte bir sadeleşme başladığı, Osmanlı döneminden kalan her şeyin yıkıldığı, bu dönemde sadece ülkeye uyanların yapıldığı söylenmektedir. Yeni yapılanmada soydaşların her türden çalışmalar için Halkevleri'nin kurulduğuna değinilen yazıda derginin de bu yolda gösterilen çabaları anlatmak için çıktığı bildirilmektedir.¹²⁰

Derginin içeriğine bakıldığında değişik konuların işlendiği görülür. Derginin her sayısında yer alan başyazıların konusu ayın önemli olayları olmaktadır. Başyazılar genellikle dergiyi yönetenler tarafından kaleme alınmaktadır. Başyazılarda tek Partinin Faaliyetleri, ideolojisi ve Halkevlerinin çalışmaları önemli bir yer tutar.

Dergide dil, edebiyat ve folklor köşeleri vardır. Bu köşelerde genellikle Afyon ve yöresine ait gelenekler, adetler, türküler, düğünler gibi sosyal hayata ilişkin konular işlenmektedir. Afyon'da doğmuş büyümüş şair ve yazar bu köşelerin konuları arasındadır.

Afyon ve çevresinin tarihi ve turistik güzelliklerinin incelendiği ve bazı sayılarında komşu il ve ilçelere yer verilen "Memleket Tenkitleri" köşesi, gençlerin ve çocukların eğitimi ve aile terbiyesi gibi konuların işlendiği "Psikolojik-Pedagojik konular" köşesi, çeviri yazılar dergide yer almaktadır. Yine mülakatlar, CHP ile ilgili haberler, inkılaplarla ilgili haberler, şehir notları, halkevi faaliyetleri, yeni çıkan yayınların tanıtıldığı "Neşriyatla ilgili Bilgiler" köşesine dergide yer verilmektedir.¹²¹

Genel merkez Ankara tarafından yayınlanan ve diğer dergilere kılavuzluk ve denetleyicilik yapan Ülkü ile Taşpınar'ın ilişkileri genelde iyidir. Ocak 1935'de Ülkü'de çıkan bir yazıda Taşpınar yayınladığı bir makalenin uzunluğu sebebiyle eleştirilmektedir. Buna karşılık Şubat 1935, Mayıs 1935'de çıkan yazılarda Ülkü, Taşpınar'ı övmekte, Kasım 1935'de çıkan bir yazıda yine eleştirmekte, Kasım 1935'de çıkan bir yazıda yine eleştirmekte, Mart 1937 ve 1 Nisan 1942 tarihli sayılarında yine övmektedir. Taşpınar, sürekli olarak yayınlanma imkanı bulabilmiş dergilerden birisidir. Dönemi içerisinde bir boşluğu doldurmuş, 1950'de yayın hayatını noktalamıştır.

¹²⁰ "Dergiler Arasında", Ülkü, İstanbul, 1947, s.42

¹²¹ Ülkü, C.16, 1940, s.179

3.3.9. Anafarta Halkevi ve Dergileri

Çanakkale Halkevi tarafından 1 Temmuz 1934’de yayınlanmaya başlanan dergi 1943’e kadar olan dokuz yıllık dönemde 1934’de 3, 1935’de 1, 1937’de 2, 1939’da 1, 1940’da 1 ve 1943’de 1 Sayı olmak üzere toplam 9 sayı yayınlandı.

İstanbul Hilal ve Ülkü Matbaaları ile Çanakkale CHP Basımevi’nde basılan derginin fiyatı 10, yıllık abonesi 100 kuruştur. Dergi genellikle 16 sayfadır. Zaman zaman 18 sayfa olarak da çıkarıldı. Derginin neşriyat müdürlüğünü aynı zamanda Çanakkale Halkevi Başkanı olan Halil yaptı.

Dergide birçok kişinin imzasının yer aldığı görülmektedir. Yazarları arasında Ziya Emin, Abdurrahman Şeref, Tarik Halil, Nimet Mahfi, Hüseyin Nadir, Şen Ünal, Muhtar Kemal, Latif Altan, Faik Ozan, Latif Öktem, Cevat Tan’el, Halil Nadir Kızılok, Cahit Tuçel’in isimlerine sık rastlanmaktadır.¹²²

İlk sayıda derginin çıkış amacının halkevinin faaliyetlerini halka anlatmak olduğu belirtilmektedir. Yazıda derginin ismine de değinilerek, Anafartalar’ın Çanakkale ve Türk Milleti için sahip olduğu önemden dolayı dergiye Anafarta isminin verildiği bildirilmektedir.

Dergide yer verilen konular değişiktir. Örneğin ilk sayıda “Gazinin Gençliğe Hitabı”, çıkış amacının açıklandığı “Anafarta Çıkarken”, “İnkılabımızın Ruhu”, “İki rejim Arasında bir Mukayese”, “Çocuk” (Şiir), “Çanakkale ve Duygularım”, “İçimden Gelenler”, Çanakkale tarihinin anlatıldığı “Çanakkale Tarihinde Eşsiz Bir Yaprak”, “Kanser” ele alınan konulardır.¹²³

Dergi yayın hayatı boyunca Çanakkale ile ilgili yazılar yanında halkevi çalışmalarına da yer verdi. Bu yayın politikasını 9. Sayısında açıkladı. “Anafarta: İlimizin fikir hayatını bütün yurttaki temsil eden biricik mecmuadır. Anafarta, (altı okun) gösterdiği yolda ilerler.” Dergi değişik sebeplerden dolayı düzenli yayınlanamamış.

3.3.10. Devrimin Sesi Halkevi ve Dergileri

Bilecik Halkevi tarafından aylık olarak yayınlandı. İlk sayısı 23 Şubat 1936 tarihinde çıkarılan derginin elimizdeki son sayısı Temmuz 1936 tarihini taşımaktadır. Bu süre

¹²² Ziya Emin, "Anafarta Çıkarken", Anafarta, S.1, 1 Temmuz 1934, s.4

¹²³ Anafarta, S.9, 1943, s.1.

içerisinde 6 sayı yayınlanan derginin ilk üç sayısında “Ayda bir çıkar Sosyal, Kültürel ve Siyasal Dergidir” ibaresi yer alırken, 4. Sayıdan itibaren “Ayda bir çıkar Bilecik Halkevi Dergisidir” ibaresi yer aldı.

Üçüncü hamur kâğıda basılan derginin kapağı hariç iç sayfalarında fotoğrafa yer verilmedi. Derginin ilk sayısı 12. Diğer sayıları 16 sayfa olarak yayınlandı.

İlk üç sayısında basıldığı yer hakkında bilgi bulunmayan derginin diğer sayıları Bilecik Halkevi Basımevi’nde basıldı. Satış fiyatı konusunda herhangi bir bilgi bulunmayan dergi 20*28 cm boyutlarında yayınlandı. İki sütuna dizilen yazılarında değişik puntolar kullanılmıştı. Derginin baskı kalitesinin ve sayfa düzeninin iyi olduğu söylenemez.¹²⁴

Derginin imtiyaz sahibi ve yazı işleri müdürleri konusunda bir bilgi mevcut değildir. Ancak ilk sayıdan itibaren Ali Murtaza’nın hem derginin yazı işlerini fiilen idare ettiği hem de yazılarıyla derginin çıkmasında önemli rol oynadığı derginin incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Derginin yazarları arasında Ali Murtaza, Ala Bingöl, Hüsamettin Şemsi, İbrahim Tarık Çakmak, Necmi Güney, Niyazi, Recep Peker, Yolcu, Muhsin Ersoy gibi isimler varmıştır.

Derginin çıkış amacının açıklandığı “Devrimin Sesi Neye Çıkıyor?” başlıklı yazıda, Osmanlı Padişahları sert bir dille eleştirilerek, milletin yaptığı ihtilallere rağmen Osmanlıların devrilmediği, Tanzimat ve Meşrutiyetin bir işe yaramadığı, Atatürk’ün egemenliği millete verdiği belirtilmektedir.¹²⁵ Devrimin yeni yetişen nesle anlatılması görevinin “okul”un, yetişmiş insanlara anlatılması görevinin de Halkevlerinin görevi olduğu söylenen yazıda, derginin Halkevlerinin görevi olduğu söylenen yazıda, derginin Halkevlerinin amaçları doğrultusunda çalışacağına işaret edildi.

Derginin yer verdiği konular içerisinde rejimle ilgili konular, tarih, şiirler, hikayeler, piyesler, maniler, hayvancılık, halkevi haberleri yer almaktadır. Güç şartları altında çıktığı gözlenen dergi uzun ömürlü olamadı.

¹²⁴ Dıranaz. S.1. 1 Ocak 1936, s.1.

¹²⁵ Ali Murtaza, "Devrimin Sesi Neye Çıkıyor?", Devrimin Sesi, C.I. S.1, 23 Şubat 1936, s.1-2.

3.3.11. Muğla Halkevi ve Dergileri

Muğla Halkevi tarafından 1 Mart 1937’de yayınlanmaya başladı. Aylık olarak yayınlanan derginin elimizdeki son sayısı Temmuz 1938 tarihli dir. Bu süre içerisinde 17 sayı yayınlandı. Genellikle 20 sayfa olarak yayınlanan derginin 8. Sayısı 16 sayfa, 15 ve 16. Sayıları 18 sayfa, son sayısı ise 14 sayfa olarak yayınlandı. Birinci hamur kâğıda basılan derginin 1 ve 5. Sayılarında fotoğraflara da yer verildi. Fotoğraflar metinlerden önceki sayfalarda yer aldı ve kuşe kâğıda basıldı. İlk sayıdaki fotoğrafları Atatürk, İnönü, Şükrü Kaya (İçişleri Bakanı, CHP Genel Sekreteri), Recai Güreli (İl bay)’ye, 5. Sayıdaki fotoğraflar ise Atatürk ve İnönü’ye aittir. Derginin kapağında at üzerinde oturan Atatürk ve onun göğsünden fışkıran altı ok resmi yer almaktadır.

Muğla’da Halk Basımevi’nde basılan derginin fiyatı 10, yıllık abonesi 125 kuruştur. Genellikle iki sütuna dizilen yazılarda farklı punto ve karakterler kullanıldı. İyi denebilecek bir baskıya sahip olan yazıların siyah olarak basıldığı gözlenmektedir. Derginin 17 sayı boyunca imtiyaz sahipliğini ve yazı işleri direktörlüğünü Cavit Aker yaptı. Yazarları arasında Cavit Aker’in yanı sıra Dr. Baha Oskay, Ekmel İzdem, Nuri Cermen, İbrahim Biber, Zekai Eroğlu, Dr. Mustafa Musa Yılal, Hikmet Turhan Dağlıoğlu, Vehbi Başko, Muammer Lutfi Bahşi gibi isimler vard.

Derginin ilk sayısında yer alan çıkış yazısında, Kemalizm’in ülkeye getirdiği şevk, heyecan ve çalışma azminden bahsedilmekte ve Osmanlı yönetimi suçlanmaktadır. “Ülke emeği... Ülke emeği... Bugüne, bugünü görmeden inanmış tık. Gördükten sonra ise, yarına inanımız katmerlendi.” Denen yazının sonunda, “Haydin, yarına doğru, bir adım daha...” denmektedir

Derginin konuları arasında, hemen her sayıda Ta hay Tolga tarafından kaleme alınan ve “Bir Adım Daha” başlığını taşıyan, rejim ve sistemin övüldüğü başyazılar, sağlık, hayvancılık, şiirler, hikâyeler, maniler, destanlar, yöre tarihi, türküler, köycülük, meyvecilik yer almaktadır. Dergi düzenli çıkmasına rağmen uzun ömürlü olamadı ve kısa bir süre içerisinde kapanmış tı.¹²⁶

¹²⁶ Ta. Hay. TOLGA, “Bir Adım Daha”, Muğla S1, 1Mart 1937, s.1-2.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Halkevleri, Türk milletinde tarih boyunca mevcut olan çeşitli dayanışma duygularını artırarak Türk milletini her açıdan muasır bir medeniyete dönüştürmeyi ülkü edinmiş bir kurumdur. Halkevleri, Türkiye’de iç kalkınmayı sağlayan kurumlar olmuştur.

Dokuz Şubeden oluşan Halkevlerinin kurumsal yapısı, prensipleri ve etkinlikleri 1932 Halkevleri Talimatnamesi, 1938 Halkevleri Öğreneği ve 1940 Halkevleri Çalışma Talimatnamesiyle belirlenmiştir. Bu talimatnameler çerçevesinde Cumhuriyet Halk Partisinin kültür kolu ve Atatürkçülüğün sosyal aracı olarak Halkevleri iki misyona sahipti. Bunlar, Çağdaşlaşmayı sağlayacak kültürel sanatsal etkinlikleri yürütmek ve parti disiplininden uzak bir kültür-sanat ortamında devrimleri benimsetmektir.

Halkevlerinin Çalışmaları dokuz kol çerçevesinde gerçekleştirildi. Bunlar güzel sanatlar, kütüphane ve yayın, dil ve edebiyat, köycülük, spor, temsil, halk dersleri ve kurslar, tarih müze, sosyal yardım kollarıdır. Halkevleri dergileri dil ve edebiyat veya kütüphane kolları tarafından yayınlandı. İllerdeki halkevleri şubeleri gibi halkevleri dergileri de genel merkez Ankara tarafından da dile getirildi. Elazığ Halkevi’nin yayın organı olan Altan’da yayınlanan Şükrü Kaya imzalı bir yazıda, “Geçen sene bütçemiz 227 bin lirası inşaata verilmek üzere 296 bin liradır. Gelir kaynaklarda mahalli Parti organları”, özel idarelerle “belediyelerin ve nihayet Cumhuriyet Halk Partisi merkezinin yardımlarından ibarettir”. denmektedir. Yine Başpınar’da yayınlanan bir yazıda derginin gelir kaynakları açıklanırken, derginin halkevlerine gönderilen ödeneklerden faydalandığı açıklanmaktadır. Yazıda, Halkevleri Genel Sekreterliğinin yayınlanan halkevleri dergilerinin bir listesini gönderdiğini ve bu dergilerin çıkması için de maddi yardım yaptığını bildirdiği belirtilmektedir. Verilen bilgiye göre o dönemde 21 halkevi dergisi yayınlanmaktadır. Diğerleri ise kâğıt sıkıntısından kapanmıştır.

Halkevleri Türkiye’de yayıncılığı da çok geliştirmiştir. Cumhuriyet Dönemi’nde 2000’li yıllara kadar bireysel olmayan veya kurumsal olan en çok dergi Halkevleri döneminde çıkartılmıştır. Adeta bu dönemde bir dergi ve yayın bolluğu yaşanmıştır. Üstelik bu dergiler ve yapıtlar yurdun her yöresinden yayınlandığı gibi, bunlar yurdun değişik yerlerindeki Halkevlerine de gönderilmiştir. Ayrıca Evler,

kütüphaneciliğe ve yayıncılığa da yeni bir anlayış getirmiştir. Dergilerin, kitapların basılması yayıncılığa karşı ilgiyi arttırmıştır. Kitap ve dergiler özel kuruluşlara bastırıldığından, hükümet ve parti destekli yayınlara ilgiyi arttırmıştır. Hatta oluşturduğu kitap kapakları, içindeki resimler, yazı ve kompozisyon biçimleriyle kendi döneminde ve sonraki dönemlerde çıkan kitaplara model oluşturmuştur. Aynı zamanda Halkevleri basım kuruluşlarını desteklemek için kağıda istemi arttırmış ve yeni profesyonel basımcıların ortaya çıkmasına yardımcı olmuştur.

Yayıncılık geliştiği için, bu durum, ister istemez kütüphaneciliğe ve belgencilığe (arşivciliğe) de yansiyarak onların yurt çapında gelişmesini sağlamıştır. Halkevlerinin kütüphaneciliği özünde amatördür. Böyle olmakla birlikte, gördüğümüz kadarıyla, yöresel dergiler dışındaki Halkevi yayınları ve kendisi ait kitapların tümü, ciltli, düzenli ve temiz kullanılmıştır. Bu durumu, görevlilerin titizliğinden çok, Halkevlerinin verdiği düşünceye bağlamak gerekir. Yani, bilgili, becerikli, titiz ve sorumluluğunu bilen bir okuyucu topluluğu yaratmaya çalışmışlar ve bunu da başarmışlardır.

Halkevleri dergilerinin yayım-ı78, andığı dönemde dünya genelinde mevcut olan finansal kriz ve 1939’da başlayan II. Dünya Savaşı nedeniyle ekonomik alanda birçok zorluk yaşanmış, dergilerde de bu süreç ele alınmıştır. Ayrıntılı olarak ifade edildiği gibi dergilerin pek çoğu olayların sebep olduğu güçlükler nedeniyle çok zor şartlar altında yayın hayatını sürdürdü ve birçok dergi de bu süreçte kapandı. Bazı dergilerde savaş sebebiyle yaşanan ekonomik güçlüklerden dolayı halkı tasarruf yapmaya çağırdı. Dıranaz’da yayınlanan bir yazıda vatandaşlara seslenilerek, “önüne yiyebileceğinden fazla ekmek alma, kuruyan ve atılan bir lokma ekmeğin bile bugün her zamandan daha büyük haram olduğuna inan” denmekte ve “lokantalarda önüne yiyebileceğinden fazla ekmek korlarsa –ki daima korlar – hemen garsonu çağır, daha küçük bir porsiyon iste” şeklinde tavsiyelerde bulunmaktadır. Tavsiyelerin devamında, “çayına üç şeker yerine iki şeker at. Fazla elektrik yakma, pabucun delinirse, pençelet, sıkılma” denmektedir.

Halkevleri Dergilerine bakıldığı zaman çok farklı konuların ele alındığı görülür. Halkevleri dergileri bir yandan Halkevlerinin kuruluşuna uygun olarak içeriklerini buna göre düzenlerken diğer taraftan farklı konulara da yer vermişlerdir. Halkevleri dergileri genel olarak değerlendirildiğinde büyük bölümünün ortak konuları olmakla

birlikte farklı konuları da oldukça fazladır. Yine genel merkez Ankara'nın verdiği yayın politikasının dışına çıkanlar da vardır. Örneğin İstanbul, İzmir, Adana gibi büyük illerde yayınlanan dergiler tamamen farklı bir içerik ve farklı bir yayın politikasıyla çıkarılmışlardır. Dergilerin ele aldığı konulara genel olarak bakıldığı zaman, bütün kitle iletişim araçlarında olduğu gibi Halkevleri Dergilerinde de haberlerin öncelikle yer aldığı dikkati çeker. İçerik açısından homojen bir yapıda olmayan dergilerden özellikle İzmir, Ankara, İstanbul gibi büyük şehirlerde yayımlanan dergilerde daha tutarlı bir yayın politikası söz konusudur. Yalnızca içerik bakımından açısından değil yayınlanan sayılar açısından da farklılıklar gösterir. Düzenli aralıklarla çıkarılan dergiler yanında birkaç sayı yayınlanabilenler de vardır. Örneğin, Isparta Halkevi tarafından yayınlanan Ün gibi 172 sayı çıkarılan dergilerin yanında Urla (2 sayı), Çoruh (3 sayı) gibi yayımlanan dergilerde görülür. Ülkenin genelinde şehirlerde ve ilçelerde dergilerin yönetici ve yazar kadroları değişmektedir.

Halkevlerinin kurulması ve yaygınlaşması ile birlikte il, ilçe ve halk odalarının bulunduğu diğer yerleşim birimlerinde dergilerin yanında kütüphaneler de kurulmaya başlandı. Bu kurumların açık olduğu 18 yıllık süre içerisinde çok sayıda kütüphane açıldı ve bu kütüphanelerden insanlar yararlandı. 1940 yılında açık olan 336 kütüphanede 462,817 kitap bulunması bu kurumların nasıl bir kültürel işlev gördüğünü bize göstermektedir. 1941 yılında 267 kütüphaneye 621,766 insanın gitmesi de kültürel anlamda Halkevlerinin önemli bir boşluğu doldurduğunu ortaya koymaktadır. Halkevleri ve Halkevleri Dergilerinin faaliyette bulunduğu yılların önce dünya ekonomik krizi daha sonra ise İkinci Dünya Savaşı dönemine geldiği, ekonomik sıkıntılar yanında ülkedeki okuma yazma oranının düşüklüğü dikkate alındığında, yaptığı işlev Halkevleri ve onun yayın organlarının gerçek anlamda birer "Kültür Ocağı" olduğunu bize göstermektedir.

Ülkenin çeşitli il ve kazalarında kurulan Halkevlerinin dergi olarak yayınları mevcuttu. Bazı Halkevleri ise kendi evlerine ait kitaplar neşretmişti. 1945 yılında Halkevleri 35 civarında yayın organına sahipti on beş ya da otuz günlük aralıklarla yayımlanan dergilerde, Türk bilim insanları da yazmıştı. İstanbul Eminönü Halkevi'nin yayınladığı Yeni Türk, Ankara Halkevi tarafından yayınlanan Ülkü, İzmir Halkevi tarafından yayınlanan fikirler ses getiren dergilerden sadece birkaçıydı. Küçük şehirlerde (taşra) Halkevi dergileri şehrin tek kültür aracıydı.

Şehrin halkı buralarda çevresinin tarihini, coğrafyasını, folklorunu ve rejiminin ideolojisini öğrenmekteydi. Ayrıca bu dergiler amatör yazarlara da fırsat tanıyarak, kendilerini ustalaştırmalarına olanak tanımaktaydı. Yazar kadrosu hâkim, mühendis, doktor, avukat, öğretmen, gibi eğitim öğretim düzeyi yüksek olan meslek gruplarından oluşmaktaydı.

Genel merkez Ankara ve dönemin tek Partisi Cumhuriyet Halk Partisi halkevleri dergilerini sadece finanse etmekle kalmadı, onların yayın politikalarına da yön verdi. Bolu’da yayınlanan Abant Dergisinin çıkış yazısında Halkevi Başkanı Ali Rıza Gökçesu derginin görevini şöyle açıklamaktadır: “Dergimizin vazifesi, Parti Programı içinde Halkevi gayelerini dile getirmek suretiyle memleket kültürüne hizmettir. “Yine Hatay’da yayınlanan Hatay Dergisinin çıkış yazısında derginin “C.H.P. Prensipleri etrafında Milli ve içtimai bakımdan Hatay’a faydalı olmağa çalışacağı” belirtilmektedir. Konya Dergisinde yayınlanan bir yazı ise, diğer dergilerde açıkça görülmeyen, halkevleri dergileri ile CHP arasındaki ilişkileri daha açık bir biçimde ortaya koyar: “Bütün şubelerimiz partimizin verdiği direktifler, programlar dahilinde kendisine düşen vazifeleri imkan ve vasıtaların müsaadesi nispetinde yapmış ve daha geniş hacimde yapmak kararını almıştır.”

Dergilerde belirtilen bu görüşlerin yanında yine genel merkez Ankara’nın yayın organı Ülkü Dergisi diğer halkevleri dergilerini kontrol etti. Zaman zaman onları uyararak veya eleştirerek yayın politikalarını değiştirmelerini istedi. Mali açıdan çoğu Ankara’ya bağlı olan dergiler de bu isteğe uydu. Dergilerin yoğun olarak çıktığı dönem 1932-1940 yılları arasındır. Yayınlanan dergilerin %80’inden fazlası bu dönemde yayınlanmaya başladı. İkinci Dünya Savaşı yıllarında yayınlanan dergilerin önemli bir kısmı kapanmak veya yayınına ara vermek zorunda kaldı. Yaşanan kağıt sıkıntısı sebebiyle 1940-1944 yılları arasında az sayıda dergi yayınlanabildi. Çok partili döneme geçiş yılı olan 1946’dan sonra ise sadece bir dergi halkevleri dergisi olarak yayınlanma ya başladı.

Yayınlanan dergilerin maddi hacimleri değişiktir. Özellikle kâğıt sıkıntısı olduğu dönemlerde sayfa boyutları ve sayfa sayıları düşmektedir. Yine ekonomik duruma göre kullanılan kâğıdın kalitesi değişmektedir. Kâğıt sıkıntısı ve diğer sebeplerden dolayı dergiler düzenli aralıklarla yayınlanamadı. Dergiler genellikle 16 sayfa çıkarıldı ve üçüncü veya ikinci hamur kâğıda basıldı.

Dergilerin büyük bölümünde fotoğraf unsuruna önemli oranda yer verildi. Fotoğraflar derginin baskısı düzgün olduğu zaman net ve kaliteli yayınlandı. Baskıda hatalar yapıldığı zaman da kalitesiz bir görünüm aldı. Dergilerin büyük şehirlerde yayınlanan sayıları hem fotoğraflar açısından hem de yazı ve diğer unsurlar açısından iyi bir kaliteye sahiptir. Bundan da küçük şehirlerde basım tekniğinin o dönemde fazla gelişmediğini anlamaktayız.

Yayınlanan dergilerin büyük bölümü yayımlandıkları illerdeki matbaalarda basıldı. Ancak, bulunduğu yerde matbaa olmayan veya özel sayı basmak isteyen dergilerin bu sayıları büyük şehirlerdeki matbaalarda basıldı. Dergilerin büyük bölümü 1940 yılına kadar 10 kuruştan satıldı. Bu tarihten sonra bazı dergilerin fiyatları yükseldi.

Dergilerin yazar kadrosu doktor, öğretmen, mühendis, avukat, hâkim, gibi eğitim öğretim düzeyi yüksek olan meslek gruplarından oluşmaktaydı. Bazı dergiler yazar kadrosu yönünden son derece zayıf kalıp kapanma tehlikesi ile karşı karşıya kalırken diğer bir kısmı sürekli olmamasına rağmen son derece zengin bir yazar kadrosuna sahip oldu. Dergilerin yazar kadrosu içerisinde daha sonra Türk siyasi, kültür ve sosyal hayatında isim yapmış, değişik siyasal görüşleri benimsemiş ve kamuoyunda ön plana çıkmış kişiler vardır. Dergilerde yazı yazarlar sık sık değişti ve sürekli bir yazar kadrosu oluşmadı. Dergilere yazı yazarlar para ödenmemesi dergilerde sürekli bir yazar kadrosunun oluşmamasının belki de en büyük sebebidir.

Dergilerde farklı konular ele alındı. Dergilerin hemen hemen hepsinde ülkeyi ilgilendiren konulara temas edildi. Ancak bu yer verme bazılarında çok az, bazılarında daha çok oranda oldu. Dergilerin bazılarında yabancı eserlerden çeviriler yayınlandı. İkinci Dünya Savaşı yıllarında bazı dergilerde zehirli gazlardan korunma yolları gibi savaşla ilgili konular ele alındı. Dergilerin tamamına yakın bir bölümünde halkevlerinin çalışmalarına yer verildi ve son sayfalarında halkevleri çalışmaları kısa haber olarak yer aldı.

KAYNAKLAR

- Ağaoğlu, A. (1968). *Serbest Fırka Hatıraları*, 2. Basım, İstanbul.
- Akyüz, Y. (1982). *Türk Eğitim Tarihi*, Ankara, s. 216-217.
- Amerika Heyeti Raporundan Maarif İşleri*, Devlet Basımevi, İstanbul, 1939.
- Ankara Halkevi, 1938-39 Çalışması*, Ankara Basım ve Ciltevi.
- Ankara Halkevi, 1940 Çalışmaları*, Ankara, 1940.
- Arıkan, Z. (1999). “Halkevlerinin Kuruluşu ve Tarihsel İşlevi”, Atatürk Yolu, Mayıs, C.6, S.23, s. 3.
- Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, III (1918-1937)*, 5. Basım, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2006.
- Atay, F.R. (1938). “Gazeteci Mesleği”, Ulus, 29 Haziran.
- Atay, F.R. (1969). “Gazeteci Mesleği”, Ulus Gazetesi, 29 Haziran.
- Aybars, E. (1982). *İstiklal Mahkemeleri (1923-1927)*, İleri Kitabevi, Ankara.
- Baltacıoğlu, İ.H. (1950). *Halkın Evi*, C.H.P. Halkevleri Bürosu, Ankara.
- Banarlı, N.S. (1937). “Hükümdara Çıkışan Şairler,” Ülkü Mart, s. 28-32.
- Basın Yayın Genel Müdürlüğü, “Birinci Basın kongresi”, 25 Mayıs 1935, Ankara, 1975.
- Başar, A.H. (1981). *Atatürk'le Üç Ay ve 1930'dan sonra Türkiye*, 2. Basım, AİTİA Yayını 155, Ankara.
- Başgöz, İ. ve Wilson, H. (1968). *Türkiye Cumhuriyetinde Eğitim ve Atatürk*, Dost Yayınları, Ankara.
- Baydar, M. (1970). *Hamdullah Suphi Tanrıöver ve Anıları*, Menteş Kitabevi, İstanbul.
- Berkes, N. (2009). *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, 14. Basım, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Bilginer, B. (1938). “Çorumlu'yu Neden Çıkıyoruz”, Çorumlu, S. 1, 15 Nisan.
- C.H.F. Halkevleri Talimatnamesi*, Hakimiyet-Milliyet Matbaası, 1932.
- C.H.F. Nizamnamesi ve Programı*, Ankara 1931.
- C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları 1944*, Ankara, 1945.
- C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları, 1932-1942*, s. 8-15.
- C.H.P. X.V.I. Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodaları*, Ulus Basımevi, Ankara, 1948, s. 26.
- C.I, S.1, *Teşrinievvel* (Ekim) 1932, s. 1-4.
- CHF Halkevleri Talimatnamesi*, s. 11-12.
- CHP Halkevleri Çalışma Talimatnamesi*, s. 9-22.
- CHP Halkevleri Öğreneği*, Ulus Basımevi, Ankara, 1935.

- Çağlar, B.K. (1936). *1935'te Halkevleri*, CHP Yayını, Ulus Matbaası, Ankara.
- Çeçen, A. (1990). *Halkevleri*, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1990.
- Çeçen, A. (1999). *Atatürk ve Avrasya*. Cumhuriyet Kitapları, İstanbul.
- Çoruh, "Çoruh Niçin Çıkıyor", Çoruh, S.1, 21 Şubat 1938, s. 7-10.
- Dıranaz. S.1. 1 Ocak 1936, s.1.
- Emin, Z. (1934). "Anafarta Çıkarken", Anafarta, S.1, 1 Temmuz, s. 4.
- Erdem, T. (1956). "Halkevleri", *Vazife Dergisi*, 15-16 Şubat.
- Fahri, Z. (1939). "Halkevleri'nin Çalışmasına Dair", *Ülkü*, C.13, S.73, Mart, s. 31.
- Güz, N. (1933). *Halkevleri Dergileri*, Bilge Yapım Yayını, Ankara.
- Güz, N. (1991). *Türkiye'de Basın-İktidar İlişkileri*, Gü Byyo Yayını, Ankara.
- Güz, N. (1991). *Türkiye'de Basın-İktidar ilişkileri*, Gü Byyo Yayını, Ankara.
- Güz, N. (1993). *Basında Muhalefet*, Gü İletişim Fak. Yay., Ankara.
- Güz, N. (1995). *Halkevleri Dergileri*, Ankara.
- Halk Bilgisi Haberleri*, 1933-1942.
- Halkevleri* 1932-1935, 7-10.
- Halkevleri Her Tarafda Büyük merasimle Açıldı*, Akşam, 20 Şubat 1932, s. 1.
- Halkevleri, 1932-1935, 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı*, s. 14-135.
- Halkevleri*, 1940, s. 19.
- Halkevleri*, Akşam 21 Şubat 1932, s. 4.
- Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları*, Hâkimiyet-i Milliye Matbaası, 1934, s. 44-45.
- Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hulasası*, Ulus Basımevi, 1935, s. 57-59.
- Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulasası*, Ulus Basımevi, Ankara, 1936, s. 7-57.
- Halkevlerinin Yıldönümü Büyük Merasimle kutlandı*, Akşam, 24 Şubat 1934, s. 1-2.
- Hamdullah Suphi Tanrıöver ve Anıları*, s. 73-74.
- Konya Niçin Çıkıyor?, Konya, S. 1, Eylül 1936, s. 1-3.
- Köymen, D. (1941). "Halkevlerimizin Çalışmalarından Notlar", *İlköğretim*, 9 Nisan 82(5), 987-988.
- Küçük, N.A. (1933). "Necip Ali Beyin Nutku", *Ülkü*, 1(2), 110-114.
- Küçük, N.A. (1936). "Halkevlerinin Yıldönümü", *Ulus*, 23 Şubat, 1.
- Lütfü, M. (1937). "Türk Akdeniz Niçin Çıkıyor", *Türk Akdeniz*, 1, 1-4.
- Murtaza, A. (1936). "Devrimin Sesi Neye Çıkıyor?", *Devrimin Sesi*, C.I. S.1, 23 Şubat 1-2.
- Ne için?. Kim için?. Halkevi, S. 1, Ağustos 1932, s. 1.

- Okyar, F. (1980). *Üç Devirde Bir adam*, İstanbul.
- Öngay, M.N. (1946). "Halkevlerimiz ve Halkodalarımız", *Ülkü*, 1 Kasım 123(11), 21-43.
- Öngay, M.N. (1949). "*Dergiler Arasında*", *Ülkü*, 25, 42-43.
- Önsöz, Taşpınar, 19 Birinci Teşrin (Kasım) 1932.
- Öymen, H.R. (1941). *Halkevleri ve Öğretmenler, İlköğretim*, 9 Nisan 82(5), 986.
- Özacun, O. (2001). C.H.P. *Halkevleri Yayınları Bibliyografyası*, Kitap Matbaacılık, İstanbul.
- Peker, R. (1933). "Halkevleri Açılma Nutku", *Ülkü*, C.1, S. 1, Şubat, s. 6.
- Peker, R. (1933). "Ülkü Niçin Çıkıyor", *Ülkü*, C.I, S.1, Şubat, s. 10.
- Peker, R. (1933). *Disiplinli Hürriyet*", *Ülkü*, C.I, S.1, Ankara.
- Peker, R. (1933). *Halkevleri Açılma Nutku*", *Ülkü*, C.I, S.1, Ankara.
- Peker, R. (1933). *Halkevleri Açılma Nutku*, *Ülkü* C.I, S. 1, Şubat, s. 7.
- Refet, İ. (1933). "Karacaoğlan." *Ülkü Nisan*, 222-229.
- Soyak, H.R. Atatürk'ten Hatıralar, s. 405.
- Tolga, T.H. (1937). "Bir Adım Daha", *Muğla* S1, 1 Mart, s. 1-2.
- Tuncay, M. (1981). *Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek- Parti Yönetimi'nin kurulması (1923-1931)*, Ankara.
- Turan, Ş. (2005). *Türk Kültür Tarihi*, 5. Basım, Bilgi Yayınevi, İstanbul.
- Türk Ocağı Belgeseli*, s. 65.
- Ülkü, (1938). C.11, S.64, Haziran, s. 364.
- Ülkü. (1940). C.16, s. 179.
- Ülkü. (1949). C.3, S.36, Aralık, s. 36.
- Zeyrek, Ş. (2006). *Türkiye'de Halkevleri ve Halkodaları*, Anı Yayınevi, Ankara.

EKLER

EK-1. Devrimin Sesi

Bilecik Halkevi tarafından aylık olarak yayımlandı. İlk sayısı 23 Şubat 1936 tarihinde çıkarılan derginin elimizdeki son sayısı Temmuz 1936 tarihini taşımaktadır. Bu süre içerisinde 6 sayı yayınlanan derginin ilk üç sayısında “Ayda bir çıkar Sosyal, Kültürel ve Siyasal Dergidir” ibaresi yer alırken, 4. Sayıdan itibaren “Ayda bir çıkar Bilecik Halkevi Dergisidir” ibaresi yer aldı.

Üçüncü hamur kâğıda basılan derginin kapağı hariç iç sayfalarında fotoğrafa yer verilmedi. Derginin ilk sayısı 12. Diğer sayıları 16 sayfa olarak yayımlandı.

İlk üç sayısında basıldığı yer hakkında bilgi bulunmayan derginin diğer sayıları Bilecik Halkevi Basımevi’nde basıldı. Satış fiyatı konusunda herhangi bir bilgi bulunmayan dergi 20+28 cm boyutlarında yayımlandı. İki sütuna dizilen yazılarında değişik puntolar kullanıldı. Derginin baskı kalitesinin ve sayfa düzeninin iyi olduğu söylenemez.

Derginin imtiyaz sahibi ve yazı işleri müdürleri konusunda bir bilgi mevcut değildir. Ancak ilk sayıdan itibaren Ali Murtaza’nın hem derginin yazı işlerini fiilen idare ettiği hem de yazılarıyla derginin çıkmasında önemli rol oynadığı derginin incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Derginin yazarları arasında Ali Murtaza, Ala Bingöl, Hüsamettin Şemsi, İbrahim Tarık Çakmak, M.T. Gerçek, Necmi Güney, Niyazi, Recep Peker, Yolcu, Muhsin Ersoy gibi isimler vardır.

Derginin çıkış amacının açıklandığı “Devrimin Sesi Neye Çıkıyor?” başlıklı yazıda, Osmanlı Padişahları sert bir dille eleştirilerek, milletin yaptığı ihtilallere rağmen Osmanoğullarının devrilmediği, Tanzimat ve Meşrutiyetin bir işe yaramadığı, Atatürk’ün egemenliği millete verdiği belirtilmektedir. Devrimin yeni yetişen nesle anlatılması görevinin “okul”un, yetişmiş insanlara anlatılması görevinin de Halkevlerinin görevi olduğu söylenen yazıda, derginin Halkevlerinin görevi olduğu söylenen yazıda, derginin Halkevlerinin amaçları doğrultusunda çalışacağına işaret edildi.

Derginin yer verdiği konular içerisinde rejimle ilgili konular, tarih, şiirler, hikayeler, piyesler, maniler, hayvancılık, halkevi haberleri yer almaktadır. Güç şartları altında çıktığı gözlenen dergi uzun ömürlü olamadı.

EK-1. (devam) Devrimin Sesi

Konya: Konya Halkevi tarafından Eylül 1936 tarihinden itibaren yayınlanmaya başlanan dergi, son sayısının yayınlandığı Mayıs-Haziran 1950'ye kadar 140 sayı yayınlandı. Ün ve Taşpınar ile birlikte Ülkü'den sonra en uzun süre yayın hayatını devam ettiren halkevi dergisi olan Konya, sayı olarak da yine üç dergi ile birlikte en çok yayınlanan Halkevleri dergisidir.

Derginin bazı sayıları birlikte yayınlandı. Birlikte yayınlanan ilk sayılar 14-15. Sayılardır. Zaman zaman iki, üç ve dört sayı birlikte basıldı. Dergi aylık olmasına rağmen düzenli olarak çıkarılamadı.

İlk on iki sayısı ikinci hamur olan derginin 13 ve 29 arası sayıları kuşe kağıt ve otuz sonrası sayılar yeniden ikinci hamur kağıt kullanılarak yayımlandı. Sayfa sayısı yayın hayatınca sabit kalmadı. Son sayılarsa özellikle, sayfa sayısında azalma görüldü. Derginin ilk on üç sayısı atmış dört sayfa, on dördüncü sayı yüz sayfa, 16 ve 17. sayılar seksen sayfa, 18 ve 19. sayılar doksan altı, 24 ve 25. sayılar yetmiş dört, otuz birinci sayı yüz yirmi sayfa olarak yayımlanmıştır. Üç sayının birlikte yayınlandığı 102, 103 ve 104. sayı ise yalnızca yirmi iki sayfadır. Derginin en az sayfaya sahip olan sayısı ise doksanıncı sayıdır ve yalnızca on dört sayfadır.

Dergide fotoğraflara oldukça fazla oranda yer verildi. Toplam 140 sayı içerisinde 270'den fazla fotoğraf ve resim yer aldı. Dergi kapaklarında her sayıda farklı fotoğraf kullanıldı. Fotoğrafların konusunu çoğunlukla şehre ait görüntüler teşkil etti. Dergide resim ve haritalara da yer verildi. 6. Sayıda ilk harita, 9. Sayıda da Sırçalı Medrese'nin Ressam Şevket tarafından yapılan resmi renkli olarak basıldı.

Dergi 14 yıllık yayın hayatı boyunca değişik matbaalarda basıldı. Buna rağmen ilk sayısından itibaren baskı kalitesi her zaman iyi oldu. İlk 10 sayısı Konya'da Yeni Ses Matbaası'nda basılan derginin 11-29. Sayıları Konya Ergenekon Matbaası'nda, 30. Sayısı İstanbul'da Burhaneddin Matbaası'nda, 31-101. Sayıları Konya Yeni Kitap Matbaası'nda, 102-132. Sayıları Konya Ülkü Matbaası'nda ve 133-140. Sayıları yine Konya Yeni Kitap Matbaası'nda basıldı.

EK-1. (devam) Devrimin Sesi

Derginin ilk 4 sayısı 50 kuruş fiyatından satıldı ve daha sonra fiyatı 20 kuruşa indirildi. Beşinci ve otuz ikinci sayıları 20 kuruştan satıldı. 33 ve 59. sayılar arası otuz kuruş, 60 ve 126. sayılar arası 50 kuruş, 127 ve 140. sayılar arası 100 kuruş olarak belirlenmiştir. Yıllık abonelik ilk 74 sayıda 240 kuruş iken 75. Sayıdan itibaren 3 lira olarak belirlenmiştir.

37-65. sayılar hariç dergide yazılar iki sütuna dizildi. Zaman zaman yazılara zemin atılması ve sayfaları şekli açısından güzelleştirmek için çerçeve konulması görüntüyü netleştiren unsurlar oldu.

140 sayı boyunca derginin ebatları bir kez değişti. 36. Sayıya kadar 24+16,5 cm boyutlarında çıkan dergi, 36. Sayıdan son sayıya kadar 29+20,5 cm ebatlarında yayınlandı. Derginin ilk on iki sayısında yazı işleri müdürleri ya da imtiyaz sahiplerinin kim olduğuna yönelik bir bilgi mevcut değildir. Bu sayılarda halk evleri tarafından belirlenmiş olan kurul tarafından çıkarılacağı ifade edilmektedir. 13 ve 30. sayılar arasında yazı işleri müdürü Tahir Mıhçı, dergi sahibi Faik Sayman'dır. 31. sayıdan 72. sayıya kadar yazı işleri müdürü 41. sayıya kadar Ferid Uğur, ardından 41. sayıdan 51. sayıya kadar Hulki Karagülle, 52. sayıdan itibaren Midhat Şakir Aslan olmuş, bu sayılarda dergi sahibi ise Mesud Koman olmuştur. Derginin 73. sayısından itibaren sahibi ve yazı işleri müdürü birleştirilmiş, buna göre Midhat Şakir Aslan 73 ve 115. sayılar arasında, Suad Yeşilyurt (Abanazır) 116 ve 121. sayılar arasında, Vehbi Bilgin 122 ve 132. sayılar arasında, Suat Abanazır 133 ve 140. sayılar arasında sorumlu olmuştur.

Ferid Uğur, H. Fehmi Turgal, Naci Fikret Baştok, Mehmet Önder, Abdülkadir Erdoğan, Mesud Koman, Şehabettin Uzlu, E. Raşit Usman, İbrahim Hakkı Konyalı, Ali Rıza Özkut, Feyzullah Sacit Ülkü, Dr. Osman Uludağ, Cemal Oğuz Öcal, Fakir Usman, M. Şakir Altan, Veli Sabri Uyar yer almaktadır.

Yayımlanan ilk sayıda derginin çıkma amacı da belirtilmiştir. Bu amaç yazısında Türkiye'nin tarihi açıdan ele alındığı, Konya'nın karakteristik açıdan ele alındığı ilmi bir dergi bulunmadığı ifade edilmiş, derginin halk evleri ülküsüne uygun olduğu dile getirildi. Bu dergi ile Konya ile ilgili bilgiler verileceği, folklor, tarih, edebiyat, dil, coğrafya, jeoloji, etnografya ve arkeoloji gibi açılardan Konya'nın ele alınacağı ifade

EK-1. (devam) Devrimin Sesi

edildi. Dergi amaçlarından biri de büyük Türk tarihine bir döküm hazırlanması olarak belirtildi. Ayrıca milleti ve yurdu tanıtip sevdirmeye amacı da vurgulandı.

Dergi yayın hayatı boyunca bu çıkış amaçları doğrultusunda faaliyetlerini sürdürdü. Dergide yer alan ve incelenen konuların tamamına yakın bir bölümü Konya ve yöresine aitti. Özellikle ilk 30 sayı bu şekildedir. Ancak bu sayıdan sonra Ülkü'nünde ikazıyla yayın Politikasında değişimler oldu. 31. Sayıda Mesud Koman ve Ferit Uğur'un yönetime gelmesiyle halkevleri ve Parti görüş ve düşüncelerine daha çok yer verilmeye başlandı. Örneğin 35. Sayıda İnönü ile ilgili şiirler ağırlıklı olarak yer aldı. Fakat genel olarak konular tasnif edildiğinde yine yöreye ait konuların ağırlıklı olduğu görülür.

Ülkü ile Konya'nın ilişkileri iyidir. Dergi Ülkü'den hep olumlu eleştiriler ve haberler aldı. Mayıs 1937'de Ülkü'de yer alan ve bütün Halkevleri Dergilerine seslenen, Halkevleri Dergilerinin Halkevlerinin dili olmasını Halkevlerinin uyandırmayı istediği havayı ve yapmaya koyulduğu çalışmasını aksettirmesini isteyen yazıdan Konya da etkilendi ve içeriğinde bazı değişiklikler yaptı. Ülkü'nün Konya ile ilgili bundan sonraki yazıları hep Tevfik edicidir. Diğer dergiler gibi Konya da Demokrat Parti'nin İktidara gelmesiyle kapandı.

Türk Akdeniz: 1937 Şubat ayından Antalya halk evleri tarafından yayımlanmaya başlanan dergi iki aylık olup en son sayısı olan 1944 yılı Temmuz ayına kadar toplamda otuz dört sayı olarak çıkarılmıştır. 1941 yılı Haziran ayında yirmi üçüncü sayı çıkmış ve on yedi ay süresince yayın hayatı durdurulmuştur.

İlk on sayısı ikinci hamur kâğıda ve 11. ve 12. sayıları kuşe kâğıda basılmış, 13. sayıdan sonra daha ince bir kâğıt ve bazen de pelur kâğıt tercih edilmiştir. Derginin sayfa sayısı her sayıda farklıdır.

İlk sayıyla birlikte yayımlanan 2, 3 ve 4. sayılar yirmi altı sayfa, 5 ve 7. sayılar otuz altı sayfa, 6 ve 8. sayılar 38 sayfa olarak yayımlanmış, 11 ve 12. sayılar ise 150 sayfa olarak yayımlanmıştır. Diğer sayılarda ortalama sayfa sayısı 16-28 arasında değişmiştir.

EK-1. (devam) Devrimin Sesi

Dergide görsel kullanımına da yer verildi. 11-12. sayı “özel sayı” olarak yayımlanmış ve bu sayıda yüz ellinin üzerinde fotoğraf kullanılmıştır. Bu sayıda fotoğraflar genel olarak Antalya’nın görülecek, gezilecek yerleri ile halkevindeki çalışmaları içermiştir.¹²¹

Derginin ilk on sayısı Antalya Basımevi’nde, 11 ve 12. sayılar İstanbul’da Ülkü Matbaası’nda basıldı. 16 ve 23. sayılar Isparta Basımevi’nde, diğer sayılar da Antalya Basımevi’nde basılmıştır. İlk dört sayısı 15 kuruş olan dergide beşinci sayıdan itibaren fiyat ibaresi kullanılmamış olup abonesi 90 kuruş, altıncı sayıda ise 100 kuruş olmuştur.

24. sayıdan itibaren dergiye yeniden 10 kuruş fiyat konmuştur. Genel olarak büyük puntolu harfler kullanılmış olan dergide yazı karakterleri iki sütuna yerleştirilmiştir.

Antalya Halkevi Kitapsaray ve yayın şubesi yönetim kurulu kararı ile basılan derginin ilk dört sayısında Muammer Bahşi genel neşriyat müdürlüğü görevini yürütmüş, 5 ve 12. sayılar arasında bu görevi Kemal Kaya yazı işleri müdürlüğü görevini yürütmüştür. 13. sayıdan itibaren Lütfü Gökçeoğlu genel neşriyattan sorumlu iken 24 ve 34. sayılar arasında yazı işleri müdürü E. Akcan olmuştur.

Derginin yazarları arasında Muammer Lütfü, Naci Kum, Kemal Kaya, Faruk Ediz, Hamit Macit, Nevşel Tüneli, İsmail Hikmet, Rıza Soysal, Fikri Ertem, Fikri Erten, Dr. Emin Meriçlioğlu, H.M. Selekler, Cemal Gültekin, Nuri Tarhan, Hasan Barloş, Osman Bahadıroğlu, Rıza Erksan, Dr. A. Sami Yin, Mahir Ögütçü, Tayyar Anakök, Rasih Kaplan, Şaban Tüzün, Enver Akcan, Osman Andıç gibi isimler yer almıştır.

Derginin yayımlanma amacı ile ilgili bir yazı konmuş olup bu yazıda bölgenin “geniş varlığını Akdeniz kıyılarından bütün yurda “taşımak ve bölgenin tarihi ve coğrafik belgelerini toplamak istedikleri için Türk Akdeniz’i çıkardıkları belirtilmektedir. Amaçlarının sayfalarında Antalya’yı ve Türk Akdeniz’i göstermek olduğu belirtilen yazıda, “Halkevlerimizin dili olmaya çalışırken düşündüklerimizi yapabilesek ne mutlu” denmektedir.

EK-1. (devam) Devrimin Sesi

Dergide Antalya yöresine ait konulara ağırlıklı olarak yer verilmiştir. Antalya'nın tarihi yerleri, coğrafik yapısı, yörenin folkloru, köycülük, şiirler, tarihi şahsiyetler, Cumhuriyet, Atatürk ve inkılâplar, inkılâp, hikâyeler, tarım, halkevleri haberleri derginin temel konuları olmuştur. Genel merkezin yayın organı olan Ülkü ile iyi ilişkiler kuran dergi düzenli biçimde çıkarılamamış ve 34. Sayıdan sonra yayın hayatına son verilmiştir.

Muğla: Muğla Halkevi tarafından 1 Mart 1937'de yayınlanmaya başladı. Aylık olarak yayınlanan derginin elimizdeki son sayısı Temmuz 1938 tarihli'dir. Bu süre içerisinde 17 sayı yayınlandı.

Genellikle 20 sayfa olarak yayınlanan derginin 8. Sayısı 16 sayfa, 15 ve 16. Sayıları 18 sayfa, son sayısı ise 14 sayfa olarak yayınlandı. Birinci hamur kâğıda basılan derginin 1 ve 5. Sayılarında fotoğraflara da yer verildi. Fotoğraflar metinlerden önceki sayfalarda yer aldı ve kuşe kâğıda basıldı. İlk sayıdaki fotoğrafları Atatürk, İnönü, Şükrü Kaya (İçişleri Bakanı, CHP Genel Sekreteri), Recai Güreli (İlbay)'ye, 5. Sayıdaki fotoğraflar ise Atatürk ve İnönü'ye aittir. Derginin kapağında at üzerinde oturan Atatürk ve onun göğsünden fışkıran altı ok resmi yer almaktadır.

Muğla'da Halk Basımevi'nde basılan derginin fiyatı 10, yıllık abonesi 125 kuruştur. Genellikle iki sütuna dizilen yazılarda farklı punto ve karakterler kullanıldı. İyi denebilecek bir baskıya sahip olan yazıların siyah olarak basıldığı gözlenmektedir. Derginin 17 sayı boyunca imtiyaz sahipliğini ve yazı işleri direktörlüğünü Cavit Aker yaptı. Yazarları arasında Cavit Aker'in yanı sıra T.H. Tolga, Dr. Baha Oskay, Baytar S. Yatağın, Ekmel İzdem, Nuri Çermen, İbrahim Biber, A. Konuralp, Zekai Eroğlu, Dr. Mustafa Musa Yılal, Hikmet Turhan Dağlıoğlu, Vehbi Başko, Muammer Lutfi Bahşi gibi isimler vardır.

Derginin ilk sayısında yer alan çıkış yazısında, Kemalizm'in ülkeye getirdiği şevk, heyecan ve çalışma azminden bahsedilmekte ve Osmanlı yönetimi suçlanmaktadır. "Ülke emeği... Ülke emeği... Bugüne, bugünü görmeden inanmıştık. Gördükten sonra ise, yarına inanımız katmerlendi." Denen yazının sonunda, "Haydin, yarına doğru, bir adım daha..." denmektedir.

EK-1. (devam) Devrimin Sesi

Derginin konuları arasında, hemen her sayıda T.H. Tolga tarafından kaleme alınan ve “Bir Adım Daha” başlığını taşıyan, rejim ve sistemin övüldüğü başyazılar, sağlık, hayvancılık, şiirler, hikayeler, maniler, destanlar, yöre tarihi, türküler, köycülük, meyvecilik yer almaktadır. Dergi düzenli çıkmasına rağmen uzun ömürlü olamadı ve kısa bir süre içerisinde kapandı.

Çoruh: Artvin Halkevi tarafından iki aylık olarak yayınlandı. İlk sayısı 21 Şubat 1938’de çıkarıldı ve toplam 3 sayı yayınlandı. Son sayı 23 Haziran 1938 tarihini taşımaktadır.

Her üç sayısı da 50 sayfa olan dergide özel olarak çekilmiş fotoğraflara da yer verildi. İyi bir biçimde basılan fotoğrafların yanında notalarının da yer aldığı müzik parçalarına dergide yer aldı.

Artvin Vakıf Matbaası’nda basılan derginin fiyatı 20 kuruştur. Derginin imtiyaz sahipliğini Dr. Cemal Alper yaptı. Derginin yazarları arasında Lütfi Engin (kültür işleri Müdürü), Cemal Bora, Dr. Cemal Alper, Fehim Kotan (Ziraat Mücadele Başteknisyeni), Hakkı Sunata (Çoruh Savcısı), Nafiz Güngör (Çoruh Vetirener Müdürü), Necdet Atılğan, Necmeddin Kocaş (Çoruh Orman Başmühendisi), Niyazi Ahmet vardır.

Çorumlu: Çorum Halkevi tarafından 15 Nisan 1938’de yayın hayatına başladı. Aylık olarak çıkan dergi, son sayısının yayınlandığı Ağustos 1946’ya kadar toplam 61 sayı yayınlandı.

Önce birinci hamur, daha sonra Nisan-Mayıs 1942’de yayınlanan 36-37. Sayı ile birlikte ikinci hamur kâğıda basılan dergide fotoğraflara da yer verildi. Siyah-Beyaz olan fotoğrafların konusunu Çorum’un tarihi yerleri, halkoyunları figürleri, İsmet İnönü’nün Çorum gezisi gibi konular oluşturdu.

İlk sayısı 16’sı ilave olmak üzere 48 sayfa yayınlandı. İlaveler daha sonraki sayılarda da devam etti. İlave sayfalara ayrı numaralar verildi. İlk sayıdaki ilave 1’den 16. Sayfaya kadar numaralandı. İkinci sayıdaki ilave ise 17. Sayfa numarası ile başladı. İlaveler çıkarıldığında derginin 24 ile 32 sayfa arasında yayınlandığı görülür. İlavelerde tarihi eserler ve bunlara ait bilgiler yer aldı.

EK-1. (devam) Devrimin Sesi

Dergi Atatürk'ün ölümü dolayısıyla özel sayı olarak İstanbul'da Resimli Ay Matbaası'nda basılan 15 Kasım 1938 tarihli 8. Sayı hariç Çorum Vilayet Matbaası'nda basıldı. İlk sayıdan itibaren Temmuz-Ağustos 1945'de yayınlanan 49-50. Sayıya kadar fiyatı 12,5 kuruş, yıllık abonesi 120 kuruş olan derginin bu sayısından itibaren yıllık abonesi Ağustos 1946'da yayınlanan son sayısına kadar 240 kuruş oldu. Derginin yazıları iki sütuna dizildi.

Sırayla Çorum Halkevi Başkanı Eczacı Bedri Bilginer, Dr. Pertev Kalelioğlu, Nuri Uğur derginin sorumlu müdürlüğü görevlerini yürüttü. Sürekli yazarları arasında Çorum Halkevi Başkanı Tombuş ve Çorum Tarih-Müze Başkanı Eşref Ertekin vardır. Dergide yazıları yayınlanan diğer yazarlar arasında Abidin Varan, Neşet Köseoğlu, Sadi Leblebicioğlu, Ş.H. Koçak, Ruhi Tanyel, Ziya Gürel, İhsan Sabuncuoğlu, Muzaffer Süzen, İhsan Madencioğlu, R. Rahmi Arıncı, Nuri Uğur, Fevzi Ayan, Rüştü Coşkun, Hamit Eker, Bahri Kayış, Dr. Adil Özkan, Mediha Ayan, Hayri Karamuk, Afet Kobak, Dr. Tevfik Beşkol, H. Gözgörmez, S. Dil, Gudi Ege, Z. Oral, Celal Dinç, R.R. Tankaya vardır. Dergide ayrıca Zekeriya Sertel, M. Fuat Köprülü, H.V. Velidedeoğlu'nun yazıları yayınlandı.

Derginin ilk sayısında çıkış amacı açıklandı. Halkevi Başkanı Bedri Bilgineri'nin yazdığı başyazıda Çorum ve çevresinde birçok araştırmanın, derlemenin yapıldığı bildirilerek bunlar arasında Vakfiyelerin sicil kayıtlarının, cönklerin, "menakıp kitapları"nın, camilerin, çeşmelerin bulunduğu belirtilmektedir. Ayrıca Çorum'da Boğazköy ve Hüyük gibi zengin Etiler eserlerinin bulunduğu, kendilerinin de "bu bahisler etrafında toplanan ve toplanacak olan vesikaları fotoğraflarıyla beraber" bilim adamlarının yardımlarıyla "neşir ve tespit" edecekleri söylenmektedir.

Dergi yayın hayatı süresince yayın amacına uygun hareket etti. Dergide yer alan konular Çorum ve yöresine aittir. Çorum'un tarihi yönü ile yapılan tarih araştırmaları, bölgenin coğrafik yapısı, bölgede yaşamış tarihi şahsiyetler, yörenin gelenekleri, düğünleri, bölgede yaşayan şairler, bölgenin türküleri, manileri, köy, köycülük, Ziraat, sağlık gibi konular derginin sayfalarında yer aldı. Düzenli çıkmamasına rağmen ele aldığı konular açısından halkevleri dergileri içerisinde önemli bir yere sahiptir.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : YONIS, Hamza Atteyeh

Uyruğu : Cibuti

Eğitim Durumu

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek lisans	Hacı Bayram Veli Üniversitesi Gazetecilik Anabilim Dalı	Devam ediyor
Lisans	Cibuti’de	2016
Lise	Cibuti’de	2013

Yabancı Dil

Arapça

